Μελμχ|323

1-10
1935-6

1 ΜΑΡΤΙΟΣ
ΤΕΥΧΟΣ

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΘΕΝΗΣ
ΑΓΓΕΛ. ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ
ΜΙΛΤ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ
ΑΛΕΞ. Α. ΠΑΛΛΗΣ
Γ. ΓΟΥΝΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ
ΔΗΜΟΣΘ. ΒΟΥΤΥΡΑΣ
ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΗΜΗΡΙΩΤΗΣ
ΣΤ. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΝΕΛΛΗΣ
ΓΡΗΓΟΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΝΙΚ. ΠΡΟΕΣΤΟΠΟΥΛΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΟΦΙΝΑΣ
Ν. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ
ΜΙΧΑΛΗΣ ΤΟΜΠΡΟΣ
ΑΠΟΣΤ. ΜΑΜΜΕΛΗΣ
ΑΠ. Β. ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ
ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙΡΟΦΥΛΛΑΣ
ΑΓΓ. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΕΛΛΗ ΛΑΜΠΡΙΔΗ
ΤΑΚΗΣ ΠΑΠΑΤΣΩΝΗΣ
ΜΑΡΙΟΣ ΒΑΡΒΟΓΛΗΣ
ΑΛΕΞ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ
ΣΥΛΒΙΟΣ, Κ. Λ. Π.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΜΑΡΙΟΣ ΒΑΓΑΝΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΦΥΛΛΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΤΕΥΧΗ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΦΥΛΛΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΤΕΥΧΗ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ, ΚΑΛΛΙ ΤΕΧΝΙΑΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΜΑΡΙΟΣ ΒΑΪΑΝΟΣ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ: ΜΑΡΙΑ ΙΩΣΗΦ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

ΕΛΛΑΔΟΣ	ΔΡΧ.	125
ΑΙΓΥΠΤΟΥ, ΚΥΠΡΟΥ, ΑΓΓΛΙΑΣ	ΣΕΛ.	10
ΑΜΕΡΙΚΗΣ	ΔΟΛ.	3
ΓΑΛΛΙΑΣ, Κ.Λ.Π.	ΦΡΑΓ:	40
ΔΙΑΦΗΜΗΣΕΙΣ: 2 ΚΑΙ 3 ΣΕΛΙΣ	ΑΠΟ ΔΡΧ.	1000
Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ	,,	1500

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΚΑΡΟΡΗ 13α

Τὰ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΦΥΛΛΑ κρίνουν μόνον τὰ βιβλία ποὺ θὰ σταλλοῦν διπλᾶ καὶ τὶς ἐκθέσεις, συναυλίες, παραστάσεις καὶ διαλέξεις ποὺ θὰ τοὺς σταλθῆ πρόσκλησις γιὰ τοὺς συνεργάτες τους. Δὲν ἔχουν καιρὸ καὶ χῶρο γι' ἀλληλογραφία καὶ γι' αὐτὸ μόνον ὅποιος ἐσωκλείνει τὸ γραμματόσημο θὰ μπορεῖ νὰ πέρνη ἀπάντηση στὰ ἐρωτήματά του, ἂν εἶναι ἁπλᾶ, καθαρὰ καὶ σύντομα. Κι' ἀκόμα κάτι: πρὸς τὸ παρὸν ἔχει γιὰ 6 τουλάχιστο τεύχη συνεργασία συγκεντρωμένη, ἀπὸ τοὺς ταχτικοὺς συνεργάτες του, ὥστε μὲ λύπη δηλώνει πὼς δὲν μπορεῖ νὰ τυπώσει ἀλλονῶν. Παρακαλοῦν μονάχα ὅσους γράφουν σ' ἐπαρχιακὲς ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ ἄξια λόγου δημοσιεύματα νὰ μᾶς τὰ στέλνουν γιὰ νὰ τ' ἀναφέρομε στὶς εἰδικὲς στῆλες ποὺ ἐγκαινιάζομε ἀπ' τὸ προσεχὲς τεῦχος.

ΣΤΙΣ 22 ΜΑΡΤΙΟΥ ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ Η

ΑΤΛΑΝΤΙΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΥΧΡΩΜΟΣ, ΠΟΛΥΣΕΛΙΔΟΣ ΚΑΙ ΜΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΝ ΤΩΝ ΓΝΩΣΤΟΤΕΡΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ ΜΑΣ

Καὶ ἀπὸ σήμερον ἂν ἀρχίσετε νὰ παρακολουθῆτε τακτικῶς τὸν

"ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΝ,,

ἀποκτᾶτε δικαίωμα νὰ λάβετε τὰς ἑξῆς ἐκδόσεις του, ἀγοράζοντες ἓν μόνον φύλλον τὴν ἡμέραν:

1) Τὴν ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗΝ καὶ ΠΟΛΙΤΙΚΗΝ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑΝ (ἕνα τόμον κάθε μῆνα μὲ 5 δραχ.)— 2) Τὴν ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗΝ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑΝ (ἕνα τόμον κάθε μῆνα μὲ 5 δραχ.) — 3) Τὴν Μεγάλην ΑΓΡΟΤΙΚΗΝ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑΝ (ἕνα τόμον κάθε μῆνα μὲ 5 δραχ., ἐπαρχίαι 6 δραχ.) — 4) Τὴν Μεγάλην Εἰκονογραφημένην ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑΝ ΙΑΤΡΙΚΗΣ καὶ ΥΓΙΕΙΝΗΣ (ἕνα τόμον μὲ 10 δραχ., ἐπαρχίαι 12) — 5) Τοὺς μεγάλους πολυτίμους καὶ πρακτικοὺς ΧΑΡΤΑΣ τοῦ μόνου ἐν Ἑλλάδι χαρτογραφικοῦ οἴκου Κ. ΓΡΗΓΟΥΡΑ 6) Τὴν ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΝ καὶ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΝ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑΝ, Διεύθ. κ.(Μ. ΠΑΠΑΜΑΥΡΟΥ—1 τεῦχ. 15θήμερον 5 δραχ., ἐπαρχ. 6). — 7) Ἕνα νέον ΒΙΒΛΙΟΝ ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ καθ' ἑβδομάδα, Φιλοσοφικόν, Κοινωνιολογικὸν ἢ Λογοτεχνικόν (μὲ 5 δραχ.)— καὶ 8) Ἕνα ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΤΟΜΟΝ 500 σελίδων μὲ ἔργα τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ, Ἰουλίου Βὲρν κ. λ. π. (μὲ 15 δελτία καὶ 10 δραχμάς, ἐπαρχίαι 12 δραχμαί).

Ι. Π. ΜΕΛΑ

GREDO

ΘΕΣΗ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Ὥριμος καρπὸς μιᾶς ὑπερδεκαετοῦς ἀγωνίας, ποὺ ἔζησε ὑπὸ τὸ κράτος τῆς πικροτέρας τῶν προσδοκιῶν, ἡ σκεπτομένη Νεότητα.

Βιβλίο πρωτότυπο στὸ γράψιμο καὶ στὸ ὕφος.

Βιβλίο ποὺ θὰ παραμείνει δεῖγμα μιᾶς ὁλοκλήρου ἐποχῆς.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΚΟΒΟΣΤΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΦΥΛΛΑ

Χρόνος Α'. τεῦχος Α': Μάρτιος 1935

Κ. ΠΑΡΘΕΝΗ: Η ΚΑΛΥΨΩ

Ο ΔΕΛΦΙΣΜΟΣ
ΚΑΙ Η ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΜΑΣ

ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ, πὼς ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς Δελφικῆς προσπάθειας ὡς μὲ σήμερα, ἡ κυριότερη μέριμνά μου εἴτανε νὰ δόσω τὴν πρώτη θέση στὴν ἱεραρχία τῶν πανάρχαιων πνευματικῶν ἀξιῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ὡς ἀξιῶν καθολικῆς ἀποστολῆς ἔξω ἀπὸ τόπο καὶ ἀπὸ χρόνο, ἔκαμε κάποιους νὰ σκεφθοῦνε πὼς ἡ Δελφικὴ προσπάθεια δὲν στηρίζεται στὴν τωρινὴ ἱστορικὴ πραγματικότητα καὶ δὲν βρίσκεται σὲ ὀργανικὴ ἐπαφή, εἴτε μὲ τὶς γενικότερες ἀνάγκες τοῦ καιροῦ μας, εἴτε, εἰδικότερα, μὲ τὶς πιὸ ἄμεσες κ' ἐπείγουσες ἀνάγκες αὐτοῦ τοῦ ἴδιου Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

«Ποιὸς μπορεῖ νὰ εἶναι τάχα, ἔλεγαν, ὁ σύνδεσμος τοῦ Δελφισμοῦ, μὲ τὴν πολιτικὴ καὶ τὴν κοινωνικὴ ζωὴ τοῦ τόπου ;»

Ἀλλὰ στὸ μεταξύ, οἱ ἴδιοι αὐτοὶ δὲν διερωτήθηκαν καθόλου, ἀπὸ ποῦ μπορεῖ νὰ ὑπάρξει ὁ ὀργανικὸς καὶ αὐθεντικὸς ἐτοῦτος σύνδεσμος τῆς Ἑλλάδας μὲ τὰ αἰτήματα τῆς σύγχρονης ζωῆς. Καὶ πρὸ παντός, δὲν διερωτήθηκαν ὁλότελα, ποιὸς θἄτανε, ἢ ποιὸς εἶναι δικαιωματικὰ καὶ ὀργανικὰ γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ὁ ἀπαραίτητος ἱστορικὸς ἄξονας, γύρω ἀπ' τὸν ὁποῖον θὰ ἀναπτύσσονταν ὁ σύνδεσμος αὐτός.

Γιατί, ἂν ἐβάζαν τὴν ἐρώτηση αὐτὴ στὸν ἑαυτό τους, ἔστω καὶ ὄχι μὲ τὸν πλήρη ἀντικειμενικὸν ἔλεγχο ποὺ χρειάζεται, θὰ δείχνανε τοὐλάχιστον πὼς ξέρουν ὅτι ὑπάρχει ἀπαραίτητα ἡ ἀνάγκη ἑνὸς ἄξονα γιὰ μᾶς, ὅπως ὑπάρχει, πολὺ ἢ λίγο, ἡ ἀνάγκη ἑνὸς τέτιου ἄξονα ἰδεατοῦ γιὰ ὅλους τοὺς λαούς, γιὰ ν' ἀνεβεῖ τριγύρω του σιγὰ—σιγὰ ἡ καρποφόρα ἄμπελος τῆς σύγχρονης πνευματικῆς καὶ ἱστορικῆς ζωῆς τοῦ τόπου. Κι' ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ θὰ κατείχανε τὴ στοιχειώδη αὐτὴν ἀλήθεια, θὰ νἆταν πλέον περισσότερο ἀπὸ φανερὸ γι' αὐτοὺς πὼς ὁ ἄξονας αὐτὸς δὲν θὰ μποροῦσε, βέβαια, νἆναι οὔτε εἰσαγωγικὸ ἐμπόριο, οὔτε φιλολογία, οὔτε ἐπινόηση τῆς στιγμῆς, οὔτε, ἐξ ἴσου, κάτι αὐθαίρετον ἢ δανεικό. Κι' ἀπὸ τὸ σημεῖον αὐτὸ ὡς τὸ σχετικὸ τελειωτικὸ συμπέρασμα, δὲν θὰ τοὺς χρειαζόνταν, τότε, παρὰ ἀκόμα ἕνα βῆμα. Ὁπότε, θὰ διαπίστωναν ὅτι τὸν ἄξονα αὐτὸ δὲν εἶναι ἀπόλυτα σὲ θέση νὰ τὸν δόσει ἢ τὸν καθορίσει ὁποιαδήποτε περιφερειακὴ ἱστορικὴ ἐπίδραση, καὶ ὅτι, ἐφ' ὅσον ἕνας λαὸς δὲν ἀποχτᾶ τὴ συνολικὴ ἐπίγνωση τῆς ἰδιαίτερης δημιουργικῆς καὶ Ἐθνικῆς παράδοσής του, ποὺ ἐχαλκεύθη μαζὶ μὲ τὴν ἀσύντριφτη ἄλυσση μύριων ἐσωτερικῶν του συνθηκῶν καὶ γεγονότων στὸ διάστημα τῶν αἰώνων καὶ ἐφ' ὅσον ἔχει ἀπὸ ξένες ἐπιδράσεις μειωμένη τὴ συναίσθηση τῶν ἀνώτερων κοινῶν του συμφερόντων, ὄχι μοναχὰ δὲ βρίσκεται σὲ θέση νὰ ὑψώσει ἀνάμεσό του αὐτὸν τὸν ἄξονα γιὰ τὸν ἴδιο του ἑαυτὸ καὶ γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ἀλλὰ τοῦ εἶναι πεπρωμένο νὰ δουλεύει ἀνεδαφικὰ καὶ παρασιτιστικὰ σὲ ξένες ἰδεολογίες καὶ σὲ ξένα συμφέροντα τῆς ὠμότερης καὶ πιὸ ἄγονης γι' αὐτὸν μορφῆς.

Καμμιά, λοιπόν, ἀμφιβολία ἔπειτ' ἀπ' αὐτό, ὅτι τὸν ἄξονα τῆς ἀνάτασης ἑνὸς λαοῦ πρὸς τὴν ἴδια του τὴν ἀναγέννηση καὶ ἑπομένως καὶ γιὰ τὴ γόνιμη θέση του μὲς στὴ δημιουργικὴ ζωὴ τῆς ἀνθρωπότητας, μπορεῖ νὰ τοῦ δώσει μόνο μιὰ ἐντελῶς ἀνώτερη καὶ ἑνιαία συνείδηση τῆς βαθύτερης δημιουργικῆς παράδοσής του, ***μιὰ συνείδηση ποὺ νὰ κατέχει ζωντανὰ μέσα της τὴν ὑπέρτατη δυνατὴ ἔνταση τῆς δημιουργικῆς θέλησης καὶ τὰ ἀνώτατα αἰτήματα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ***, ὥστε τὴ θέληση καὶ τὰ αἰτήματα αὐτά, νὰ μπορεῖ νὰ τὰ θέτει ἀντίκρυ ἀπὸ τοῦτον τὸ λαό, ὡς σταθεροὺς πόλους τοῦ δημιουργικοῦ του καὶ ἐκπολιτιστικοῦ προσανατολισμοῦ.

Καὶ τί τότε, διαισθητικά, τοὐλάχιστον, βεβαιότερο—καὶ λέω διαισθητικά, γιατὶ ἡ λεπτομερειακὴ ἀντικειμενικὴ καὶ ἱστορικὴ ἐπίγνωση εἶναι ἀδιάρθρωτη ἀκόμα γιὰ πολλοὺς—πὼς ὁ Δελφισμὸς μπορεῖ νὰ προσφέρει σήμερα στὸν ἑλληνικὸ λαό, τὸν πληρέστερο πνευματικὸ καὶ δημιουργικὸ ἄξονά του, ἄξονα ὅπου στηρίζει τὴ μιὰ ἄκρη του στὸν πόλο τῶν καθολικῶν ἐκπολιτιστικῶν ἀρχῶν τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ τὴν ἄλλη στὶς βαθύτερες δυνατότητες συνολικῆς ἀνάτασης τῆς σύγχρονης ἑλληνικῆς ζωῆς. Κι' ἑπομένως καὶ τῆς νόμιμης συσχέτισής της μὲ τὴ βαθύτερη δημιουργικὴ ζωὴ ὅλων τῶν ἄλλων σὺγχρονων λαῶν ;

Μόνον λοιπὸν ἄνθρωποι κακῆς πίστης, ἢ ποὺ δὲν ἔχουν πραγματοποιήσει μὲς στὸν ἴδιο τους ἑαυτὸ μὲ ἀπόλυτη ἠθικὴ σαφήνεια τὴ βαθύτερη ἐσωτερικὴν ἑνότητα τῆς ἑλληνικῆς δημιουργικῆς κληρονομίας, μπορεῖ ν' ἀμφισβητήσουν πὼς μιὰ Ἰδέα, ἡ ὁποία ξεκινᾶ ὀργανικὰ ἀπὸ ἰὰ βάθη τῶν αἰώνων—ἀλλάζοντας βέβαια, μέσα ἀπὸ τὶς διάφορες ἱστορικὲς συνθῆκες χρῶμα καὶ μορφή, ἀλλὰ ποτὲ πρόθεση καὶ οὐσία—καὶ ποὺ καταλήγει νὰ βρίσκει μιὰ γενικότερη ἀπήχηση στὸν καιρό μας τόσο μὲς στὸν ἴδιο Ἑλληνικὸ λαό, ὅσο καὶ στὴ συνείδηση τῶν ἐκλεκτότερων πνευματικῶν στελεχῶν τοῦ κόσμου ἀνεξάρτητα τόπου καὶ φυλῆς, δὲν εἶναι μιὰ ἰδέα, ποὺ ἀκουμπᾶ μὲ γνήσια γεννητικὴ δυναμικότητα στὸ ζωντανὸ ἱστορικὸν ἐπίπεδο τῆς ἐποχῆς μας. Καὶ μόνον κακῆς πίστης ἄνθρωποι, ἢ, ἐπαναλαμβάνω, ἄνθρωποι ποὺ δὲν πραγματοποίησαν μέσα τους τὴ βαθύτερη δημιουργικὴ ἑνότητα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὥστε ἡ ἑνότητα αὐτὴ νὰ τρέχει μὲς στὶς φλέβες τους σὰν αἷμα, μποροῦν νὰ ἐπιμένουν, διατυμπανίζοντας στοὺς ἀνίδεους, πὼς ἡ Δελφικὴ Ἰδέα ἐπιδιώκει «ἐπιστροφὲς στὸ παρελθόν». Ὄχι, ἀπόλυτα ὄχι. Ἡ Δελφικὴ Ἰδέα, θέλει, βέβαια, νὰ δόσει στὸν Ἑλληνικὸ λαὸ τὰ αὐθεντικότερα στηρίγματα τῆς αὐτοαναγνώρισής του, ὄχι γιὰ νὰ τοῦ προσφέρει ἀκόμα ἀφορμὲς κούφιου αὐτοθαυμασμοῦ καὶ ἱκανοποίησης ἀλλά, ἀπ' τὴ μιὰ μεριά, γιὰ νὰ τοῦ δείξει πὼς ἡ Ἑλληνικὴ πνευματικὴ κληρονομία, χάρη στὴν ὑγιέστατη ἐσωτερική της σύνθεση, εἶναι ἱκανή, ὅπως εἶπα καὶ ἄλλοτε, νὰ προσαρμόσει τὸ μυαλό μας μὲ ἀκρίβεια θαυμαστή, στὴν ὁποιαδήποτε πραγματικότητα τῶν πνευματικῶν καὶ ἱστορικῶν μεταμορφώσεων τοῦ κόσμου, κι' ἀπ' τὴν ἄλλη, νὰ τὸν σπρώξει πρὸς τὸ ξύπνημα τῶν πιὸ συγκεκριμμένων σύγχρονων δημιουργικῶν του αἰτημάτων καὶ τῶν πιὸ ἀμέσων εὐθυνῶν του. Θέλει νὰ σηκώσει τὸν πέπλο τοῦ ἀδύτου τῆς κληρονομίας αὐτῆς μπρὸς σὲ ὅλους τοὺς ὑπεύθυνους σὲ σκέψη, δράση ἢ στάση, γιὰ νὰ τοὺς δείξει ὅτι ἀπὸ τὰ τείχη αὐτοῦ τοῦ ἀδύτου, κρέμονται προαιώνια καὶ ἄφθαρτα, ***ὅλα τὰ ὅπλα τοὺ ἄρτιου Κοινωνικοῦ Λόγου***. Καὶ θέλει νὰ ἀνακαθιερώσει δημιουργικά, ἕνα στίβο παγκόσμιας πνευματικῆς καὶ κοινωνικῆς συνάντησης χάρη στὴν ὁποία, τὸ ἀπ' ὅλες τὶς πλευρὲς ἀντιμετώπισμα τῶν αἰώνιων προβλημάτων τῆς ἀνθρωπότητας, νὰ ἀποκαλύπτει, κατ' ἀνάγκη ὅλα τα σημεῖα τοῦ οὐσιαστικοῦ καὶ τοῦ καθολικοῦ συνδέσμου ποὺ ὑπάρχει ἀνάμεσό τους καὶ νὰ ὠθεῖ πρὸς τὴν πιὸ ἀφανάτιστη καὶ τὴν πιὸ φανερὰ ἀλληλέγγυα τοποθέτηση καὶ λύση τους. Θέλει δηλαδή, νὰ συνεργασθεῖ ***βιολογικὰ*** μὲ ὅλες τὶς ζῶσες ἠθικὲς καὶ πνευματικὲς δυνάμεις τοῦ κόσμου, γιὰ τὸν ἴδιον ὑπέρτατον ἀνθρώπινο σκοπό.

Φυσικὰ δὲν πρόκειται σ' ἕνα σύντομο ἄρθρο, σὰν αὐτό, νὰ δόσω ὁλότελα τὸ πρόγραμμα ποὺ ἡ Δελφικὴ προσπάθεια σκέπτεται ν' ἀκολουθήσει γιὰ νὰ ἐξυπηρετήσει τὸν προορισμὸ ποὺ ἔχει τάξει στὸν ἑαυτό της. Ἡ βαθμιαία προβολὴ καὶ ἡ ἀναλυτικὴ διαφώτιση τοῦ προγράμματος αὐτοῦ ἀποτελεῖ κεφάλαιο, ποὺ σὰ σκέψη καὶ σὰν πράξη, δὲ μπορεῖ παρὰ ν' ἀναπτυχθεῖ μὲ τὸν καιρό. Σκοπὸς τοῦ ἄρθρου τούτου εἶναι μονάχα νὰ δείξει, μὲ συνοπτικοὺς ἀλλὰ ἀκέραιους καὶ εὐκολονόητους στοχασμούς, τὸν αὐτάγγελλο σύνδεσμο ποὺ ἔχει ὁ Δελφισμὸς μὲ τὴ σημερινὴ Ἑλληνικὴ καὶ γενικώτερη πραγματικότητα. Τόσο τὸ καλύτερο, ἂν αὐτὸ τὸ ἀποδεχτοῦνε σὰν ἀξίωμα, ὅπως καὶ εἶναι, ὁλοένα περισσότερες ψυχές. Πρὸς τὸ παρὸν εἶναι ἀρκετὸ ὅτι ἐνῶ ἡ γενικὴ διαίσθηση τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀναγνωρίζει ἀπόλυτα τὴν ἐντελῶς ἀνιδιότελη καὶ ἀνώτερη πνοὴ τῆς Δελφικῆς προσπάθειας καὶ ὅτι ἐνῶ ἡ προσπάθεια αὐτὴ ἔχει ὑψωθεῖ σέ πίστη σὲ πολλὲς ψυχὲς τῶν κορυφαίων πνευματικῶν τοῦ κόσμου στελεχῶν, ἀρχίζει ἤδη νὰ διαγράφει μὲ ὑπεύθυνη σαφήνεια τὸ συμπέρασμά της μὲς στὸ βάθος ἀρκετῶν καὶ ἀληθινὰ ἐπίλεκτων Ἑλληνικῶν ψυχῶν. Συμπέρασμα ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ συνοψησθεῖ σ' αὐτὰ τὰ λόγια :

«Πὼς ἡ ζωντανή, ἡ μεγάλη, ἡ καθαυτὸ «κοσμοχαρής», ἀλλὰ καὶ τέλεια ἀνερμάτιστη ἀπὸ στοιχεῖα αὐτοτοποθέτησης καὶ αὐτοαναγνώρισής της νεοελληνικὴ ψυχὴ—ἡ ὁποία καὶ γιὰ τοῦτο παίζει, ἀλλὰ καὶπαίζεται διαρκῶς, ἀπὸ ὅλα τὰ ἐπιφανειακὰ ρεύματα τῆς σύγχρονης ἱστορίας, τῆς σύγχρονης σκέψης καὶ τῆς σύγχρονης ζωῆς—θὰ ἦταν ἐντελῶς ἀδύνατο νὰ συγκεντρωθεῖ στὴ ριζικὴ ἀποστολή της, νὰ τὴν κατανοήσει καὶ τὴν δημιουργήσει, ἀνάλογα μὲ τὴν ἀνησυχία, ποὺ μέσα της δεσπόζει, δὲν σταθεῖ ἀντικρύ της ἕνα ζωντανὸ ρυθμιστικὸ Παράδειγμα. Ἕνας στίβος δηλαδή, μιᾶς σύνθετης ὑπερεπαγγελματικῆς διανοητικῆς, ψυχικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀποστολῆς, ἀπὸ τὸν ὁποῖο οἱ ἐνεργοὶ πνευματικοὶ ρυθμοὶ ποὺ θὰ τὸν διέπουν νὰ πασχίσουνε νὰ ἀνακαλέσουν τὴν Ἑλληνικὴ Νεότητα καὶ ὁλόκληρον τὸν ἑλληνικὸ λαό, ἀπὸ τὴν ἀδιάκοπη, ποὺ ὑφίστανται διαρροή, πρὸς τὴν κατάκτηση μιᾶς σταθερῆς συνείδησης, ποὺ ὀφείλουν νἄχουνε ὅλοι οἱ Ἕλληνες ὡς κληρονόμοι καὶ ὡς ἐργάτες μιᾶς ὑπεύθυνης ἱστορικῆς ζωῆς». Καὶ αὐτὸ τὸ στίβο, εἶναι ποὺ σήμερα ζητεῖ νὰ δημιουργήσει καὶ θεμελιώσει γιὰ ὅλους στὴν Ἑλλάδα, ἡ καθαρὰ γεννητικὴ πνοὴ τοῦ Δελφισμοῦ.

(Φωτ. ΓΑΖΙΑΔΗ)

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ

Παραμίλημα

ΑΝΘΟΣ σὲ κλωνάρι λυγισμένο,
Κρύος κῆπος χινοπωρινός,
Μαῦρος ὁ θλιμένος μου οὐρανός,
Καὶ προσμένω....

Νᾶταν τόρα μόνο ἀνησυχία·
Τί λαχτάρα, ἀλήθεια, ἀλλὰ γιατὶ
Τέτια νὰ μοῦ μέλλεται φριχτὴ
Δυστυχία;

Μήπως ξυλοκόποι κάπου, μήπως
Καὶ ξεσκάβουν χώματα νωπά,
Μακριά, κοντήτερα, ἐδεπά;
Ἄ τί χτῦπος!

Λούλουδο νὰ πιάνω, ἢ τάχα χέρι;
Μήπως τό δικό σου νᾶνε αὐτό,
Καὶ τὸ νοιώθω σὰν τρεμουλιαστὸ
Περιστέρι;

Πέσε κεραυνὲ σὰν σ' ἕνα σκευρομένο δέντρο ἀπάνω μου, ὡς ξεσπᾶς,
— θἄρθω σὲ λιγάκι ἐκεῖ ποῦ πᾶς
Κι' ἄς μὴ σ' εὕρω....

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

'Απ' τὸν κῆπο...

ΤΗ σφαλιστὴ τοῦ κήπου αὐλόπορτα ἄνοιξες
γιὰ νὰ τοῦ φέρῃς τὴν καλοκαιριά,
κι' ὅπου περνοῦσες τὸ χορτάρι φύτρωνε,
κι' ὅπου ἄγγιζες ἀνθοῦσαν τὰ κλαριά.

Λιγόημερο ἀπ' τὸν κῆπο ἦταν τὸ διάβα σου,
σὰν κάθε ὡραῖο, ποὺ γρήγορα περνᾷ:
πρωτάνθιστο τὸ χαμομῆλι πάτησες
κ' ἔφυγες μὲ τά ρόδα τὰ στερνά.

Πάντα καλόθελη καὶ πρόσχαρη, ἔμεινες
ὅσο ἀπ' τὴ μοῖρα σου εἶχες προσταχτῆ.
Τοῦ κήπου ἄνοιξες πάλι τὴν αὐλόπορτα
κ' ἔφυγες—μὲ τήν ὥρα τὴν ταχτή.

Τώρα στὸν ἄδειο κῆπο τὸν κατάξερο
σημάδι σου δὲ μένει πουθενά,
καὶ μόνο, σά μιὰ θύμηση ἀπ' τὸ διάβα σου,
κάποια ἄσπρη πεταλούδα τριγυρνᾷ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙ ΣΤΗΝ ΠΕΡΣΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Η ΧΙΛΙΕΤΗΡΙΔΑ τοῦ Φιρντουζῆ—τοῦ ἐθνικοῦ ποιητοῦ τῆς Περσίας— ποὺ γιορτάστηκε πέρυσι μὲ μεγάλη ἐπισημότητα ὄχι μονάχα στὴν Περσία ἀλλὰ καὶ στὴν 'Αγγλία καὶ Γαλλία, ἔστρεψε γιὰ μιὰ στιγμὴ τὴν προσοχὴ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ κοινοῦ πρός τὸ 'Ιρὰν καὶ τὴν Περσικὴ φιλολογία.

Στὴν 'Εσπερία καὶ εἰρικῶς στὶς χῶρες ἐκεῖνες πού, ὁπως ἡ 'Αγγλία καὶ ἡ Γαλλία, ἔχουν Μουσουλμανικὲς κτήσεις, ὑπάρχει πάντοτε ζωηρὸν ἐνδιαφέρον γιὰ κάθε τι τὸ 'Ανατολικό, εἴτε πρόκειται γιὰ ἱστορία, ἐθνολογία, φιλολογία ἢ τέχνη. Τὰ ὀνόματα τῶν μεγάλων Περσῶν ποιητῶν - Φιρντουζῆ, Νιζάμη, Τζάμη, Σαντῆ, Χάφιζ, 'Ομὰρ Χαϊὰμ - ἰδίως τοῦ τελευταίου, εἶναι πασίγνωστα.

(Φωτ. ΝΕΛΛΗΣ)

Μεταξύ τῶν 'Ελλήνων, ἐξὸν ἀπὸ μερικοὺς Φαναριῶτες σὰν τὸν 'Αλέξανδρο Καραθοδωρή, ἐλάχιστοι ἀσχολήθηκαν μὲ τὴν 'Ανατολικὴ φιλολογία, ἴσως διότι, μέχρι ἐσχάτων ἀκόμα, ὑπῆρχε κάποια ἀπέχθεια πρὸς κάθετι τὸ Μουσουλμανικὸ ὡς θυμίζον τὴν ἐποχὴ τῆς Τουρκικῆς δουλείας.

"Αν ἐξαιρέση κανεὶς τὲς μετάφρασες τῶν Ρουμπαγιὰτ τοῦ 'Ομὰρ Χαϊὰμ (καμωμένη ἀπὸ τὴν 'Αγγλικὴ μετάφραση τοῦ Fitzgerald) τοῦ Κατσίμπαλη, τῶν παραμυθιῶν τῆς Χαλιμᾶς τοῦ Τρικογλίδη, τοῦ Κορανιοῦ τοῦ Πεντάκη καὶ τὴν 'Ιστορία τῶν 'Αράβων τοῦ Χ. Νομικοῦ, δέν ὑπάρχουν σχεδὸν 'Ελληνικὰ ἔργα ποὺ νὰ διαφωτίσουν τὸ 'Ελληνικὸ κοινὸ περὶ τῆς 'Ανατολικῆς Φιλολογίας, 'Ιστορίας καὶ Τέχνης.

Τὸ μεγάλο ἐπικὸ ποίημα τοῦ Φιρντουζῆ—τὸ «Σαχναμὲ» ἢ «Βιβλίο τῶν Βασιλέων»—ποὺ εἶναι γιὰ τούς Πέρσας καὶ ἄλλους 'Ανατολικοὺς λαούς, ὅσοι ἔχουνε τὴν Περσικὴ ὡς φιλολογικὴ γλῶσσα, ὅ,τι ἡ 'Ιλιάδα γιὰ μᾶς τοὺς "Ελληνας καὶ τοὺς λοιποὺς Εὐρωπαίους, μᾶς ἐνδιαφέρει ἀπὸ αὐτῆς τῆς ἀπόψεως, πὼς περιλαμβάνει καὶ ἕνα κεφάλαιο περὶ τοῦ Μεγάλου 'Αλεξάνδρου (τοῦ 'Ισκάνταρ ἢ Σικάνταρ, ὅπως τὸν ὀνομάζουνε οἱ "Αραβες καὶ οἱ Πέρσαι) ποὺ διαδέχθηκε ἐπὶ τοῦ Περσικοῦ θρόνου τὸν Ντάρα (τὸ Δαρεῖο τὸν Κοδομανό).

'Η ἱστορία τοῦ Μεγάλου 'Αλεξάνδρου, ὅπως τὴ διηγοῦνται ὁ Φιρντουζῆ καὶ οἱ λοιποὶ Πέρσαι ποιηταί, εἶναι παρμένη ἀπὸ τὸ γνωστὸ μυθιστόρημα τοῦ Ψευδοκαλλισθένη καὶ εἶναι ὅλως διόλου φανταστική, μὴ ἔχουσα σχεδὸν καμιὰ σχέση μὲ τὴν πραγματικὴ ἱστορία.

'Ολιγώτερο γνωστὰ ἀπὸ τὰ περὶ 'Αλεξάνδρου καὶ ἐξ ἴσου περίεργα εἶναι τὰ ὅσα γράφουνε οἱ Πέρσαι ποιηταὶ - καὶ ἰδίως ὁ Νιζάμη - γιὰ τοὺς φιλοσόφους τῆς 'Αρχαίας 'Ελλάδος - Σωκράτη, Πλάτωνα, 'Αριστοτέλη, 'Απολλώνιο κ.τ.λ. - ποὺ παίζουνε σπουδαῖο ρόλο σ' ὅλον αὐτὸν τὸν ἐπικὸ κύκλο τοῦ Μύθου τοῦ 'Αλεξάνδρου.

Γι' αὐτοὺς γίνεται πολὺς λόγος στὸ δεύτερο μέρος τοῦ «"Ισκανταρναμὲ» ἤ «"Επος τοῦ 'Αλεξάνδρου» τοῦ ποιητοῦ Νιζάμη. Τὸ ἔπος τοῦτο διαιρεῖται σὲ δυὸ μέρη. Τὸ πρῶτο - τὸ «'Ισκαντερνεμέ-ε μπάρρα» («"Επος τοῦ 'Αλεξάνδρου κατὰ ξηρᾶ») περιγράφει τὶς ἐκστρατεῖες του. Τὸ δεύτερο-τὸ 'Ισκαντερναμέ-ε μπάχρι (ἢ «"Επος τοῦ 'Αλεξάνδρου κατὰ θάλασσα») περιγράφει τὰ ταξείδια τοῦ Μεγάλου 'Αλεξάνδρου στὰς 'Ινδίας, στὴν Κίνα, στὴν 'Αφρικὴ καὶ διάφορες ἄλλες μακρυνὲς ἢ ἐντελῶς φανταστικὲς χῶρες.

Στὸ δεύτερο αὐτὸ μέρος ὁ 'Αλέξανδρος παριστάνεται ὑπὸ τὸ διπλὸ ρόλο τοῦ φιλοσόφου καὶ τοῦ προφήτου, ρόλο ποὺ τοῦ ἀναγνωρίζει ἄλλωστε αὐτὸ τὸ 'Ιερὸ Βιβλίο τῶν Μουσουλμάνων - τὸ Κοράνι. Κάνει παρέα μὲ τοὺς 'Εφτὰ Σοφοὺς τῆς 'Αρχαίας 'Ελλάδος ποὺ εἶναι ὁ 'Αριστοτέλης, ὁ Πλάτων, ὁ Σωκράτης, ὁ Θαλῆς, ὁ 'Απολλώνιος ὁ Τυανεύς, ὁ Πορφύριος καὶ ὁ 'Ερμῆς ὁ Τρισμέγιστος.

'Εκ τούτων τὴν πρώτη θέση κατέχει ὁ 'Αριστοτέλης ('Αραβοπερσικά, 'Αριστάλις ἢ 'Αριστατάλις) ποὺ εἶναι ὄχι μόνον ὁ φιλόσοφος ὁ συγκεντρώνοντας ὅλη τὴ σοφία τοῦ κόσμου ἀλλὰ παίζει καὶ πολιτικὸ ρόλο ὡς Βεζίρης καὶ Σύμβουλος τοῦ Βασιλέα.

Πολὺ περίεργος εἶναι ὁ ρόλος ποὺ ἀποδίδεται στὸν Πλάτωνα ('Αφλατούν). Σὲ μιὰ φιλοσοφικὴ συζήτηση ποὺ γίνεται ἐνώπιον τοῦ 'Αλεξάνδρου καὶ ὅπου λαβαίνουν μέρος καὶ οἱ 'Επτὰ Σοφοί, ὁ Βασιλιᾶς καλεῖ τὸν καθένα νὰ ἐπιδείξη τὶς γνώσεις του. 'Ο γέρο-Πλάτων θίγεται ἀπὸ μιὰ φράση τοῦ νεώτερου του 'Αριστοτέλη ποὺ διεκδικεῖ ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ του τὴν πανσοφία, καὶ ἀποχωρεῖ ἀπὸ τὴ συνεδρίαση θυμωμένος. Τραβιέται ἀπὸ τὸν κόσμο καὶ χτίζει ἕνα θολωτὸ πύργο ὅπου ἐπιδίδεται στὴ μελέτη τῶν ἁρμονιῶν τῶν 'Επτὰ 'Επουρανίων Σφαιρῶν. 'Εφευρίσκει μιὰ θαυματουργὸ λύρα καὶ μ' αὐτὴ μαγεύει τὰ ἄγρια θηρία ποὺ ὑπὸ τοὺς θελκτικοὺς ἤχους τῆς λύρας ἄλλα χορεύουν καὶ ἄλλα νανουρίζονται καὶ ἀποκοιμιοῦνται.

Μιὰ ὡραία Περσικὴ μικρογραφία τοῦ 16ου Αἰῶνα μᾶς δείχνει τὸν Πλάτωνα σὲ μιὰ ἐρημιὰ καθισμένο στὴ μέση ἑνὸς μαγικοῦ κύκλου ἢ τετραγώνου. Γύρω του εἶναι μαζεμένα κάθε λογῆς ζῶα—λιοντάρια, ἐλάφια, λεοπαρδάλεις —ποὺ σκιρτοῦν ἀπὸ χαρὰ ἢ εἶναι βυθισμένα σ' ἕνα ἐκστατικὸ ὕπνο.

'Ιδοὺ πῶς περιγράφει ὁ Νιζάμη τὴ σκηνὴ αὐτή: «'Από τὲς ἐρημιὲς καὶ τὰ βουνὰ τὰ θηριὰ καὶ τὰ ἐλάφια ἔρχονται τρέχοντας κατεπάνω του, ἀγέλες ὁλόκληρες. Οἱ ἤχοι τῆς μουσικῆς του τὰ τραβοῦν πρὸς αὐτόν. Πᾶνε καὶ τρίβουνε τὰ κεφάλια των πάνω στὴ λύρα του. Λίγο λίγο χάνουνε τὲς αἰσθήσεις των καὶ πέφτουνε χάμω σὰν νεκρά. 'Ο λύκος δὲν ἀγγίζει τὸ ἀρνὶ οὔτε

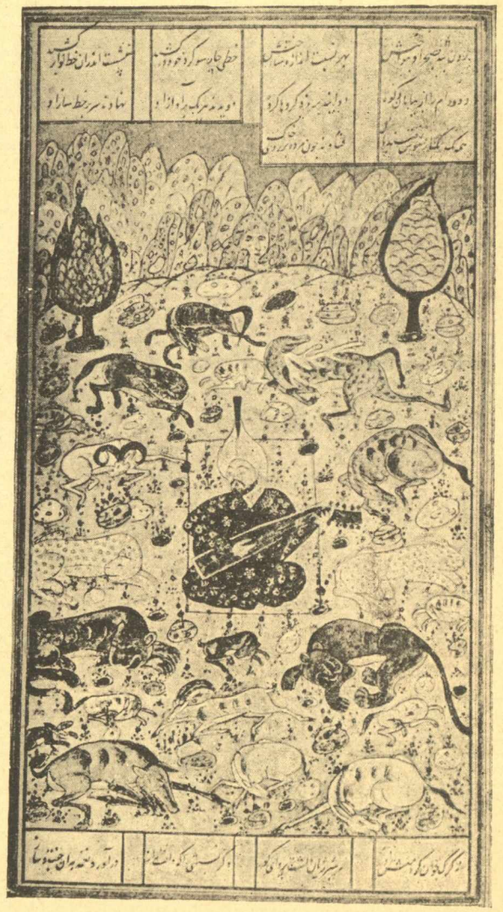

Ο ΠΛΑΤΩΝ ΘΕΛΓΕΙ ΤΑ ΖΩΑ ΜΕ ΤΗ ΛΥΡΑ ΤΟΥ
['Από Περσικὸ χειρόγραφο τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνα]

τὸ λιοντάρι τὸ ἀγρίμι. Ὕστερα ἀλλάζει σκοπὸ καὶ ἄξαφνα ὅλα τὰ ζῶα ἀρχίζουν καὶ ἐξάπτονται καὶ βγάζουν φωνὲς καὶ μουγκριτά. Ἔπειτα ἀπ' ὀλίγο περνᾶ ὁ παροξυσμὸς καὶ φεύγουνε σκορπίζοντας σ'ὅλο τὸν κόσμο. Θαῦμα μέγα.

Ἡ φήμη τῶν θαυμάτων ποὺ κάνει ὁ Πλάτων φθάνει μέχρι τῆς Αὐλῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ὁ Ἀριστοτέλης ἐπιχειρεῖ νὰ μιμηθεῖ τὸν Πλάτωνα μὰ ἀποτυγχάνει οἰκτρά. Ντροπιασμένος ἀναγκάζετοι νὰ γυρέψει συγγνώμη ἀπὸ τὸ δάσκαλο του. Τέλος ὁ Ἀλέξανδρος ἀνακηρύσσει τὸν Πλάτωνα Ἀρχηγὸ τῆς Ἑλλην. Ἐπιστήμης. Στὴν περίεργη αὐτὴ ἀφήγηση τοῦ Νιζάμη ἀναγνωρίζει κανεὶς ἕνα μίγμα διαφόρων παραδόσεων. Ὁ Πλάτων φαίνεται νὰ συγχέεται μὲ τὸν Ὀρφέα καὶ τὸν Πυθαγόρα. Στὴν ἔριδα μεταξὺ Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλη βλέπουμε τὴν ἀπήχηση τῆς διάστασης ποὺ δῆθεν ὑπῆρξε μεταξὺ τῶν δύο μεγάλων φιλοσόφων, διάστασης ἐντελῶς ὑποθετικῆς ποὺ τὴν δημιούργησε ἡ φαντασία τῶν μεταγενεστέρων καὶ ποὺ ἔχει ὡς ἀφετηρία ὡρισμένες ἐπίκρισες ποὺ ἐκφράζει ὁ Ἀριστοτέλης ἐναντίον τῶν ὀπαδῶν τοῦ Πλάτωνα—τῶν Ἀκαδημαϊκῶν. Ἐκεῖθεν ὁ μῦθος ὅτι δῆθεν ὁ Ἀριστοτέλης ὑπῆρξε ἀνευλαβὴς καὶ ἀχάριστος ἔναντι τοῦ μεγ. του Διδασκάλου.

Ὁ Σωκράτης παριστάνεται ὡς ἐρημίτης, διάγων ἀσκητικὸ βίο μακρυὰ ἀπὸ τὴν Αὐλή. Ἀποκρούει μὲ σκαιότητα τὴν πρόσκληση τοῦ Ἀλεξάνδρου νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιον του γιὰ νὰ λάβῃ καὶ αὐτὸς μέρος στὲς συζητήσεις τῶν ἄλλων φιλοσόφων, δικαιολογούμενος ὡς ἑξῆς: «Ὁ δοῦλος ποὺ ἀφιερώνεται στὴν ὑπηρεσία τοῦ Ὑψίστου δὲν ἔχει ἀνάγκη τοῦ νὰ φοβῆται τοὺς Ἰσχυροὺς τῆς Γῆς. Δουλεύοντας στὸ Θεὸ εἶμαι ἀνώτερος ἀπὸ Σέ, ὦ Βασιλεῦ. Τὴ στιγμὴ ποὺ θὰ ἔλθω πρὸς ἐσέ, θὰ μεταβληθῶ σὲ δοῦλο». Ἡ ὑπερήφανος αὐτὴ ἀπάντηση τοῦ Σωκράτη κινεῖ τὴν περιέργεια τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ξεκινάει γιὰ τὸ ἐρημητήριο καὶ βρίσκει τὸ φιλόσοφο κοιμώμενο. Ὁ Ἀλέξανδρος τὸν σκουντάει μὲ τὸ πόδι του γιὰ νὰ τὸν ξυπνήσῃ. Ὁ Σωκράτης τότε ξεσπᾶ ἐναντίον του: «Ἐγὼ εἶμαι κύριος ἑνὸς δούλου ποὺ τὸ ὄνομα του εἶναι Τὸ Πάθος, ποὺ τὸν ἐξουσιάζω γώ. Σὺ ὅμως εἶσαι ὁ δοῦλος τοῦ δούλου μου (δηλ. τοῦ πάθους) καὶ ὑποτάσσεται σ'ἐκεῖνο ποὺ ἔπρεπε νὰ μᾶς ὑπηρετῇ». Ὁ Βασιλεὺς τὸν ρωτᾶ ἂν ἔχει καμμιὰ ἐπιθυμία. Ὁ Σωκράτης ἀπαντᾶ ὄχι καὶ τὸν παρατηρεῖ γιατὶ τὸν ξύπνησε. Στὸ τέλος καταδέχεται νὰ τοῦ δώσῃ μερικὲς συμβουλὲς ποὺ ὁ Ἀλέξανδρος, ἐπιστρέφοντας, διατάσσει ν' ἀναγραφοῦν μὲ χρυσᾶ γράμματα.

Ἀπὸ τὴν ὅλη ἀφήγηση φαίνεται πῶς ὁ Νιζάμη, ὅπως ἄλλωστε καὶ ἄλλοι Μουσουλμάνοι συγγραφεῖς, συγχέει τὸ Σωκράτη μὲ τὸ Διογένη.

Σπουδαιότατο ρόλο ἐπίσης παίζει στὸ «Ἔπος τοῦ Ἀλεξάνδρου» ὁ ἐκ τῶν Ἑπτὰ Σοφῶν Ἀπολλώνιος (Μπελινὰς) ὁ Τυανέας. Ὁ Ἀπολλώνιος παριστάνεται ὡς μάγος, μὲ ὑπερφυσικὲς γνώσεις καὶ δεινὸς στὸ νὰ κατασκευάζῃ φυλαχτάρια. Ὡς τέτοιο, ὁ Ἀριστοτέλης τὸν παρουσιάζει στὸ Βασιλέα ποὺ τὸν χρησιμοποιεῖ σὲ διάφορες ἀποστολὲς καὶ τὸν

Ο Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΦΤΑ ΣΟΦΟΙ
[Ἀπὸ Περσικὸ χειρόγραφο ΙΕ' αἰῶνα. Δημοσιεύται κατόπιν ἀδείας τοῦ Βρεττ. Μουσείου].

παίρνει μαζύ του στὰ ταξείδια του στὴν Ἄπω Ἀνατολὴ καὶ στὴν ἐκστρατεία του ἐναντίον τῶν Ρώσσων. Ὑπὸ τὲς ὁδηγίες του κατασκευάζονται, σὲ διάφορα σημεῖα τῆς γῆς, «φυλαχτάρια» (talismans)—δηλαδὴ μαγικὰ ἀγάλματα—ποὺ ἔχουνε τὴν ἰδιότητα νὰ φυλάγουν τοὺς θησαυροὺς ἢ τόπους ποὺ πρέπει νὰ μείνουν ἀπροσπέλαστοι στοὺς ἀνθρώπους. Ἕνα τέτοιο «φυλαχτάρι», ἕνα εἶδος φάρου, κατασκευάζει σ' ἕνα ἐπικίνδυνο σημεῖο τῆς Σινικῆς Θάλασσας. Ὁ Νιζάμη ἄντλησε τὲς πληροφορίες του περὶ Ἀπολλωνίου ἀπὸ παλαιότερα Ἀραβικὰ καὶ Περσικὰ συγγράμματα ποὺ καὶ αὐτὰ βασίστηκαν στὶς ρωμαντικὲς καὶ κατὰ μέγα μέρος φανταστικὲς βιογραφίες τοῦ μεγάλου Τυανέα, ποὺ συνέγραψαν ὁ Φιλόστρατος καὶ ἄλλοι ἐπὶ Ρωμαϊκῆς καὶ Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. Κατ' αὐτοὺς ὁ Ἀπολλώνιος παριστάνεται ὡς μέγας θαυματουργὸς καὶ μάγος, ἕνα εἶδος Λεονάρδο ντὰ Βίντσι, μὲ ἰδιαίτερη κλίση στὴ μηχανική.

Ἔτσι σ' αὐτὸν ἀποδίδεται ἡ κατασκευὴ τοῦ Φάρου τῆς Ἀλεξανδρείας, τῆς τεχνητῆς λίμνης τοῦ Χελὰτ στὴν Ἀρμενία, τῶν ἁλυκῶν στὸ Χαμαδὰν τῆς Περσίας, τῶν λουτρῶν τῆς Καισαρείας, καὶ πολλῶν ἄλλων ἀξιομνημονεύτων μνημείων τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας.

Α. Α. ΠΑΛΛΗΣ

ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΖΩΓΡΑΦΟΥ Γ. ΓΟΥΝΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Παγὰ Λαλέουσα

ΠΡΩΙΝΟ ΑΕΡΑΚΙ

ΚΑΛΩΣ το, ἀπ' ὅπου κι' ἂν φυσᾶς, γλυκόπνοο ἀεράκι.
Κι' ἂν ροβολᾶς ἀπ' τοῦ βουνοῦ τὰ δασωμένα πλάγια,
κι' ἂν εἶσαι μακρυνοῦ γιαλοῦ ἀνάερο κυματάκι,
καλῶς το, μὲ τὰ βάλσαμα καὶ τῆς δροσιᾶς τὰ μάγια.

ΦΡΥΝΗ

(Στὸ θάνατο τῆς σκυλίτσας μου)

ΣΦΑΛΗΣΑΝ τὰ ματάκια σου, μικρούλα χαϊδεμένη...
—Τὶ τάχα ζῶο, τὶ ἄνθρωπος;—Στὸ ἀσφοδελὸ λειβάδι
ποὺ τούς δικούς των καρτεροῦν, μὲ πόθο, οἱ ἀγαπημένοι,
καρτέρα με, γαυγίζοντας γλυκά, μεσ' στὸ σκοτάδι.

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΘΕΛΗΣΗ

ΣΤΟΝ ἥσκιο σου σὰν κοιμηθῶ, καλό μου κυπαρίσσι
ἂς ἦταν ἡ ψυχούλα μου στὸ πιὸ ψηλὸ κλαδί σου,
νὰ τραγουδάῃ τὴν κάθε αὐγή, νὰ κλαίῃ τὴν κάθε δύση.
Μοῦ φτάνει ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ὅσο ποὺ πάει ἡ κορφή σου.

(Ἀπὸ νέα σειρὰ)

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΑΠ' ΤΑ ΠΟΛΛΑ...

ΕΙΔΑ ἕνα ὄνειρο.
Ἐπήγαινα σπίτι μου. Χειμώνας εἶταν καὶ ἄνεμος ψυχρὸς φυσοῦσε. Οἱ δρόμοι ἔρημοι. Ἐκεῖ κοντὰ στὴ γειτονιά μου ἕνα σκυλάκι εἶδα νὰ κάθεται ἔξω ἀπὸ μιὰ πόρτα, στὰ μαρμαρένια σκαλοπάτια πλούσιου σπιτιοῦ.

Καθόταν μαζεμένο καὶ φαινόταν νὰ μὴν ἔχει καμμιὰ σχέση μὲ τὸ πλούσιο σπίτι.

Μὰ πόσα ἀπ' αὐτὰ τὰ ζῶα ποὺ λέγονται ἄνθρωποι, δὲν κάθονται στὰ σκαλοπάτια πλούσιων σπιτιῶν, καὶ χωρὶς νἆναι σκυλάκια;

Θυμήθηκα καὶ πὼς τὸ πρωΐ, ποὺ περνοῦσα πάλι τὄδα νὰ κοιμᾶται...
Πῆγα σπίτι μου, μὰ καὶ πάλι ἔφυγα. Γύρισα ἐδῶ, ἐκεῖ, παντοῦ. Ἔτρεξα. Καὶ ὅλα γιὰ μιὰ στιγμοῦλα. Στὰ ὄνειρα γρήγορα ἀλλάζουν, τρέχουν οἱ ὧρες, οἱ σκηνές, ἐκεῖ ἴσως λένε τὴν ἀλήθεια δὲν ἔχουν σημασία οἱ ὧρες καὶ ὁ χρόνος.
Πάλι εἶδα τὸ σκυλάκι.
Τώρα σὰ νὰ ζητοῦσε ν' ἀκολουθήσει κάποιον, κ' ἔκανε ἀπόπειρα ν' ἀκολουθήσει μιὰ γυναῖκα.
Αὐτὴ τὄδιωξε.
Εἶνε τόσο κακὸς ὁ ἄνθρωπος ποὺ καὶ τὸν ὅμοιό του χτυπᾶ ἀλύπητα, καὶ ἂς ἔχει ὄχι ἕνα ψωμί, ἀλλὰ δισεκατομμύρια φούρνους ψωμιά! Δὲ δίνει οὔτε ἕνα.
Ὦ τὰ ζῶα, οἱ τίγρεις πόσο πιὸ καλά, πόσο ἀνθρώπινα, ἂς ποῦμε, φέρονται μεταξύ τους! Τὄδα, τοῦ μίλησα.

Μὲ κοίταξε. Δὲν κούνησε τὴν οὐρά του ὅμως. Καὶ καλὰ ἔκανε. Τὴν οὐρὰ τοῦ σκύλου ἔπρεπε νὰ τὴν εἶχαν οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι.

Ὦ τὶ ὡραῖα θἄταν τότε!
Θὰ γέμιζαν οἱ πλατεῖες κι' οἱ δρόμοι ἀπὸ οὐρὲς νὰ κουνιοῦνται!

Ἡ νύχτα ἐρχόταν. Καὶ ἡ σελήνη ποὺ σὰ νἄταν ψηλὰ στὸν οὐρανὸ κολημένη, εἶχε βαφτεῖ μὲ χρυσὸ ἢ ἀργυρὸ χρῶμα.
Εἴμουν στὸ σπῆτι μου. Χειμώνας. Σύννεφα κρύψανε τὴ σελήνη τήν ἀργυρή, καὶ νερόχιονο ἄρχισε νὰ πέφτει.
Ἐγὼ στὸ νοῦ μου εἶχα τὸ σκυλάκι χωρίς νὰ τὸ θέλω.
Ὁ νοῦς μου, ἢ κάτι στὸ νοῦ μου πιὸ ἀνθρώπινο... ἀνθρώπινο. Εἰρωνία!.. Θά τὸ πῶ πιὸ καλά: Σὰ νὰ ἔπαιρνε κάτι ξένο κ' ἔρριχνε πάνω στὴν ἡσυχία, στὴ γαλήνη ποὺ βρισκόταν ὁ νοῦς μου, τὴ φτωχιὰ εἰκόνα τοῦ μικροῦ σκυλιοῦ...
Σκέφτηκα νὰ τὸ πάρω, ἀλλ' ὁ Τὸμ ὁ σκύλαρος ποὺ δὲν ἤθελε στὸ σπίτι μέσα οὔτε θηλυκὸ σκυλί;
Εἶχα παρακαλέσει πρωτήτερα, κάποιον νὰ τὸ πάρει, ποὺ δὲν εἶχε σκυλί, τὄξερα, ἀλλὰ βρέθηκε μὲ σκυλί!
Ἔτσι κάνουν οἱ ἄνθρωποι, ὅταν εἶνε γιὰ κάτι τέτοια πράγματα. Μόνον ὅταν εἶνε γιὰ χρήματα, καὶ νἄχουν βρίσκονται σὰνὰ μὴν ἔχουν!... Τοῦ ἔστειλα φαΐ. Ἔκλεψα ἀπ' τοῦ Τὸμ τὸ φαΐ καὶ τοὔστειλα.

Ξύπνησα πάνω σ' αὐτὸ καὶ σκέφτηκα:
— Εἶταν ὄνειρο αὐτό, ἢ κάποτε εἶχε συμβεῖ; Καὶ εἶχα πεῖ στὸν ἑαυτό μου λόγια, ποὺ δὲν τοῦ εἶχα πεῖ, ὅταν ἔκανε καλὸ σὲ ἀνθρώπους:
— Ἔ, κάτι ἔκανες καλὸ καὶ σύ, οἡμερα!

ΔΗΜΟΣΘ. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

Ἡ Σκάλα

ΜΕ πρόσμενε στῆς σκάλας τὴν κορφὴ
— ποιᾶς σκάλας; δὲ θυμᾶμαι,—
μιὰ ἀγνώριστη, μιὰ ἡλιόκαλλη μορφή,
κι' ἐγὼ τῆς εἶπα: — Νά με!

Νά με! Γιατὶ ἡ μαντέφτρα μου καρδιὰ
πολὺ πρὶν εἶχε νοιώση
τήν, ποὺ θ' ἀντίκρυζε ἄγνωρη ὀμορφιά,
ἡ σκάλα ὅταν τελειώση.

— «Ἄργησες!» ἀνεστέναξε· κι' ἐγώ:
«—Κάτω νἀρθῶ μ' ἐμπόδα
κάποιος, ἂν κι' εἶχα, γιὰ ν' ἀνέβω ἐδῶ,
στὰ χέρια πλῆθος ρόδα».

Κι' εἶδα καὶ νά! τὰ χέρια μου ἀδειανά!
Κι' εἶδα: δὲν ἦταν ρόδα!
Τὰ μπράτσα της μόνο ἦταν τὰ γυμνά,
στὴ σκάλα ποὺ ὅλη εὐώδα.

Κι' ἀπ' τῆς ψυχῆς μου ξάφνου τὰ βαθιά,
μεθύσ' οἱ πόθ' οἱ χίλιοι,
κι' ἰλίγγων τρελλὸ σμάρι στὴ δροσιά,
ποὺ μοὔκαψε τὰ χείλη.

Κι' ἔνοιωσα καὶ δὲν ἦταν ἡ δροσιὰ
τῶν μπράτσων, ποὺ διψοῦσα,
μὰ τῶν μαλλιῶν της κάποια ἀναδοσιά,
μοσκόφεγγη καὶ πλούσα.

Κι' ἔνοιωσα καὶ δὲν ἦταν τὰ μαλλιὰ
καὶ τὸ νεκτάρεο φῶς τους,
μὰ κάποια ἀπὸ τὸ στόμα της φιλιά,
ποὺ λάγγευε ὁ καημός τους.

Κι' ἔνοιωσα καὶ δὲν ἦταν τὰ φιλιὰ
ἡ γλυκαπαντοχή μου,
μὰ τῶν ματιῶν της κάποια ἡλιοβολιά,
γλαυκή, γιὰ τὴ ψυχή μου.

Καὶ τοῦ γαλάζιου ὡς ἔσκυψα νὰ πιῶ
τοῦ ἡλιοῦ τὴ ψυχοστάλα,
βασίλεψαν τὰ μάτια της τὰ δυὸ
κι' ἔμεινε μόνο ἡ σκάλα.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΗΜΗΡΙΩΤΗΣ

ΤΕΧΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΤΟ ΘΕΜΑ, τὸ ὁποῖον ἐξέλεξα περὶ τῆς ἀνάγκης μιᾶς τεχνικῆς ὀργανώσεως τοῦ συγχρόνου Κράτους, εἶνε ἐκ τῶν θεμάτων ἐκείνων τὰ ὁποῖα ζωηρότατα ἀπασχολοῦν τὴν κοινὴν γνώμην.

Τὸ Κράτος, συνεχῶς ἐπεκτεῖνον τήν ἐνέργειαν αὐτοῦ, ἤρξατο παρεμβαῖνον ὁσημέραι ἀμεσώτερον εἰς τὴν ρύθμισιν τῶν παραγωγικῶν σχέσεων καὶ τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς.

Ἥκιστα ὅμως πρὸς τοῦτο παρεσκευασμένον, διὰ τῶν ἀστόχων καὶ ἐνίοτε ἐπικινδύνων ἐπεμβάσεων αὐτοῦ, διέψευσε μέχρι σήμερον τὰς προσδοκίας τῶν μεγάλων λοϊκῶν μαζῶν. Ἰδιαιτέρως μαλιστα μετὰ τὸν πόλεμον, ὅτε ἀνατραπείσης τῆς ὑφισταμένης οἰκονομικῆς ἰσορροπίας, ἐπιτακτικὴ ἐξεδηλώθη ἡ ἀνάγκη τῆς ταχείας ἀνασυγκροτήσεως, κατέστη πλέον ἔκδηλος εἰς πάντας ἡ ἀνεπάρκεια αὐτοῦ διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν συγχρόνων προβλημάτων.

(Φωτ. ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗ)

Ἡ ἀνικανότης αὕτη προεκάλεσεν εὐλόγως τὴν ἀντίδρασιν, ἥτις ἐστράφη, εἴτε πρὸς τὸν περιορισμὸν τῆς Κρατικῆς δράσεως ἐντὸς τῶν παλαιῶν ἐκ παραδόσεως λειτουργιῶν αὐτοῦ, — εἴτε πρὸς τὴν ἀνατροπὴν τῆς ὑφισταμένης ὀργανώσεως αὐτοῦ καὶ τὴν ἐγκαθίδρυσιν νέου συστήματος διακυβερνήσεως, ἀποφασιστικωτέρου καὶ αὐταρχικοῦ.
Σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως κατενοήθη ἐπαρκῶς, ὅτι ὁ παρεμβατισμὸς τοῦ Κράτους δὲν ὠφείλετο εἰς τυχαίας περιστάσεις ἢ εἰς τὴν ἐπίδρασιν θεωρητικῶν ἀπόψεων, — ἀλλ' ὅτι ἦτο ἀποτέλεσμα βασικῶν ὀργανικῶν αἰτίων, ἀπορρεόντων ἐκ τεχνικῶν καὶ οἰκονομικῶν συνθηκῶν, αἵτινες προσέδοσαν εἰς τὴν παραγωγὴν καθαρῶς συλλογικὸν χαρακτῆρα, — καθὼς καὶ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ὑλικῶν ἀναγκῶν, διὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ὁποίων αἱ μεταξὺ τῶν ἀτόμων σχέσεις κατέστησαν κυρίως οἰκονομικαί. Συνεπείᾳ τῆς σπουδαιότητος, τὴν ὁποίαν τοιουτοτρόπως προσέλαβον τὰ οἰκονομικὰ ζητήματα διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἔθνους, τὸ Κράτος, ἐκπρόσωπος τοῦ γενικοῦ συμφέροντος, μοιραῖον ἦτο νὰ ὠθῆται εἰς παρεμβάσεις συνεχεῖς ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ πεδίου, πρὸς ὀργάνωσιν τῶν ἀτομικῶν δραστηριοτήτων εἰς κοινὴν συλλογικὴν προσπάθειαν ἐξασφαλίζουσαν μεγαλυτέραν παραγωγικὴν ἀπόδοσιν καὶ περισσότερα οἰκονομικὰ ἀγαθά.

Ἔκτοτε, τεθέντος ἐκτὸς ἀμφισβητήσεως τοῦ παρεμβατισμοῦ τοῦ Κράτους, ἡ ἀντίδρασις ἐστράφη κατὰ τοῦ κρατοῦντος κρατικοῦ συστήματος, τὸ ὁποῖον ἐθεωρήθη ἀνίκανον νὰ ἀνταποκριθῇ πρὸς τὰς ἀξιώσεις τῆς νέας οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς. Ἰδίως δὲ ὁ κοινοβουλευτισμός, ὅστις ἀποτελεῖ τὸ γενικώτερον ἐπικρατοῦν σύστημα διακυβερνήσεως, ἐγένετο ὁ στόχος ζωηροτάτων ἐπικρίσεων καὶ πλεῖσται ὅσαι μεταρρυθμίσεις τῆς λειτουργίας τούτου ἐπροτάθησαν. Πολλοὶ ἐκ τῶν ἐπικριτῶν αὐτοῦ ἐζήτησαν τὸ φάρμακον εἰς περιωρισμένης φύσεως μεταρρυθμίσεις. Κατὰ τοὺς μέν, ἀρκεῖ ἡ ἀντικατάστασις τῆς Μοναρχίας διὰ τῆς Δημοκρατίας, ἢ τῆς Δημοκρατίας διὰ τῆς Μοναρχίας πρὸς ἔξοδον ἐκ τοῦ ἀδιεξόδου.

Κατὰ τοὺς δέ, ἡ λύσις τοῦ προβλήματος ἔγκειται εἰς τὴν διαφορετικὴν ὀργάνωσιν τοῦ τρόπου τῆς ψηφοφορίας. Κατ' ἄλλους τέλος τὸ Κράτος συγχρονίζεται δι' ὡρισμένων νομικῆς φύσεως μεταρρυθμίσεων.

Κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν, ἡ ἀναδιοργάνωσις τοῦ Κράτους δὲν δύναται νὰ ἀντιμετωπισθῇ κατὰ τρόπον ἀπόλυτον καὶ ἀφηρημένον. Διότι ἡ ἀξία τῶν Κρατικῶν θεσμῶν κρίνεται ἐν συναρτήσει πρὸς τὰς ἀνάγκας, ἃς καλοῦνται, ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας, νὰ ἐξυπηρετήσουν οὗτοι. Ἀναλόγως τῶν σκοπῶν τοὺς ὁποίους ἐπιδιώκουν, θὰ καθωρισθῇ καὶ ὁ τρόπος τῆς ὀργανώσεως αὐτῶν.

Ποῖος δὲ εἶναι ὁ σκοπὸς τοῦ Κράτους;

Εἰς παλαιοτέραν ἐποχήν, τῆς ἀτομικῆς παραγωγῆς καὶ τῆς ἁπλότητος τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων, τὸ Κράτος περιωρίζετο εἰς μόνην τὴν ἐξασφάλισιν τῆς τάξεως καὶ τοῦ δικαίου. Ἡ ὀργάνωσις δὲ τούτου ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τῶν Φιλοσόφων τοῦ 18ου αἰῶνος, ἀπέβλεπε κυρίως εἰς τὴν διασφάλισιν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν δικαιωμάτων τοῦ πολίτου.

Ἀφ' ἧς ὅμως ἐποχῆς τὸ Κράτος, λόγῳ τῆς τεχνικῆς ἐξελίξεως, ἀπέβη σημαντικὸς παράγων τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, ἐπιφορτισμένος μὲ τὴν ὀργάνωσιν τῶν ἀτομικῶν καὶ συλλογικῶν παραγωγικῶν δυνάμεων πρὸς ἐπίτευξιν εὐρυτέρων οἰκονομικῶν ἀποτελεσμάτων, οὐσιώδης ἐπῆλθεν εἰς τοὺς σκοποὺς καὶ τὰς ἐπιδιώξεις αὐτοῦ μεταβολή. Δὲν εἶναι πλέον μόνον Κράτος δικαίου, εἶναι πρὸ παντὸς Κράτος οἰκονομικόν, σκοπὸν ἔχον τὴν παροχὴν οἰκονομικῆς

φύσεως πλεονεκτημάτων καὶ ὑπηρεσιῶν. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης, αἱ παλαιαὶ φιλοσοφικαὶ καὶ νομικαὶ ἀρχαὶ τῆς Κρατικῆς ὀργανώσεως, εἶναι ἀσυμβίβαστοι πρὸς τὴν νέαν οἰκονομικὴν αὐτοῦ ἀποστολήν.

Αἱ ἰδέαι τῆς ἐπιστημονικῆς ὀργανώσεως — τῆς rationalisation — αἱ ὁποῖαι ἀπὸ ἐτῶν ἐφαρμόζονται ἐν τῇ παραγωγικῇ ζωῇ καὶ αἱ ὁποῖαι ἐπιδιώκουν τὴν μεγαλυτέραν δυνατὴν ἀπόδοσιν μὲ τὴν μικροτέραν δυνατὴν προσπάθειαν, εἶναι σκόπιμον νὰ τεθοῦν ὡς βάσεις τῆς νέας ὀργανώσεως τῶν Κρατικῶν θεσμῶν. Τὸ Κράτος θὰ παρέχῃ τὰ περισσοτέρας δυνατὰς ὑπηρεσίας, ἔναντι τῶν δυνατῶν μικροτέρων θυσιῶν.

Ἡ ἀξία δὲ τῶν Κρατικῶν ὑπηρεσιῶν θὰ κρίνεται ἀναλόγως τῆς ἀποδόσεως καὶ τῆς παραγωγικότητος αὐτῶν. Καλοῦμεν τεχνικὴν ὀργάνωσιν τοῦ Κράτους, τὴν ὀργάνωσιν ἐκείνην, ἡ ὁποία ἐξασφαλίζει εἰς αὐτὸ τὰ καταλληλότερα μέσα πρὸς πραγματοποίησιν τῶν σκοπῶν, τοὺς ὁποίους ἐπιδιώκει, τοὐτέστι, τῆς καλλιτέρας λειτουργίας καὶ τῆς μεγαλυτέρας ἀποδόσεως τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ.

Ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κριτηρίου τούτου τῆς μεγαλυτέρας παραγωγικότητος, τὸ ὁποῖον δέον νὰ ἀποτελῇ τὸν γνώμονα τῆς συγχρόνου οἰκονομικῆς ἀλλὰ καὶ κρατικῆς ζωῆς, θὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἐκτιμήσωμεν τὴν πρακτικὴν ἀξίαν τῶν ἀρχῶν, αἵτινες ἀποτελοῦν τὸ θεμέλιον τῆς ὑφισταμένης Κρατικῆς ὀργανώσεως, καὶ νὰ καθορίσωμεν τὴν ἔντασιν τῶν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὡς ἄνω κριτηρίου ἐπενεκτέων εἰς αὐτὴν μεταρρυθμίσεων.

Εἶναι γνωστὸν εἰς πάντας, ὅτι αἱ μεγάλαι ἀρχαὶ τῶν φιλοσόφων τοῦ 18ου αἰῶνος, αἵτινες ἐνέπνευσαν τὰ συντάγματα τῶν πλείστων τῶν σημερινῶν Κρατῶν, εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς Λαϊκῆς Κυριαρχίας, ἡ ἀρχὴ τῆς διαιρέσεως ἢ διακρίσεως τῶν Ἐξουσιῶν, καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν.

1) Ἡ ἀρχὴ τῆς Λαϊκῆς Κυριαρχίας, τῆς ὁποίας φανατικώτερος διερμηνεὺς ὑπῆρξεν ὁ Jean-Jacques Rousseau, ἀναχωρεῖ ἀπὸ τῆς βάσεως ὅτι οἱ ἄνθρωποι ὄντες ἀπὸ φύσεως ἴσοι καὶ ἐλεύθεροι, ἐδέχθησαν νὰ μεταβληθοῦν εἰς ἄρχοντας καὶ ἀρχομένους, μόνον δι' ἐκουσίας ἐκχωρήσεως μέρους τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν διὰ σιωπηροῦ μεταξύ των συμβολαίου. Ἀναγκαῖον παρακολούθημα τοῦ κοινωνικοῦ τούτου συμβολαίου εἶναι ἡ ἰδέα ὅτι οἱ ἄνθρωποι, ὡς καλύτεροι κριταὶ τῶν ἰδίων αὐτῶν συμφερόντων, δὲν δύνανται νὰ πλανῶνται ἐν τῇ κατασκευῇ τῶν νόμων, οἱ ὁποῖοι τοὺς διέπουν.

Δὲν προτιθέμεθα νὰ ἐπιχειρήσωμεν τὴν ἀπὸ θεωρητικῆς ἀπόψεως κριτικὴν τῆς ἀρχῆς ταύτης. Αἱ ἀρχαὶ κρίνονται ἀπὸ τὰς πρακτικὰς αὐτῶν ἐφαρμογάς. Ἡ πρακτικὴ δὲ ἐφαρμογὴ τῆς ἀρχῆς τῆς Λαϊκῆς Κυριαρχίας, ἐκδηλοῦται εἰς τὸ σύνολον τῶν μέσων τῶν πρὸς ὑπόδειξιν τῶν κυβερνώντων—δηλ. εἰς τὸ δικαίωμα τῆς ψηφοφορίας.

Περὶ τὸ δικαίωμα τῆς ψηφοφορίας, ὡς γνωστόν, διεξάγονται πεισματώδεις συζητήσεις, αἵτινες ἀφοροῦν μόνον τὸν τρόπον ὀργανώσεως, χωρὶς νὰ θίγουν τὴν βάσιν αὐτοῦ. Ἡ πρακτικὴ ἀξία τοῦ ἐν λόγῳ δικαιώματος (ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει ἡμᾶς ἐνταῦθα εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ δικαίωμα τῆς ψηφοφορίας), θὰ κριθῇ προφανῶς ἐν συναρτήσει πρὸς τοὺς σκοπούς, τῶν ὁποίων ἡ πραγματοποίησις ἐπιδιώκεται διὰ τῆς ψηφοφορίας. Οἱ σκοποὶ οὗτοι δύνανται νὰ συνοψισθοῦν, κατὰ τὴν ἀντίληψιν ἡμῶν, εἰς δύο :

α) Εἰς τὴν διπίστωσιν τῶν ροπῶν καὶ τῶν θελήσεων τῶν κυβερνωμένων, ἐκ τῆς ὁποίας ἔνθεν μὲν θὰ κατανοηθοῦν αἱ τάσεις καὶ αἱ ἀνάγκαι τούτων, ἔνθεν δὲ θὰ προσδοθῇ ὁ ἠθικὸς λόγος τῆς ἀποδοχῆς τῆς ἐξουσίας καὶ τῆς εἰς αὐτὴν ὑπακοῆς καὶ πειθαρχίας.

β) Εἰς τὴν ὑπόδειξιν τῶν ἀντιπροσώπων, οἵτινες θὰ νομοθετήσουν ἢ θὰ κυβερνήσουν.

Τὸν πρῶτον τῶν σκοπῶν αὐτῶν, ἡ ἐκλογὴ διὰ τοῦ Λαοῦ, νομίζομεν ὅτι ἐπαρκῶς ἱκανοποιῇ.

Διότι οἱοσδήποτε καὶ ἂν εἶναι ὁ τρόπος τῆς ἐκλογῆς, ἡ λαϊκὴ ψηφοφορία παρέχει χρησιμωτάτας ὑποδείξεις ἐν σχέσει πρὸς τὰς ὑφισταμένας συλλογικὰς λαϊκὰς ροπάς. Δημιουργεῖ δὲ ὡσαύτως διὰ τοὺς κυβερνωμένους τὸν λόγον τῆς ὑπακοῆς καὶ τῆς πειθαρχίας. Ἐνταῦθα δὲ κεῖται ἡ οὐσιώδης πρακτικὴ σημασία τῆς ἐκφράσεως τῆς λαϊκῆς θελήσεως.

Διότι μία ἐξουσία, ἵνα γίνῃ ἀποδεκτὴ ἐκ μέρους τῶν κυβερνωμένων, πρέπει νὰ τύχῃ τῆς ἐλευθέρας ἐπιδοκιμασίας καὶ ἐγκρίσεως τοῦ μεγαλυτέρου ἀριθμοῦ ἐκ τούτων. Διὰ τοῦ ἐξαναγκασμοῦ καὶ διὰ τῆς βίας, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπιβληθοῦν μονίμως καὶ ἀδιαταράκτως ἕνα σύστημα, μία ἀρχή. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης τὸ μέσον τῆς ψηφοφορίας, ἐκφράζον τὴν ἔγκρισιν τοῦ μεγαλυτέρου ἀριθμοῦ, εἶναι ἐπαρκὲς πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς κοινωνικῆς συνοχῆς καὶ πειθαρχίας.

Βεβαίως δύνανται νὰ ὑπάρξουν καὶ ἕτεροι λόγοι ὑπακοῆς εἰς ἓν πολίτευμα. Ἐπὶ αἰῶνας λ. χ. οἱ λαοὶ ἐδέχοντο καὶ ἐπειθάρχουν εἰς τὴν ἐλέῳ Θεοῦ Μοναρχίαν. Ἡ πίστις πρὸς τὸ θεῖον δίκαιον ἐδημιούργει τὸν λόγον τῆς ὑπακοῆς αὐτῶν. Ἀφ' ἧς ὅμως ἐποχῆς ἐξέλιπε τὸ κριτήριον τοῦτο τῆς συλλογικῆς πειθαρχίας, κατ' ἀνάγκην ἔπρεπε νὰ εὑρεθῇ ἓν ἕτερον πρὸς ἀντικατάστασιν αὐτοῦ. Οὕτως ἐπεκράτησεν ἡ ἰδέα τῆς Λαϊκῆς Κυριαρχίας. Σήμερον τὸ ἐν λογῳ κριτήριον, ἐξακολουθεῖ ν' ἀποτελῇ τὸ μέσον τῆς ἀποτροπῆς τῆς βίας καὶ τῆς ἀναρχίας. Διότι παρὰ τὴν ἐναντίον του ὀξείαν κριτικήν, ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, δὲν ἐξευρέθη εἰσέτι ἕτερον κριτήριον ἱκανὸν νὰ τὸ ἀντικαταστήσῃ ἐν τῇ ἐξασφαλίσει τῆς κοινωνικῆς πειθαρχίας καὶ ἐν τῇ ἐπιβολῇ τῆς ἐξουσίας.

Ἀντιθέτως ὡς πρὸς τὸν δεύτερον σκοπόν, τῆς

ὑποδείξεως τοὐτέστιν τῶν ἱκανῶν διὰ τὴν διεύθυνσιν τῶν δημοσίων ὑποθέσεων, ἡ ἐκλογὴ διὰ τοῦ λαοῦ δὲν ἀποτελεῖ ἀναμφιβόλως τὸ καλλίτερον μέσον ἱκανοποιήσεως. Εἰς παλαιοτέρας ἐποχάς, ὅτε τὰ πολιτικὰ προβλήματα ἐνεφάνιζον ἐξαιρετικὴν ἁπλότητα, ἡ ὑπόδειξις τῶν ἐκλεκτῶν δὲν ἐνεῖχεν ἰδιαιτέραν σπουδαιότητα. Ἀπὸ τοῦ πολέμου ὅμως ἰδίως καὶ ἐντεῦθεν, ὅτε κολοσσιαῖα καὶ πολυσχιδῆ προβλήματα ὀρθοῦνται ἐνώπιον τοῦ Κράτους πρὸς ἐπίλυσιν, τὸ ζήτημα τῆς ἐκλογῆς τῶν κυβερνώντων ἀχίζει νὰ προσλαμβάνῃ εὐλόγως ἐνδιαφέρον. Τὸ σύγχρονον Κράτος, μὲ τὴν ἐξαιρετικὴν σημερινὴν ἀποστολήν του, ἔχει ἀνάγκην ἱκανῶν κυβερνητῶν, μὲ ἰδιαιτέρας τεχνικὰς καὶ ἐπιστημονικὰς γνώσεις. Οἱ ἐπιστήμονες ὅμως καὶ οἱ τεχνικοί, δὲν κέκτηνται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν ἱκανότητα νὰ προσελκύουν τὴν εὔνοιαν τοῦ μεγαλυτέρου ἀριθμοῦ τῶν πολιτῶν. Ἵνα συγκινηθῇ τὸ πλῆθος, ἀπαιτοῦνται συνήθως ἄλλα προσόντα, ἄλλα ἀρεταί, διάφοροι τῆς εἰδικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς καταρτίσεως. Οὐχ ἧττον ὅμως διὰ τὴν σύγχρονον δημοκρατίαν ἡ ἀνάδειξις μιᾶς τάξεως ἡγητόρων ἐκλεκτῶν, ἀποτελεῖ αὐτόχρημα ὀργανικὴν ἀνάγκην.

Κατὰ τίνα μέθοδον λοιπὸν θὰ ἐπιδιωχθῇ ἡ δημιουργία καὶ ἡ ἐπιλογὴ τῶν ἱκανῶν;

Κατὰ τὴν ἀντίληψιν ἡμῶν, ὁ τρόπος τῆς ἐπιλογῆς δέον νὰ καθορισθῇ ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸν σκοπὸν καὶ τὴν ἀποστολὴν τοῦ Κράτους.

Ἡ ὀργάνωσις τοῦ συγχρόνου Κράτους ἀποβλέπει εἰς τὸν συντονισμὸν καὶ τὴν ἐναρμόνισιν τῶν μερικωτέρων ἀτομικῶν ἢ συλλογικῶν δραστηριοτήτων. Καταλληλότεροι κατὰ συνέπειαν, διὰ τὴν ρυθμιστικὴν ταύτην ἐνέργειαν, ἐμφανίζονται οἱ διαπρέποντες ἐντὸς τοῦ κύκλου τῶν τοιούτων μερικῶν δραστηριοτήτων.

Ἐπειδὴ δὲ τὴν βάσιν τῶν ἐν λόγῳ οἰκονομικῶν ἐκδηλώσεων, ἀποτελοῦν τὰ ἐπαγγέλματα, ἡ συστηματικὴ αὐτῶν ὀργάνωσις, θὰ ἐπιτρέψῃ, νομίζομεν, τὴν ἀνάδειξιν καὶ τὴν ἐπιβολὴν τῶν καλλιτέρων. Ἐκ τῶν ἐκλεκτῶν ἑκάστου ἐπαγγέλματος, θὰ στρατολογηθοῦν, κατὰ μέγα μέρος, οἱ ἡγήτορες τοῦ τεχνικῶς ὠργανωμένου Κράτους.

Ἡ ἀρχὴ κατὰ συνέπειαν τῆς ἐθνικῆς κυριαρχίας—καὶ τῆς ἀναγκαίας ταύτης συνεπείας, τῆς ἐκλογῆς ὑπὸ τοῦ λαοῦ,—ἐν μέρει μόνον δύναται νὰ γίνῃ ἀποδεκτὴ ἐν τῷ συγχρόνῳ Κράτει.

Ὡς μέσον ἐκδηλώσεως τῶν λαϊκῶν ροπῶν καὶ ἀναγκῶν, χρησίμων διὰ τὴν χάραξιν τῶν κυβερνητικῶν κατευθύνσεων, ἀλλὰ καὶ ὡς μέσον ἐξασφαλίσεως τῆς συλλογικῆς ὑπακοῆς καὶ πειθαρχίας, παραμένει ἀναμφιβόλως λίαν χρήσιμος. Ὡς τρόπος ὅμως ὑποδείξεως τῶν ἰθυνόντων, ἡ ἀνωτέρω ἀρχὴ ἀποδεικνύεται καθ' ἑαυτήν ἀνίσχυρος, ἄνευ συμπληρώσεως δι' ἑτέρων μέσων ἱκανῶν νὰ ἐπιτρέψουν τὴν ἐπιλογὴν τῶν τεχνικῶν στοιχείων, ἅτινα εἶναι ἀπαραίτητα διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ συγχρονισμένου Κρατικοῦ μηχανισμοῦ.

2) Ἡ δευτέρα ἀρχή, ἥτις διέπει τὴν σημερινὴν Κρατικὴν ὀργάνωσιν, τοῦ χωρισμοῦ ἢ τῆς διακρίσεως τῶν ἐξουσιῶν, φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως οὐχὶ ἐστερημένη πρακτικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἀξίας. Διότι ἐμφανίζει ἀναλογίας τινὰς πρὸς τὴν οἰκονομικὴν ἀρχὴν τῆς διαιρέσεως τῆς ἐργασίας. Αἱ ἀναλογίαι ὅμως αὗται, εἶναι μόνον ἐπιφανειακαί.

Ἡ πολιτικὴ ἀρχὴ τοῦ χωρισμοῦ τῶν ἐξουσιῶν, θεωρεῖται ἀπὸ τὸν κυριώτερον ἐκπρόσωπον αὐτῆς, ὡς μέσον ἀλληλοπεριορισμοῦ τῶν ἐν τῷ Κράτει ἐξουσιῶν πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ ἀτόμου. Ἀποβλέπει κατὰ συνέπειαν εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας, διὰ τῆς ἐξασθενήσεως τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας εἰς βάρος τοῦ ὀργανικοῦ συνόλου.

Ἀντιθέτως ἡ ἀρχὴ τῆς διαιρέσεως τῆς ἐργασίας, διὰ τῆς ἐπιβολῆς εἰς τὰ παραγωγικὰ ἄτομα, περιορισμένου καὶ καθορισμένου ἔργου, καταδεικνύει τὴν ἀνεπάρκειαν τῆς ἀτομικῆς καὶ ἀνεξαρτήτου ἐνεργείας, ἡ ὁποία δὲν προσλαμβάνει σημασίαν καὶ ἀξίαν εἰ μὴ διὰ τοῦ συνδυασμοῦ εἰς ἑνιαῖον σόνολον μετὰ τῶν λοιπῶν ἐπὶ μέρους ἐνεργειῶν, ἐναρμονιζομένων ἐπὶ τῇ βάσει προδιαγεγραμμένου σχεδίου τοῦ διεθύνοντος τὴν ἐργασίαν. Συνέπεια τῆς ἀρχῆς ταύτης, εἶναι οὐχὶ ἡ ἔξαρσις τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ ἀτόμου, ἀλλ' ἡ διαπίστωσις τῆς κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης πρὸς μεγαλυτέραν οἰκονομικὴν ἀπόδοσιν, οὐχὶ ἡ ἐξασθένισις, ἀλλὰ ἡ ἐνίσχυσις τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς, τῆς διευθυνούσης ἐξουσίας.

Ἡ περίφημος ὅθεν ἀρχή, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐθεμελιώθησαν τὰ πλεῖστα τῶν σημερινῶν συνταγμάτων, εἶναι προφανῶς ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν ἀνάγκην τῆς καλλιτέρας ἀποδόσεως, ἥτις ἐπιτυγχάνεται ἔνθεν μὲν διὰ τῆς διαιρέσεως τῆς ἐργασίας, ἔνθεν δὲ διὰ τῆς συγκεντρώσεως ὑπὸ ἑνιαίαν διεύθυνσιν.

Ἡ σύγχρονος οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ ἐξέλιξις, κατευθύνεται οὐχὶ πρὸς τὴν ἀτομικοποίησιν, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἀλληλοεξάρτησιν. Καὶ τὴν ἀρχὴν ταύτην τῆς ἀλληλοεξαρτήσεως ὀφείλομεν νὰ εἰσαγάγωμεν εἰς τὸν Κρατικὸν μηχανισμόν, ἐναρμονίζοντες καὶ οὐχὶ χωρίζοντες τὰς ἰδιαιτέρας ἐνεργείας, καὶ ὑπάγοντες τὰς ποικίλας λειτουργίας, ὑπὸ συντεταγμένην διεύθυνσιν, συμφώνως πρὸς σαφῶς διαγεγραμμένον πρόγραμμα ἐνεργοῦσαν.

Βεβαίως ἡ ἔκτασις τῶν κρατικῶν ἁρμοδιοτήτων ἐπιβάλλει τὴν ὕπαρξιν κατονομῆς τῶν λειτουργιῶν. Ἡ κατανομὴ ὅμως αὕτη δέον νὰ λαμβάνῃ χώραν, οὐχὶ ἐπὶ τῇ βάσει ἀφηρημένων φιλοσοφικῶν ἰδεῶν, ἀλλὰ ἐπὶ τῇ βάσει πρακτικῶν ἀρχῶν, εἰς οἰκονομικὰ ἀναφερομένων. Ὡς πρότυπον πρὸς ἐνέργειαν τῆς ἐν λόγῳ κατανομῆς, πρέπει νὰ χρησιμεύσῃ ἡ ὀργάνωσις τῶν μεγάλων οἰκονομικῶν ἐπιχειρήσεων, αἵτινες θέτουν ὡς σκοπὸν αὐτῶν τὴν συνεχῆ βελτίωσιν τῆς ἀποδόσεως. Κατὰ τὸν Henri Faiyolle, ἐγγύψαντα εἰς τὴν μελέτην τῆς συστηματικωτέρας ὀργανώσεως τῶν κρατικῶν ὑπηρεσιῶν, οὐχὶ ὁ διαχωρισμὸς καὶ ἡ ἀνεξαρτοποί-

ησις τῶν κρατικῶν ὀργάνων, ἀλλὰ ἡ συστηματοποίησις αὐτῶν εἰς ἐνηρμονισμένον σύνολον, ὅπως εἰς τὰς οἰκονομικὰς ἐπιχειρήσεις, συμβάλλει εἰς τὴν καλλιτέραν λειτουργίαν καὶ τὴν μεγαλυτέραν παραγωγικὴν ἀπόδοσιν.

«Συστηματοποιεῖν καὶ συνδιατάσσειν, ὅπως γράφει, σημαίνει ἐναρμονίζειν ἁπάσας τὰς ἐνεργείας μιᾶς ἐπιχειρήσεως, εἰς τρόπον ὥστε νὰ διευκολύνεται ἡ ἐπιτυχία καὶ ἡ λειτουργία. Σημαίνει ἀκόμη προσδίδειν εἰς τὸν ὑλικὸν καὶ κοινωνικὸν ὀργανισμὸν ἑκάστης λειτουργίας, τὰς ἀναλογίας αἱ ὁποῖαι χρησιμεύουν διὰ τὴν οἰκονομικὴν καὶ ἀσφαλῆ ἐκπλήρωσιν τοῦ προορισμοῦ αὐτῶν».

Εἰς ἑκάστην καλῶς διατεταγμένην ἐπιχείρησιν προσθέτει, πρὸς λειτουργίαν τῆς διευθύνσεως, ἥτις οὐδαμῶς ὁμοιάζει πρὸς τὴν ὑπὸ τῶν πολιτικῶν ἐφευρεθεῖσαν, ἀντιστοιχεῖ ἡ ἑπομένη στοιχειώδης διάκρισις ἁρμοδιοτήτων: Ἡ ἀρχικὴ σύλληψις ἤ ἡ προώθησις πρὸς πληρεστέραν πραγματοποίησιν τοῦ καταρτισθέντος βασικοῦ σχεδίου. Ἡ σύνταξις καὶ ἡ ἐπιβολὴ τῶν ἐντεῦθεν ἀπορρεόντων μέτρων καὶ διαταγῶν. Τέλος ὁ ἔλεγχος τῆς ἐκτελέσεως καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τούτων.

Σύλληψις, διεύθυνσις, ἔλεγχος, εἶναι αἱ τρεῖς μορφαὶ τῆς δράσεως τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς τῶν οἰκονομικῶν ἐπιχειρήσεων, πρὸς τὰς ὁποίας βεβαίως δὲν ἀντιστοιχοῦν ἡ νομοθετική, ἡ ἐκτελεστικὴ καὶ ἡ δικαστικὴ τοῦ Κράτους λειτουργίαι. Εἰς τὰς τελευταίας ταύτας ἐπικρατεῖ ἄκαμπτος διαχωρισμὸς καὶ ἀνεξαρτησία, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν πλήρη ἐπαφὴν καὶ τὴν ἁρμονικὴν συνεργασίαν, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῶν πρώτων.

Τὰς ἀρχὰς ταύτας αἵτινες διέπουν τὴν ὀργάνωσιν τῶν οἰκονομικῶν ἐπιχειρήσεων, ὀφείλομεν νὰ εἰσαγάγωμεν καὶ εἰς τὸν κρατικὸν μηχανισμόν, ἐφ' ὅσον θέτομεν ὡς σκοπὸν αὐτοῦ τὴν καλλιτέραν ἀπόδοσιν καὶ τὴν μεγαλυτέραν παραγωγικότητα τῶν ὑπηρεσιῶν του. Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τούτων, ὀφείλομεν νὰ μελετήσωμεν τὴν διαρρύθμισιν τῶν σχέσεων τῆς νομοθετικῆς λειτουργίας καὶ τῆς ἐκτελεστικῆς τοιαύτης, κατὰ τρόπον ἐξασφαλίζοντα τὴν πληρεστέραν ἐναρμόνισιν αὐτῶν, μὲ βάσιν τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ὀργάνου τῆς ἀποφάσεως καὶ διευθύνσεως, ἐνίσχυσιν χάρις εἰς τὴν ὁποίαν θὰ ἀποφεύγωνται ἡ βραδύτης ἐν τῇ ἐνεργείᾳ καὶ ἡ χαλαρότης ἐν τῇ δράσει, τὰς ὁποίας μοιραίως συνεπάγονται ἡ πολλαπλότης καὶ ὁ χωρισμὸς τῶν ἐξουσιῶν ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἔλλειψιν ἰσχυρᾶς κεντρικῆς ρυθμιστικῆς δυνάμεως.

Ὡσαύτως ἡ τρίτη λειτουργία, δέον καὶ αὕτη νὰ διαρρυθμισθῇ κατὰ τρόπον ἀνταποκρινόμενον πρὸς τὰς συγχρόνους ἀπαντήσεις. Σκοπὸς ταύτης δὲν θὰ εἶναι μόνον, ὅπως ,μέχρι τοῦδε ἡ ἐφασφάλισις τῶν ἀτόμων ἐναντίον τῶν αὐθαιρεσιῶν τοῦ Κράτους. Ἐφ' ὅσον τοῦ λοιποῦ, κυριωτέρα μέριμνα ἡμῶν ἀποβαίνει ἡ καλὴ λειτουργία καὶ ἀπόδοσις τῆς Κρατικῆς μηχανῆς πρὸς τὸν ἔλεγχον τῆς καλῆς ταύτης ἀποδόσεως καὶ λειτουργίας δέον νὰ ἀποβλέπῃ ἡ τρίτη ἐξουσία. Διότι δὲν εἶναι μόνον λειτουργία διασφαλιστική, ἀλλὰ λειτουργία ὀργανική, εὐρυτέρα καὶ σημαντική, ἐπιδιώκουσα τὴν ἐπανόρθωσιν τῶν σφαλμάτων ἐκτιμήσεως καὶ ἐνεργείας, τὰ ὁποῖα ἐνδέχεται νὰ ἐκθέσουν εἰς κίνδυνον τὴν ἰσορροπίαν τῆς κοινωνικῆς ζωῆς.

Ἡ ἑνοποίησις, τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς, τὴν ὁποίαν ἀπαιτεῖ τὸ τεχνικῶς ὠργανωμένον Κράτος, διὰ τῆς ἐνισχύσεως τῆς λειτουργίας τῶν ἐπιφορτισμένων τὴν λῆψιν καὶ ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεων ὀργάνων, ἥτις ἐνίσχυσις θὰ ὑπαγάγῃ τὰς ἀτομικὰς καὶ συλλογικὰς ἐνεργείας ὑπὸ ἑνιαίαν διεύθυνσιν καὶ κατὰ συνέπειαν ὑπὸ αὐστηρὰν πειθαρχίαν, εὑρίσκεται ὡσαύτως ἐν δυσαρμονίᾳ καὶ πρὸς τὴν τρίτην ἀρχὴν τῶν σημερινῶν πολιτευμάτων: τὴν ἀρχὴν τῶν ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν καὶ δικαιωμάτων.

3) Ἡ ἀρχὴ αὕτη, ἡ ὁποία ὡς κολακεύουσα τὴν φυσικὴν ἡμῶν κλίσιν πρὸς τὴν ἀνεξαρτησίαν ἐξακολουθεῖ ἀσκοῦσα εἰσέτι μέγα γόητρον, προσέφερε κατὰ τὸ παρελθόν, ὅτε αἱ ὑλικαὶ δυσχέρειαι πολὺ ἀπεῖχον τῶν σημερινῶν, ἀναμφισβητήτους ὑπηρεσίας εἰς τὴν ἰδέαν τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας. Σήμερον ὅμως, ἐν ᾧ μέτρῳ ὀργανοῦται καὶ συγκεντροῦται ἡ παραγωγή, εἰς αὐστηρὰν ὑποβαλλομένη πειθαρχίαν, δὲν εἶναι νοητὴ ἡ ἐγκατάλειψις εἰς αὐτόβουλον καὶ ἀνεξέλεγκτον δρᾶσιν τῆς ἐνεργείας τῶν ἀτόμων. Ἡ ἐπίτευξις τῆς ἐπαυξήσεως τῶν παραγωγικῶν ἡμῶν δυνατοτήτων, ἐπιβάλλει ἀνσγκαίως τὴν ὑπαγωγὴν τῶν παραγωγικῶν ἀτόμων, ὑπὸ ἑνιαίαν διεύθυνσιν καὶ αὐστηρὰν πειθαρχίαν. Ἀνάλογοι ἀρχαὶ πρέπει νὰ ἐπικρατήσουν καὶ εἰς τὰ πλαίσια τῆς δημοσίας ἡμῶν ζωῆς.

Ἡ πειθαρχία αὕτη, μακρὰν τοῦ νὰ ἐκλειφθῇ ὡς ὀπισθοδρόμησις, δέον νὰ θεωρηθῇ ὡς πρωταρχικὸς ὅρος τῆς οἰκονομικῆς ἡμῶν εὐημερίας. Οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι, οἵτινες εὐχερῶς ἱακνοποίουν τὰς ἁπλὰς αὐτῶν ἀνάγκας χάρις εἰς τὸ φυσικὸν περιβάλλον, δὲν εἶχον βεβαίως ἀνάγκην πειθαρχίας. Ἀφ' ἧς ὅμως ἐποχῆς, ἐφιλοδόξησαν νὰ ὑποτάξουν τὴν φύσιν πρὸς μεγαλυτέραν παραγωγὴν καὶ δαψιλεστέραν ἱκανοποίησιν τῶν συνεχῶς αὐξανομένων ἀναγκῶν των, εἶναι ταυτοχρόνως ὑποχρεωμένοι νὰ ὑποβάλλουν καὶ αὐτοὺς εἰς πειθαρχίαν. Ἡ ἀποτελεσματικωτέρα ἐκμετάλλευσις τῶν φυσικῶν δυνάμεων μόνον διὰ πειθαρχημένης καὶ συντεταγμένης ἐνεργείας ἐπιτυγχάνεται.

Τὸ γεγονὸς τοῦτο οὐδαμῶς πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς μειωτικὸν τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος. Διότι ἡ ὑπαγωγὴ εἰς τοιαύτην πειθαρχίαν, δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα βίας τῶν ὁμοίων, ἀλλ' ἔχει τὴν πηγὴν αὐτῆς εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ τρόπου τῆς πληρεστέρας ἱκανοποιήσεως τῶν ἀναγκῶν ἡμῶν καὶ συνεπῶς ὑλικῆς ἡμῶν προαγωγῆς.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἡ τοιαύτη πειθαρχία, πρέπει νὰ γίνῃ παρ' ἡμῶν ἀποδεκτή, οὐχὶ διὰ τῆς ἄνωθεν ἐπιβολῆς, ἀλλὰ τῇ ἐλευθέρᾳ καὶ ἐνσυνειδήτῳ ἡμῶν καταθέσει. Ὑπὸ τοιοῦτον ὅρον, θὰ ἔχῃ ὡς ἀποτέλεσμα ἐκτὸς τῆς βελτιώσεως τῶν ὅρων τῆς ζωῆς καὶ τὴν ἠθικὴν ἐξύψωσιν τῶν ἀτόμων πρὸς μίαν εὐρυτέραν ἀντίληψιν ἑνὸς ὑπερτέρου κοινωνικοῦ καθήκοντος.

Ἡ πειθαρχία αὕτη τῶν ἀτόμων θὰ ἐκδηλωθῇ, ἐν τῷ τεχνικῶς ὠργανωμένῳ κράτει, εἰς δύο βαθμούς.

Πρῶτον, διὰ τῆς ὑπαγωγῆς τούτων εἰς τὸ ἐπάγγελμα. Ἕκαστον ἐπάγγελμα, καταλλήλως ὀργανούμενον, θὰ συνδιατάξῃ καὶ θὰ κατευθύνῃ τὴν ἐπὶ μέρους δράσιν τῶν ἀτόμων.

Δεύτερον, διὰ τῆς ὑπαγωγῆς εἰς τὴν γενικωτέραν διεύθυνσιν τοῦ Κέντρου. Τοῦτο θὰ ἔχῃ ὡς σκοπὸν τὸν ἐναρμονισμόν, τόσῳ τῶν συλλογικῶν, ὅσῳ καὶ τῶν ἀτομικῶν δυνάμεων, ὑπὸ ἑνιαῖον καὶ τεχνικῶς κατηρτισμένον πρόγραμμα, ἀπὸ τοῦ ὁποίου δὲν θὰ ἐπιτρέπεται παρέκκλισις τῶν ἐπὶ μέρους ἐνεργειῶν.

Ἀλλ' ὅπως δημιουργηθῇ εἰς τὰ ἄτομα ἡ διάθεσις πρὸς ἑκουσίαν ἀποδοχὴν τῆς τοιαύτης πειθαρχίας, εἶναι ἀπαραίτητον ὅπως ἐξασφαλισθῇ εἰς ταῦτα μία δικαία συμμετοχὴ εἰς τὰ ἐπηυξημένα ἀγαθά, τὰ ὁποῖα ἐκ τῆς ἐν λόγῳ ὠργανομένης πειθαρχίας θὰ προκύψουν. Ἐὰν ἡ αὔξησις τῶν ἀγαθῶν, ὅπως συμβαίνει σήμερον κατὰ κανόνα εἰς ἀναλόγους περιπτώσεις συστηματοποιημένης ὀργανώσεως, ἀποβῇ μόνον πρὸς ὄφελος μικρᾶς μειοψηφίας, καθίσταται προφανῶς ἀδύνατος ἡ τεχνικὴ ὀργάνωσις τοῦ Κράτους, παρὰ τὰ ἀναμφισβήτητα ὑλικὰ πλεονεκτήματα τὰ ὁποῖα συνεπάγεται. Ἡ ἐπέμβασις ὅθεν τῆς Πολιτείας πρὸς δικαιοτέραν κατανομὴν τῶν ἀγαθῶν ἀποτελεῖ ἕνα τῶν βασικῶν ὅρων διὰ τὴν μεταμόρφωσιν του συγχρόνου Κρατικοῦ ὀργανισμοῦ. Ἡ τεχνικὴ ὀργάνωσις τοῦ Κράτους, ἡ ὁποία ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς οἰκονομικῆς ἀρχῆς τῆς μεγαλυτέρας ἀποδόσεως ὀργάνωσιν τῶν κρατικῶν ὑπηρεσιῶν, παρὰ τὰ ὑλικὰ πλεονεκτήματα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἱκανὴ νὰ ἐξασφαλίσῃ, θὰ ὑποχρεωθῇ ὡσαύτως νὰ ἐξασφαλίσῃ καὶ στοιχειώδη κοινωνικὴν δικαιοσύνην. Τοιουτοτρόπως ἡ ὠφελιμότης θὰ συνδυασθῇ μὲ τὴν δικαιοσύνην, διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ ἀποδώσῃ τοὺς καρπούς αὐτῆς.

Ἐκ τῆς βραχείας ἀναλύσεως, εἰς ἣν προέβην, νομίζω ὅτι κατεδείχθη ἐπαρκῶς πῶς αἱ πολιτικαὶ καὶ νομικαὶ ἀρχαὶ τὰς ὁποίας οἱ φιλόσοφοι τοῦ 18ου αἰῶνος, ἔθεσαν ὡς βάσις τῆς Δημοσίας ἡμῶν ζωῆς, ἀποβλέπουσα μόνον εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῶν ἀτομικῶν καὶ πολιτικῶν ἐλευθεριῶν, ὡδήγησαν κατ' ἀνάγκην εἰς Κρατικὴν ὀργάνωσιν, ἥτις οὐδαμῶς εἶχεν ὑπ' ὄψει τὰς ἀνάγκας τῆς συγχρόνου οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς.

Ἀφ' ἧς ἐποχῆς τὸ Κράτος, λόγῳ τῆς τεχνικῆς προόδου καὶ τῆς ἐξελίξεως, ἀπέβη, χάριν τοῦ γενικωτέρου συμφέροντος, ὁ ρυθμιστὴς τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, καὶ νέοι σκοποὶ, οὐχὶ πολιτικῆς, ἀλλ' οἰκονομικῆς φύσεως, ἐτάχθησαν ὡς ἀποστολὴ αὐτοῦ, κατεδείχθη πλέον ἡ βασικὴ ἀνεπάρκεια τῆς ὡς ἄνω ὀργανώσεως, διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν κολοσιαίων προβλημάτων τῆς συγχρόνου ἐποχῆς.

Ἵνα ὅθεν τὸ Κράτος ἐπαρκέσῃ εἰς τὸν νέον οἰκονομικὸν αὐτοῦ προορισμόν, ἐπιβάλλεται ἡ ἀναδιοργάνωσις τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν οἰκονομικῶν ἀρχῶν αἵτινες διέπουν τὴν σύγχρονον παραγωγικὴν ζωήν: τουτέστι τῶν ἀρχῶν τῆς καλυτέρας ἀποδόσεως καὶ τῆς μεγαλυτέρας παραγωγικότητος. Οὕτω τεχνικῶς ὀργανούμενον τὸ Κράτος, θὰ καταστῇ ἱκανὸν νὰ παρέχῃ τὰς περισσοτέρας δυνατὰς ὑπηρεσίας, ἔναντι μικροτέρων δυνατῶν δαπανῶν.

Παρὰ τὴν ὀφελιμιστικὴν αὐτῆς ἀποστολὴν ἡ νέα Κρατικὴ ὀργάνωσις, δὲν δύναται νὰ παρίδῃ τοὺς κανόνας τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης, διότι πλήρης ὑλικὴ εὐημερία μόνον ἐν δικαιοσύνῃ ἐξασφαλίζεται.

Αἱ παλαιαὶ ἀρχαὶ τῆς Λαϊκῆς Κυριαρχίας, τῆς διακρίσεως τῶν ἐξουσιῶν, τῶν ἀτομικῶν δικαίων δὲν ἐξαφανίζονται τελείως ἐν τῇ νέᾳ ὀργανώσει. Καταλλήλως τροποποιούμεναι, ὡς εἴδομεν, προσαρμόζονται πρὸς τὰς συγχρόνους περιστάσεις. Ἡ διαπίστωσις αὕτη εἶναι ἀξία ἰδιαιτέρας προσοχῆς. Διότι ἐξ αὐτῆς καταδεικνύεται ὅτι ἡ μεταμόρφωσις τῆς Κρατικῆς μηχανῆς, οὐδαμῶς προϋποθέτει τὴν πλήρη κατάλυσιν τοῦ παρελθόντος. Κατὰ συνέπειαν ἡ πραγματοποίησις αὐτῆς, δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ συντελεῖται μὲ βιαίας ἀνατροπὰς καὶ ριζικὰς ἀναστατώσεις, Εὐθὺς ὡς διαπιστοῦται ἡ ἀνεπάρκεια τοῦ Κράτος πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς συγχρόνου οἰκονομικῆς ζωῆς, ὀφείλομεν νὰ προβαίνωμεν εἰς τὴν μελέτην τῶν ἐπενεκτέων μεταρρυθμίσεων, χωροῦντες εἶτα εἰς τὴν βαθμιαίαν καὶ ἐξελικτικὴν πραγματοποίησιν αὐτῶν.

Ἡ νέα Κρατικὴ ὀργάνωσις δὲν δύναται νὰ εἶναι προϊὸν τῆς βίας καὶ τῆς ἀνατροπῆς, ἀλλὰ τῆς μελέτης καὶ τῆς ἐξελίξεως.

ΣΤΕΦ. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΔΙΠΤΥΧΟ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΗ

Δικαίωση

Το μνημεῖο, ποῦ τόφθειρε ὁ χρόνος,
ἀρρωσταίνει καὶ γίνεται ρέπι.

Μὰ σὲ μένα τὸ ἀντίθετο πρέπει:
ἀφοῦ τώρα μὲ γκρέμισε ὁ φθόνος,
μεσ' στὸ μνῆμα θὰ χτίσω τὸ βίο,—

ρέπι σήμερα, ἀλλ' αὔριο Μνημεῖο.

Ὁ ἐπιτάφιος

Ἀνθρωπος πρὶν βουβαθεῖ
ἔσκαψε στοῦ νοῦ τὴ μάζα
τὸ βιβλίο του βαθύ·

καὶ στῶν σκελετῶν τὰ βάζα
πέφτει πιὰ νὰ κοιμηθεῖ.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΝΕΛΛΗΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ
ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΠΕΠΡΩΜΕΝΑ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΣΕ ΤΡΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

ΠΡΩΤΟΠΑΙΧΤΗΚΕ ΤΟΝ ΑΥΓΟΥΣΤΟ ΤΟΥ 1920 ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ "ΔΙΟΝΥΣΙΑ,, ΑΠ' ΤΟ ΘΙΑΣΟ ΚΥΒΕΛΗΣ

ΠΡΟΣΩΠΑ	ΗΘΟΠΟΙΟΙ
Ο ΚΟΝΤΕΣ, 50 χρονῶν	ΑΙΜ. ΒΕΑΚΗΣ
ΙΣΑΒΕΛΛΑ, κόρη του, 22 χρονῶν	ΚΥΒΕΛΗ
ΕΝΕΡΗΣ, 23 χρονῶν	Ν. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΕΡΜΑΝΟΣ, 27 χρονῶν	Λ. ΛΟΥΗΣ
Η ΒΑΓΙΑ, (παραμάνα) τῆς Ἰσαβέλλας, 45 χρονῶν . . .	Σ. ΑΛΚΑΙΟΥ
ΣΤΑΘΗΣ, ὑπηρέτης, 35 χρονῶν	ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ

—Ἡ σκηνὴ στὴ Ζάκυθο, στὸν Πύργο τοῦ Κόντε, περὶ τὸ 1870, σ' ἕνα ἡμερόνυχτο—

Πράξη πρώτη

ΝΥΧΤΑ

Σάλα στὸν πύργο τοῦ κόντε-Δελάζαρη. Πόρτα μεγάλη στὸ βάθος, ἄλλη μικρότερη δεξιά, κι' ἀριστερὰ δυὸ μεγάλα παράθυρα μὲ μπαλκονάκια. Παντοῦ, στὰ ὑπέρθυρα, τὸ οἰκόσημο τῶν Δελάζαρη. Ἔπιπλα βαργιὰ καὶ πλούσια. Εἰκόνες καὶ πανοπλίες στοὺς τοίχους. Σύνολο ἁπλὸ κι' ἐπιβλητικό ἐξοχικοῦ ζακυθινοῦ ἀρχοντόσπιτου.

Ὅταν ἀνοίγῃ ἡ αὐλαία, στὴ μέση τῆς σάλας στέκεται ἡ **Βάγια**, ἐνῷ ὁ ὑπηρέτης **Στάθης** μπαίνει ἀπὸ τὸ βάθος μ' ἕνα πολύφωτο ἀναμμένο καὶ τἀφίνει ἀπάνω σ' ἕνα τραπέζι.

Ἡ Βάγια.— Νὰ φέρῃς καὶ τἄλλο. Καὶ τὰ δύο εἶπε ἡ κυρία Ἰσαβέλλα.

Στάθης.— Τὸ ξέρω. Ἕτοιμο τῶχω. (Φεύγει ἀπὸ τὸ βάθος· κι' ἐνῷ ἡ Βάγια σιάζει τὸ πρῶτο πολύφωτο καὶ ξεφτυλίζει μερικὰ κεριά, ὁ Στάθης ἐπιστρέφει μὲ δεύτερο).

Ἡ Βάγια.— Ἔδε-κεῖ πίθωσέ το, γειά σου. (Τοῦ δείχνει μιὰ κονσόλα).

Στάθης, ἀφήνοντας τὸ πολύφωτο στὴν κονσόλα. Φωτοχυσία ἀπόψε, κυρὰ-Βάγια!

Ἡ Βάγια, ποὺ πάει νὰ σιάξῃ καὶ τἄλλο πολύφωτο: —Ἔ, Στάθη μου, ὅπως ταιριάζει...

Στάθης.— Πῶς σοῦ φάνηκε λοιπόν ὁ γαμπρός μας;

Ἡ Βάγια.— Καὶ ρωτᾷς; Μὴ δὲν τὸν εἶδες, τὸ λεβέντη, τὸν ὁμορφονειό;... Ὁ Ἅης-Γιώργης, γιέ μου, ὁ Καβελλάρης!

Στάθης.— Ναί, ἕνας Ἥλιος εἶναι, τὴν ὑγειά του νἄχῃ, τὸ ξένο παιδί... Νὰ ἰδοῦμε ὅμως τί λέει κι' ἡ κοντεσσίνα... [Σιάζουν κι' οἱ δυό, ἐνῷ κουβεντιάζουν, μερικὰ πράγματα τῆς σάλας].

Ἡ Βάγια.— Μπᾶ, μπᾶ! Καὶ τί ἔχει νὰ πῇ; Τόμου τῆς τόνε διάλεξε ὁ ἀφέντης ὁ κόντες...

Στάθης.— Καὶ τοὺς ἄλλους δυό, ὁ ἀφέντης ὁ κόντες τοὺς εἶχε διαλεμένους, μὰ τῆς κοντεσσίνας δὲν τῆς ἀρέσανε.

Ἡ Βάγια·— Ἔ, μὰ δὲν ἀξίζαν ἐκεῖνοι, δὲν ἀξίζανε! Βάνεις τώρα τοῦτο τὸ ἀρχοντόπουλο, ποὺ εἶναι σὰν τὴν ὥμορφη κοπέλλα, σὰν τὸ κρύο τὸ νερό, μ' ἐκεῖνο τὸ Μανιάτη,— ἄρχοντας μεγάλος, δὲ σοῦ λέω, μὰ οὔτε νιός, οὔτ' ὥμορφος,—ἢ μὲ τὸν ἄλλο, τὸν Πατρινό, τὸν ἀγέλαστο καὶ τὸ βαρύσκιωτο;...

Στάθης,— Ναί, ἔχεις δίκιο... Τοῦτος δὲν τοὺς μοιάζει. Ἔφεξε ὁ Πύργος ἅμα μπῆκε μέσα! Καὶ Κορφιάτης, ἀπὸ σόϊ μεγάλο ποὺ ὁ παππούλης του, λένε, στάθηκε καὶ Πρίντσιπας. (Κουνάει τὸ κεφάλι του). Μὰ τί τὰ θές! Ἐγὼ φοβᾶμαι, ἐδωπᾶ ποὺ τὰ λέμε, μήπως ἡ κοντεσσίνα μας θέλει νὰ πάρῃ ἀρχοντόπουλο ἀπὸ τὸν τόπο.

Ἡ Βάγια.— Ὄχι, ὄχι.

Στάθης, ἐξακολουθεῖ.—Ποῖος ξέρει μάλιστα μὴ δὲν ἔχει ματιασμένο...

Ἡ Βάγια.— Θεὸς φυλάξει, μὴν τό λές!.. Ἂν ἦταν, ἡ Ἰσαβέλα μου θὰ τῶλεγε τοῦ πατέρα της. Ἂν ἦταν. θὰ τῶξερα ἐγώ... Ὄχι πῶς ἦταν ξένοι ἐκεῖνοι, ὄχι παρὰ δὲν τῆς ἀρέσανε. Ἔτσι εἶναι! Τοῦτος ὅμως...

Στάθης.— Μακάρι! Νὰ δώσῃ ὁ θεὸς νὰ τῆς ἀρέσῃ, νὰ τελειώσῃ, νὰ ἰδοῦμε καὶ μεῖς χαρά. Ἐγὼ ὅμως λέω ἀκόμα, πὼς καλύτερα θᾶταν ἕνας γαμπρὸς ἀπὸ τὸν τόπο...

Ἡ Βάγια.— Σῶπα!... Ξέρεις καλὰ πὼς δὲν μποροῦσε νὰ γίνῃ ἔτσι, καὶ ξέρεις γιατὶ δὲ μποροῦσε!...

Στάθης, σκεπτικός.— Ναί... βέβαια... ὁ κόντες δὲ θέλει, ἐξ αἰτίας πού...

Ἡ Βάγια, ἔντρομη:— Σούτ!... Ἀνεβαίνει...

[Ὁ Στάθης τρέχει στὸ βάθος κι' ἀνοίγει τὴν πόρτα. Στέκεται κεῖ ὡς ποὺ νὰ περάσῃ ἡ Ἰσαβέλλα, ὑποκλίνεται καὶ φεύγει].

Ἰσαβέλλα, μπαίνει βιαστικὰ ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ βάθους, τρέχει ἴσα, χωρὶς νὰ ἰδῇ καθόλου τὸ Στάθη, στὴ Βάγια τὴν ἀγκαλιάζει καὶ τὴ φιλεῖ διαχυτικά:— Βάγια! εἶμαι εὐτυχισμένη! εἶμαι πολὺ εὐτυχισμένη!

Ἡ Βάγια, ἀγκαλιάζει κι' αὐτὴ τὴν Ἰσαβέλλα καὶ τὴ χαϊδεύει μὲ σεβασμὸ καὶ μὲ συγκίνηση:— Μακάρι, κυρά μου! Κι' ἔτσι νὰ μοῦ εἶσαι πάντα!.. Τέλειωσε τὸ λοιπόν;

Ἰσαβέλλα.— Ναί, Βάγια!.. Εἶπα τὸ ναί, τέλειωσε!

Ἡ Βάγια, δακρυσμένη, κάνει τὸ σταυρό της:— Ἡ ὥρα ἡ καλή!.. Δόξα σοι ὁ Θεός, Θέ μου, Μεγαλοδύναμε;

Ἰσαβέλλα.— Ἀμέσως, ξέρεις, στὴ στιγμή, Μόλις ἰδωθήκαμε, στὰ μάτια, μόλις ἀλλάξαμε λίγα λόγια... ἔγνεψα τοῦ πατέρα μου.— «Μάρέσει!» Μ' ἀμέσως, σοῦ λέω, στὴ στιγμή!.. Ἄ, Βάγια, δὲν ἔχει!.. Αὐτὸ τὸ νέο τὸν θέλω. Θὰ τὸν ἀγαπήσω, τὸ ξέρω. Τὸν ἀγαπῶ ἀπὸ τώρα! Καὶ θὰ τὸν πάρω!

Ἡ Βάγια.— Ἀμποδᾶτε χαρὲς ὁ σιὸρ Κόντες;

Ἰσαβέλλα.— Μὴν τὰ ρωτᾶς!.. Πηδάει, πετάει!. (Γελᾶ). Ὁ καϋμένος ὁ πατέρας! Εἶχε ἀπελπισθῆ. Ἐνόμιζε πὼς ὅποιον κι' ἄν μοῦφερνε, θἄλεγα πάντα ὄχι.. Ἔ, μὰ γύρευα κι' ἐγὼ τὸν ἄνθρωπό μου!...

Ἡ Βάγια.— Φυσικά...

Ἰσαβέλλα.— Δὲν μποροῦσα νὰ δεχτῷ γι' ἄντρα μου ὅποιον—ὅποιον, ἐπειδὴ θᾶταν ἄρχοντας ἢ θᾶχε

πλούτη διπλᾶ ἀπ' τὰ δικά μου!... (Ἀφαιρεῖται λίγο, σκεπτική:) Ἂν ἦταν ἀλλοιῶς, ἴσως... Ὁ πατέρας μου δὲν ξέρει σὲ τὶ βρίσκουμαι κι' οὔτε θὰ μάθῃ ποτέ. Ἐσὺ ὅμως ξέρεις καλά, γιατὶ φάνηκα τόσο δύσκολη νὰ διαλέξω!...

Ἡ Βάγια, σκεπτική:— Ναὶ κυρά μου...

Ἰσαβέλλα—. Ὄχι, οὔτε ὁ Πατρινὸς ἄρχοντας, οὔτε ὁ Μανιάτης, μοῦ φάνηκαν ἱκανοὶ νὰ μὲ καταλάβουν! Αὐτὸς ὅμως, αὐτός...

Ἡ Βάγια, μὲ δισταγμό:— Ναί;...

Ἰσαβέλλα,, μὲ πεποίθηση:— Ναί, Βάγια, ναί! Μὴν ἔχεις γι' αὐτὸ ἀνησυχία! Ὁ Ἔνερης εἶναι ἄλλος. Στὰ ματια σου διάβασα τὴν ψυχή του. Θὰ μὲ πιστέψῃ καὶ θὰ μὲ συχωρέσῃ. Εἶναι ὁ ἄνθρωπος ποὺ θὰ μάγαπήσῃ, ποὺ μάγαπᾷ ἀπὸ τώρα, ὅπως κι' ἐγώ. Ὄχι γιὰ τὴ θέση μου, οὔτε γιὰ τὰ πλούτη μου, οὔτε γιὰ τὴν παλιὰ φιλία τῶν σπιτιῶν μας. Παρὰ γιὰ μένα τὴν ἴδια. Τίποτα δὲν μποροῦσε νὰ γίνῃ χωρὶς αὐτὴ τὴν ἀγάπη, ποῦ δὲν θὰ τὴν εὕρισκα στοὺς ἄλλους ποτέ. Ἡ ἀγάπη καταλαβαίνει, ἡ ἀγάπη πιστεύει, ἡ ἀγάπη συγχωρεῖ!...

Ἡ Βάγια.— Ναί, παιδί μου. Μακάρι!... Μὰ ποῦ εἶναι τώρα;

Ἰσαβέλλα.— Στὸ Πυργάκι, Τοὺς ἄφησα μὲ μιὰ πρόφαση, γιατὶ κατάλαβα πῶς ὁ πατέρας μου ἤθελε νὰ τοῦ μιλήσῃ χωριστά. (Πιὸ χαρούμενα:) Νὰ τὸν ρωτήσῃ ἴσως ἄν τοῦ ἄρεσα. (Γελᾷ:) Φυσικά! ἐκεῖνος δὲ θἄχε τὸ θάρρος νὰ τοῦ γνέψῃ, ὅπως ἐγώ... Τώρα σὲ λίγο θἀρθοῦν... (Μὲ καινούργια ἔκρηξη:) Ἄ, Βάγια! εἶμ' εὐτυχισμένη! πολὺ εὐτυχισμένη!...

Ἡ Βάγια, σηκώνοντας τὰ χέρια:— Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ!... Ἔτσι νἄναι πάντα, κυρά μου, ὅπως σοῦ μερτάρει!..

Ἰσαβέλλα, σὲ λίγο, μὲ γλυκειὰ λύπη:— Ἡ καϋμένη ἡ μητέρα μου!... Νὰ ζοῦσε τώρα!..

Ἡ Βάγια, μὲ κόπο κρατώντας τὴ συγκίνηση της!— Ἡ μητέρα σου... χαίρεται σήμερα ἀπὸ τὸν οὐρανό.

Ἰσαβέλλα.— Δὲν τὸ πιστεύω, Βάγια!... Καλύτερα νὰ τὴν εἶχα ζωντανή, ἐδῶ κοντά μου... Ἔτσι θᾶταν πλέρια, τέλεια ἡ χαρά μου... Γιατὶ κι' ἐκεῖνο ἀκόμα ποὺ ὅπως νὰ πῆς, μᾶς ἀνησυχεῖ λίγο τώρα, δὲν θὰ γινόταν ἄν δὲν ἔχανα τὴ μητέρα μου ἀπὸ τόσο μικρή!... Ἄ τὶ δυστυχία! Πόσο μᾶδίκησε ἡ Μοῖρα! (Δακρύζει· βγάζει ἀπὸ τὸν κόρφο της ἕνα μεγάλο μενταλλιόνι, ποὺ ἔχει μέσα μιὰ δαγκερότυπία τῆς μητέρας της, τὸ ἀνοίγει, τὴν κυττάζει, τὴ φιλεῖ καὶ κλαίει:] Μητερούλα μου!... Γιατὶ νὰ μὴ ζῇς σήμερα; Γιατὶ νὰ σὲ χάσω ἐγώ;...

Ἡ Βάγια, τὴν ἀφίνει λίγες στιγμὲς νὰ κλάψῃ στὴν εἰκόνα τῆς μητέρας της κι' ἔπειτα τὴν πλησιάζει δειλά, μὲ ἀνησυχία:— Φτάνει, Ἰσαβέλλα μου... Φύλαξέ τη, νὰ σὲ χαρῶ, μὴ τὴν ἰδῇ ὁ κόντες... Ξέρεις, εἶν' ἕνα πρᾶμμα ποὺ τὸν πικραίνει... Καὶ τέτοια μέρα μάλιστα...

Ἰσαβέλλα, συνέρχεται:— Ναί, ἔχεις δίκιο..(Μὲ τρόμο σχεδόν, κλεῖ καὶ φιλάει στὸν κόρφο της τὸ μενταλλιόνι.) Ὁ πατέρας μου θὰ πικραινότανε πολύ... Δὲ θέλει νὰ τὴ θυμάται...δὲ θέλει νὰ τοῦ τὴ θυμίζω ποτέ... Καὶ γι' ἀγάπη τοῦ πατέρα μου, τοῦ δύστυχου, θὰ τὴν ξεχνοῦσα, ἄν ξεχνιέται ποτὲ μιὰ μητέρα!... Δὲν τὴ γνώρισα πολύ, δὲν τὴ θυμοῦμαι παρὰ σὰν ὄνειρο, μὰ τὴ θυμοῦμαι... καὶ μάρέσει νὰ τὴ θυμοῦμαι. (Ἀξαφνα:) Ἀλήθεια ὅμως, Βάγια, εἶν' ἕνα πρᾶμμα αὐτό, ποῦ δὲν μπόρεσα νὰ τὸ καταλάβῳ, οὔτε μικρὴ σὰν ἤμουν, οὔτε τώρα ποῦ μεγάλωσα: Ὁ πατέρας μου κατάφερε νὰ τὴν ξεχάσῃ τόσο ποὺ νὰ μὴ τὴ θυμᾶτσι παρὰ ὅποτε τοῦ τὴ θυμίζουν;

Ἡ Βάγια, στενοχωρημένη:— Ναί... ποῖος ξέρει!... Θὰ τὴ θυμᾶται... μπορεῖ νὰ μὴ τὴ θυμᾶται;... Μὰ ἡ θύμησή της τοῦ κάνει τέτοια πίκρα...

Ἰσαβέλλα.— Ναί. Πόσες φορὲς δὲ μοῦπε: «Ἂν θέλῃς νὰ ζῷ, ἄσε με νὰ ξεχνῶ τὴ μητέρα σου!...» Μὰ γιατί; γιατί.. Ἐγὼ ξέρω πὼς ἄλλοι ζοῦνε θυμούμενοι... Καὶ θὰ τὴν ξεχνᾷ, ἀλήθεια! Ποτέ, ποτὲ δὲ θυμοῦμαι νὰ τοὔφυγε λόγος μπροστά μου, ποτὲ νὰ μοῦ τὴ θύμισε αὐτός, οὔτε μ' ἕνα στεναγμό! Πάντα ἐγώ!... Δείχνει βέβαια κι' αὐτὸ μιὰ εὐαισθησία, μεγάλη εὐαισθησία· μὰ διαφορετικὴ ἀπὸ τὴ δική μου καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Ἀλήθεια, Βάγια; Δὲν εἶναι παράξενο;

Ἡ Βάγια, στενοχωρημένη:= Ναί... Ὁ κόντες εἶναι ἄνθρωπος σἄμπως διαφορετικός... Μὰ μὴ τὰ συλλο γιέσαι σήμερα αὐτά...

Ἰσαβέλλα, σκεπτική:—Ἀλήθεια, σήμερα δὲν ἔπρεπε νὰ συλλογιέμαι τιποτα. Κι' ὅμως τὰ συλλογιέμαι ὅλα... Ἔτσι, χωρὶς νὰ θέλω, μοὔρχονται τὄνα πάνω στἄλλο. Τί γίνεται σ' αὐτὸ τὸ κεφάλι ἀπὸ τὸ πρωΐ. ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ μοῦπε ὁ πατέρας πὼς ἔρχεται ὁ Ἔνερης!... (Καθὼς πιάνει τὸ κεφάλι της): Ἄ! ξεχτενίστηκα... Μ' ἔκανε ἄνω-κάτω ὁ τρελλὸς ἀέρας, ὅταν ἀνεβήκαμε στὸν Ἀνεμοκούλουμο, γιὰ νὰ ἰδῇ ὁ Ἔνερης τὸ χτῆμα ἀπὸ ψηλά.. (Παίρνει τὸ ἕνα πολύφωτο): Πάω μιὰ στιγμὴ νὰ σιάξω τὰ μαλλιά μου, Ἄμα ἔρθουν ἔλα πές μου το.

Ἡ Βάγια.—Ἄμε, κυρά μου, κι' ἔγνοια σου. Ἐγὼ θὰ τοὺς περιμένω ἐδῶ.

[Ἡ Ἰσαβέλλα φεύγει δεξιὰ μὲ τὸ πολύφωτο].

Ἡ Βάγια, μονάχη, τὴν κοιτάζει ποὺ φεύγει καὶ λίγες στιγμὲς κουνᾷ τὸ κεφάλι της· ἔπειτα ψιθυρίζει:— Φαίνεται ἥσυχη, μὰ νὰ εἶναι τάχα;... Ἐγὼ δὲν εἶμαι τόσο!... Ἐγὼ δὲν εἶμαι καθόλου!... Αὐτὸ εἶναι ἕνα πρᾶμμα πού...

[Διακόπτεται. Ἀπέξω ἀκούγονται βήματα. Ὁ Στάθης διαπλατώνει τὴν πόρτα τοῦ βάθους καὶ στέκεται σκυφτός. Μπαίνουν στὴ σάλα ὁ Ἔνερης κι' ὁ Κόντες. Ἡ Βάγια ὑποκλίνεται. Ὁ Στάθης, φεύγοντας κλείνε τὴν πόρτα].

Ὁ Κόντες. φαιδρά:—Νά, κι' ἡ Βάγια. (Στὸν Ἔνερη): Ἡ καλή μας Βάγισ...

Ἔνερης, τὴν κοιτάζει συμπαθητικά:—Μὰ τὴν εἶδα...

Ὁ Κόντες.—Νὰ ξέρῃς ἀγαπητέ μου Ἔνερη, πὼς ἡ γυναῖκα αὐτή, ἡ σπάνια γυναίκα, στάθηκε τὸ δεξί μου χέρι. Ἀπὸ τὴν πρώτη ὥρα ὡς σήμερα, μὲ τὴ βοήθειά της κατόρθωσα νὰ μὴ μάθῃ τίποτα ἡ Ἰσαβέλλα μου, ἀπὸ τὰ φοβερὰ ἐκεῖνα ποὺ ξέρεις... Κι' ἐννοεῖς δὲν ἦταν τόσο εὔκολο... [Μικρὴ σιωπή. Κοιτάζουνται μὲ μικρὰ κουνήματα τοῦ κεφαλιοῦ. Στὴ Βάγια]: Μὰ ποῦ εἶναι;

Ἡ Βάγια.—Μέσα... Νὰ τῆς μιλήσω... [Στέκεται μιὰ στιγμή, διστακτικά, καὶ κοιτάζει τὸν Ἔνερη. Ἔπειτα ὁρμὰ μὲ ἀπόφαση, τοῦ ἁρπάζει τὸ χέρι καὶ τὸ φιλεῖ]: Ἀρχοντόπουλό μου! Ἀφέντη μου!... Νὰ μοῦ ζήσῃς!... (Φεύγει μὲ συγκίνηση δεξιά).

Ὁ Κόντες, συνεχίζει τὴν ὁμιλία του:—Ὄχι, δὲν ἦταν εὔκολο!... Μὲ βοήθησε ὅμως πολύ, χρωστῶ νὰ τὸ πῶ, κι' ὁ χαρακτῆρας τῆς Ἰσαβέλλας μου. Ἀπὸ μικρή, ἀγαποῦσε τὴ μοναξιά. Δὲν τῆς παράρεσε ὁ κόσμος. Κι' ἀπὸ τὴ χώρα, προτιμοῦσε τὴν ἐξοχή. Ἀπὸ τὸ χρόνο μάλιστα ποὺ ἔκλεισε τὰ δεκαεφτά, καὶ ποὺ τὸν περάσαμε στὴ χώρα, μπορῶ νὰ σοῦ πῶ πώς, χειμώνα-καλοκαῖρι, καθόμαστε σὲ τοῦτον τὸν πύργο, σχεδὸν ἐξακολουθητικά. Κάπου-κάπου νὰ μποῦμε μέσα, ὅταν ἔχῃ θέατρο. Γιατὶ ἀπ' ὅλα τὰ κοσμικά, τὸ θέατρο μόνο τῆς ἀρέσει. Γιὰ χορούς, συναναστροφές, γεύματα, δὲν τὴν ἔννοιασε ποτέ. Τὸ θέατρό της ὅμως τὸ ἤθελε πάντα...

Ἔνερης.—Καὶ τό βιβλίο της.

Ὁ Κοντες.—Ναί, καὶ τὸ βιβλίο της. Κι' ἀπ' αὐτὸ ὅμως προτιμᾶ τὸ περβόλι της, τὴν ἐξοχή, τὴ φύση...

Ἔνερης. συμπληρώνει: Τὸ Μεγάλο Βιβλίο, τὸ αἰώνιο...

Ὁ Κόντες—Ἔτσι, σοῦ εἶπα, ἀπὸ μικρή. Ὅμως ἀπὸ δῶ καὶ πέντε χρόνια, ἀπὸ τὸ χρόνο ποὺ ἔκλεισε τὰ δεκαεφτά...

Ἔνερης.—Ποὺ τὸν περάσατε στὴ χώρα...

Ὁ Κόντες.—Ναί... παρετήρησα μιὰ μεγάλη μεταβολὴ στὴν Ἰσαβέλλα μου. Μπορῶ νὰ πῶ πὼς ἀπὸ τότε μορφώθηκε τελειωτικὰ ὁ γλυκός, ὁ ἥσυχος, ὁ φιλέρημος αὐτὸς χαρακτήρας, μελαγχολικὸς κάποτε, μὰ στὸ βάθος πάντα φαιδρός. Μπορεῖ νὰ μὴν ἀγαπᾶ τὸν κόσμο ἡ Ἰσαβέλλα μου. ἀγαπᾶ ὅμως τὴ ζωή, αὐτὸ νὰ τὸ ξέρῃς!

Ἔνερης.—Γι' αὐτό, ἀργότερα, θἀγαπήσῃ καὶ τὸν κόσμο. Ἐγώ, βέβαια, δὲ θὰ τὴ βιάσω ποτέ, μὰ τὸ πρᾶγμα θὰ ἔλθῃ μονάχο του.

Ὁ Κόντες.—Ἴσως... Ἄ, νά τη!... Σιωπή.

[Μπαίνει ἡ Ἰσαβέλλα ἀπὸ τὴ δεξιὰ πόρτα. Τὴν ἀκολουθεῖ ἡ Βάγια μὲ τὸ πολύφωτο, ποὺ τὸ ἀφίνει στὴ θέση του καὶ φεύγει εὐθύς].

Ὁ Κόντες, τρέχει κοντά της, τὴν πιάνει ἀπ' τὸ χέρι καὶ τήν πάει στὸν Ἔνερη, μὲ χαρά:—Ἰσαβέλλα

μου, τελείωσε! Ὁ ἀγαπητός μας Ἔνερης μοῦδωσε λόγο. Εἶστε ἀρραβωνιασμένοι. Δόστε τὰ χέρια σας, παιδιά μου! (Τὴν ἀφίνει).

[Ὁ Ἔνερης κι' ἡ Ἰσαβέλλα δίνουν τὰ χέρια καὶ λίγες στιγμὲς κοιτάζουνται στὰ μάτια, ποὺ ἀκτινοβολοῦν ἀπὸ ἔρωτα, ἀλλὰ χωρὶς νὰ προφέρουν λέξη. Καὶ μιὰ ἐσωτερικὴ δύναμη, μ' ὅλο τους τὸ δισταγμό, τοὺς σπρώχνει ν' ἀγκαλιαστοῦν].

Ὁ Κόντες, χαμογελῶντας.— Μὰ μοῦ φαίνεται πὼς μπορεῖτε...

[Ὁ Ἔνερης κι' ἡ Ἰσαβέλλα ἀγκαλιάζουνται καὶ φιλιοῦνται στὸ στόμο. Ἔπειτ' ἀποχωρίζονται εὐθύς, σὰ νὰ φοβοῦνται μὴ μείνουν ἀγκαλιασμένοι γιὰ πάντα.]

Ὁ Κόντες, μὲ συγκίνηση: —Ἄ, μπράβο, παιδιά μου!...Ἐσεῖς δὲν ἀλλάξατε ἕνα τυπικὸ φιλὶ ἀρραβωνιασμένων, ποὺ περιμένουν ν' ἀγαπηθοῦν ὕστερ' ἀπὸ τὸ γάμο. Φιληθήκατε σὰν ἀγαπημένοι. Ἔτσι ν' ἀγαπιόσαστε πάντα!... (Ἀγκαλιάζει τὴν κόρη του καὶ τὴ φιλεῖ): Ἰσαβέλλα μου!... τὴν εὐχή μου!... Νὰ μοῦ ζήσῃς!... (Ἀγκαλιάζει τὸν Ἔνερη καὶ τὸν φιλεῖ): Παιδί μου!... Νὰ εἶσαστ' εὐτυχισμένοι σ' ὅλη σας τὴ ζωή! (Ζωηρά, πολὺ χαρούμενα): Ἐλᾶτε τώρα... καθῆστε... πρέπει νὰ τὰ ποῦμε. (Κάθουνται κι' οἱ τρεῖς). Λοιπόν, ὁ Ἔνερης θὰ τηλεγραφήσῃ τώρα στὴν Κέρκυρα, Ἔτσι συμφώνησαν μὲ τὸν πατέρα του. Ἅμα θὰ σ' ἔβλεπε, καὶ θὰ τοῦ ἄρεσες, καὶ θὰ σοῦ ἄρεσε, καὶ θὰ τὰ τελειώναμε, θἄστελνε μιὰ λέξη μόνο: «Ἐλᾶτε!».

Ἰσαβέλλα: —Κι' ἂν δὲν τοῦ ἄρεσα ἢ δὲν μοῦ ἄρεσε; ...

Ὁ Κόντες, χαμογελώντας.— Θὰ γύριζε νὰ τοὺς τὸ πῇ ὁ ἴδιος. Τώρα ὅμως θὰ τηλεγραφήσῃ...

Ἔνερης: — Ἀπόψε κιόλα!

Ὁ Κόντες: — Ναί,.. Ἀπόψε εἶναι ἀργά. Αὔριο ὅμως, πρωΐ—πρωΐ, θὰ στείλουμε τὸ Στάθη στὴ χώρα μὲ τὸ τηλεγράφημα. Καὶ μόλις φθάσουν μὲ τὸ καλὸ οἱ γονεῖς του, θὰ ὑπογράψουμε τὸ προικοσύμφωνο καὶ θὰ γίνῃ ὁ γάμος.

Ἰσαβέλλα: — Θὰ εἶν' ἐδῶ ὥς τὴν ἐρχομένη Κυριακή;

Ὁ Κόντες: — Ἐλπίζω... Ὅσο γιὰ τὸ στεφάνωμα,— τὰ εἴπαμε μὲ τὸν Ἔνερη, εἶναι σύμφωνοι κι' οἱ δικοί του,— θὰ γίνῃ κλειστό. Ἐδῶ, στὴν ἐκκλησούλα τοῦ Πύργου, μόνο μὲ τοὺς πιὸ στενοὺς συγγενεῖς.

Ἔνερης: — Ναί.

Ἰσαβέλλα: — Ναί, ναί!

Ὁ Κόντες: — Κι' ὕστερα παιδιά μου, τὴν ἴδια μέρα ἂν εἶναι βολετό, θὰ μπῆτε, μὲ τὴν εὐχή μας, στὸ βαπόρι καὶ θὰ τραβήξετε... γιὰ τὴν Εὐτυχία!...

(Διακόπτεται. Μπαίνει ὁ Στάθης κάπως ἀνήσυχος καὶ κάτι τοῦ λέει στ' αὐτί).

Ὁ Κόντες, σηκώνεται ζωηρά.—Μιὰ στιγμή, παιδιά... Τώρα ἔφθασα... Δὲν εἶναι τίποτα, μὴν ἀνησυχῆτε!... Πρέπει νὰ ἰδῶ ἕναν ἄνθρωπο... (Φεύγει ἀπὸ τὸ βάθος, ἀκολουθούμενος ἀπὸ τὸ Στάθη).

Ὁ Ἔνερης κι' ἡ Ἰσαβέλλα, μονάχοι, κοιτάζονται μιὰ στιγμὴ στὰ μάτια.

Ἰσαβέλλα: — Καὶ ποὺ θὰ πᾶμε μετὰ τὸ στεφάνωμα;

Ἔνερης: — Δὲν εἶπε ὁ πατέρας; Στὴν Εὐτυχία.

Ἰσαβέλλα, χαμογελώντας.— Ποῦ πέφτει;... Κατὰ τὴν Ἰταλία μήπως;..

Ἔνερης: — Πιθανόν.

Ἰσαβέλλα: — Βενετία;... ἔ;

Ἔνερης: — Ναί. Πήγατε ἄλλη φορά;

Ἰσαβέλλα: — Ὤ, ναί!.. Μικρὴ ὅμως. Ἦταν μιὰ ἐποχή, ποὺ ὅλο ταξειδεύαμε μὲ τὸν πατέρα... Δυὸ—τρία χρόνια... Ἤμουν τότε κλεισμένη εἰς ἕνα Σχολεῖο, στὴν Ἐλβετία. Καὶ τὸ καλοκαῖρι, ἐρχόταν, μ' ἔπαιρνε καὶ τριγυρίζαμε.

Ἔνερης: — Ἐγὼ σπούδασα στὴν Πάδοβα.

Ἰσαβέλλα: — Τὸ ξέρω... Καὶ πότε θὰ γυρίσουμε στὴν Κέρκυρα;

Ἔνερης: — Ὅποτε θέλουμε...

Ἰσαβέλλα: — Καὶ θὰ καθήσουμε στὴ χώρα ἢ στὴν ἐξοχή;

Ἔνερης: — Ὅπου σ' ἀρέσει...

Ἰσαβέλλα: — Μαζί σου; ... Παντοῦ!

(Μικρὴ παύση. Κοιτάζονται μὲ ἀγάπη).

Ἰσαβέλλα: — Μοῦ ἔμοιαζε ἡ φωτογραφία ποῦ ἔστειλε ὁ πατέρας;

Ἔνερης: — Ὄχι! καθόλου!

Ἰσαβέλλα: — Οὔτε ἡ δική σου!

Ἔνερης, χαμογελᾷ.— Ἀλήθεια; ... (Κοιτάζονται πάλι καί, ἀκράτητοι, ὁρμοῦν ὁ ἕνας στὸν ἄλλο). Ἰσαβέλλα!...

Ἰσαβέλλα: — Ἔνερη! (Φιλιοῦνται μὲ παραφορὰ καὶ σωπαίνουν).

Στὴν ἔκστασή τους δὲν ἀκοῦνε οὔτε τὰ βήματα τοῦ **Κόντε**, ποὺ μπαίνει καὶ τοὺς βρίσκει ἀγκαλιασμένους, ν' ἀλλάζουν φιλιά.

Ὁ Κόντες, ἀφοῦ σταθῇ λίγο στὸ κατώφλι τῆς πόρτας τοῦ βάθους καὶ τοὺς καμαρώσῃ.— Ὡραῖα! (Ἀποχωρίζονται μὲ συστολή). Ἤμουν τόσο βέβαιος πὼς θὰ σᾶς εὕρισκα ἔτσι, ὥστε θὰ παραξενευόμουν μόνο ἂν σᾶς εὕρισκ' ἀλλοιῶς. (Χαμογελοῦν μόλις).

Ἰσαβέλλα: — Ποιὸς ἦταν, πατέρα;

Ὁ Κόντες, μπαίνει καὶ κάθεται.— Φαντασίες τοῦ Στάθη! Τοῦ φάνηκε, λέει, πὼς εἶδε ἕναν ὕποπτο ἄνθρωπο, νὰ τριγυρίζῃ τὸν Πύργο, μὲ διαθέσεις νὰ σκαρφαλώσῃ ἀπὸ τὸ χαμηλὸ μουράγιο τοῦ περβολιοῦ.

Ἰσαβέλλα: — Μπᾶ!

Ὁ Κόντες: — Μὰ δὲν ἦταν κανένας... πουθενά!

Ἰσαβέλλα: — Ἐκτὸς ἂν μπῆκε καὶ κρύφτηκε μέσ' στὰ δέντρα. Ψάξατε;

Ὁ Κόντες: — Ἔννοιά σου τώρα! Δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορὰ ποὺ ὁ Στάθης δίνει τὸ ἀλάρμ χωρὶς νὰ εἶναι τίποτα. Τὶ φοβιτσάρης.

Ἰσαβέλλα: — Μὰ δὲ θὰ γαύγιζε ὁ Ἀζόρ;

Ὁ Κόντες: — Μπᾶ! κεῖνος κουνοῦσε τὴν οὐρά του.

Ἔνερης: — Μὰ ἔχετε κλέφτες ἐδῶ;

Ὁ Κόντες: — Ὄχι περισσότερους ἀπ' ἀλλοῦ... Μὰ ἔχουσι τὴν γνῶσιν οἱ φύλακες.

Ἰσαβέλλα, γελώντας.— Ὁ Στάθης μάλιστα ὑπερβολικά!

Ὁ Κόντες: — Λοιπόν; Μοῦ φαίνεται, παιδιά μου, πῶς τὰ εἴπαμε ὅλα, ἔ;.. Τὸ ξέρω τώρα πὼς ἐσεῖς θὰ θέλατε νὰ μείνετ' ἔτσι ὥς τὸ πρωΐ. Μὰ κι' ἡ αὔριο μέρα εἶναι... ὅλη δική σας. Καί... γιὰ συλλογισθῆτε πόσες ἡμέρες ἀκόμα! Ὅλες σας οἱ μέρες! Ὅλη σας ἡ ζωή!.. Μᾶς δίνης λοιπὸν τὴν ἄδεια, Ἰσαβέλλα; Ὁ Ἔνερης εἶναι κουρασμένος κι' ἀπὸ τὸ ταξείδι. (Σηκώνεται). Πρέπει νὰ πλαγιάσῃ.

Ἰσαβέλλα, μὲ λύπη:— Ναὶ (Σηκώνονται ὅλοι),

Ὁ Κόντες.— Πᾶμε. Θὰ τὸν συνοδέψω στὸ Πυργάκι. (Στὸν Ἔνερη): Δὲν πιστεύω νὰ φοβᾶσαι νὰ κοιμηθῇς μονάχος σου στὸ Πυργάκι;

Ἔνερης.— Τὶ λέτε!... (Πιάνει τὸ χέρι τῆς Ἰσαβέλλας)·

Ὁ Κόντες.— Ἄλλωστε στὴ διπλανὴ καμαρούλα, σοῦ ἔχω παρακοιμώμενο ἕναν ἄνθρωπο καλό..

Ἔνερης.—Μὰ δὲ φοβᾶμαι!

Ὁ Κόντες.—Ὅ,τι νὰ χρειασθεῖ τὴ νύχτα δὲν ἔχεις παρὰ νὰ τραβήξῃς τὸ κορδόνι. Θάκουστῇ μιὰ καμπάνα ποὺ ξυπνάει καὶ πεθαμένο! Ἐμπρός!

Ἔνερης.—Καληνύχτα, Ἰσαβέλλα!

Ἰσαβέλλα.—Καλὸν ὕπνο, ἀγαπημένε μου! (Φιλιοῦνται καὶ μὲ κάποιον κόπο, ἀποχωρίζονται).

Ὁ Κόντες.—Καληνύχτα, Ἰσαβέλλα μου! (Τὴ φιλεῖ στὸ μέτωπο)' Κι' ἐγὼ θὰ πλαγιάσω ἀπόψε στὸ Πυργάκι.

Ἰσαβέλλα.—Ἄ! ὥστε ἐσὺ θὰ εἶσαι ὁ παρακοιμώμενος; (Γελᾶ): Καλά, καλά.

Ὁ Κόντες.—Γι' ἀπόψε μόνο! Πρὸς τιμὴν τοῦ ξένου. [Ὁ Κόντες κι' ὁ Ἔνερης φεύγουν ἀπὸ τὸ βάθος. Φεύγοντας, ὁ Κόντες, σιγά]: Ἰσαβέλλα μου, μὴν ἀργήσῃς νὰ πλαγιάσῃς.

Ἰσαβέλλα.—Ὄχι, πατέρα.

Ἡ φωνὴ τοῦ Κόντε, ἀπέξω:—Στάθη, τὸ φανάρι κι' ἐμπρός!

Ἰσαβέλλα, μονάχη, στέκεται μιὰ στιγμὴ μετέωρη, ἔπειτα πιάνει τὸ κεφάλι της καὶ πέφτει στὴν πολυθρόνα.— Θέ μου; Θέ μου! Τὶ εὐτυχία!... Μὰ μοῦ ἀξίζει τόση εὐτυχία ἐμένα;... (Σὲ λίγο, σὰ νἀγκαλιάζῃ κάποιον): Ἔνερη! ἀγάπη μου!... λατρεία μου!... ζωή μου!...

Ἡ Βάγια, μπαίνει δεξιά:—Πᾶνε στὸ Πυργάκι;

Ἰσαβέλλα.—Ναί.

Ἡ Βάγια.—Τοὺς εἶδα ἀπὸ τὸ παραθύρι... Ἔ, δὲν εἶναι ὥρα νὰ πλαγιάσουμε καὶ μεῖς, κυρά μου;

Ἰσαβέλλα.—Ναί... τώρα... Περίμενέ με στὴν κάμαρά μου... Δὲ θἀργήσω...

Ἡ Βάγια.—Καλά... Ἐσὺ τώρα θὲς νὰ τὸν σύλλογιέσαι ὁλομόναχη, τὸ ξέρω... Καλά, κάτσε κεῖ, εὐτυχισμένη μου κοπέλλα, καὶ συλλογίζου τον... Νὰ σοῦ 'πῶ ὅμως τὴν ἁμαρτία μου (γελάει μὲ χασμουρητό:) ἐγὼ νυστάζω. Ποτέ μας δὲν ἐμείναμε στὸ πόδι ἔτσι ἀργά. (Σβύνει μερικὰ κεριὰ μὲ καντηλοσβύστη ἀπὸ τὸ ἕνα πολύφωτο καὶ παίρνει τὸ ἄλλο μαζί της).

Ἰσαβέλλα, σὰ σὲ ὄνειρο. — Τέτοια μέρα!...

Ἡ Βάγια: — Ἔ, ἄς εἶναι! Ἄς μὲ πάρῃ ἐδεκεῖ ὁ ὕπνος, σὰν ἔρθῃς, μὲ σκουντᾷς. (Φεύγει δεξιά).

Ἰσαβέλλα, μονάχη, στὴν πολυθρόνα, παραδίδεται λίγες στιγμὲς στὸ γλυκό της ρεμβασμό. Ἔπειτα πάλι γίνεται περίλυπη, σὰν κάτι νὰ θυμᾶται, καὶ τέλος βγάζει ἀπὸ τὸν κόρφο της τὴν εἰκόνα τῆς μητέρας της, τὴ φιλεῖ καὶ προσηλώνεται σ' αὐτὴ ὥς ποὺ τὰ μάτια της δακρύζουν.— Μητέρα μου!.. Μητέρα μου!..

(Ἐνῷ ἡ Ἰσαβέλλα κάθεται ἔτσι βυθισμένη, ὁ **Ἐρμᾶνος** παρουσιάζεται στὸ μπαλκονάκι τοῦ παραθύρου, κοιτάζει προφυλακτικὰ μιὰ στιγμὴ στὴ σάλα, ἔπειτα διασκελίζει τὸ κάγγελο σὰν τὸν κλέφτη καὶ μπαίνει μέσα).

Ἰσαβέλλα, στρέφεται πρὸς τὸν κρότο, ἔκπληκτη.— Τὶ εἶναι; (Βλέποντας ἄνθρωπο, πετιέται μὲ τρόμο ὀρθὴ κι' ὀπισθοχωρῇ πρὸς τὴν πόρτα). Ποιὸς εἶν' ἐκεῖ;!..

Ἐρμᾶνος, προχωρῶντας ἕνα βῆμα.—Μὴ φοβᾶσαι. Ἐγὼ εἶμαι!

Ἰσαβέλλα: — Ποιός; ... (Πλησιάζει λίγο καὶ τὸν γνωρίζει). Ἄ!!! Ἐσύ; ... Ἐσὺ ἐδῶ; ... Τὶ θές;... Πῶς μπῆκες;..

Ἐρμᾶνος: —Εἶδες... ἀπὸ τὸ πέργουλο.

Ἰσαβέλλα, πνιχτά.—Θὰ φωνάξω... βοήθεια!..

Ἐρμᾶνος: — Δὲ θὰ κάμῃς βέβαια τέτοια ἀνοησία. Ξέρεις καλά, πὼς ἂν μὲ φανερώσῃς, εἶσαιχαμένη!

Ἰσαβέλλα: — Πῶς ἀνέβηκες;

Ἐρμᾶνος: — Ὁ πύργος σου εἶναι ἀρχιτεκτονικὸ ἀριστούργημα. Τὰ στολίδια του ἀπέξω κάνουν μιὰ ἀδιάκοπη σκάλα.

Ἰσαβέλλα: — Δὲ σὲ εἶδε κανείς;

Ἐρμᾶνος: — Ἄ, βλέπεις; ... Αὐτὸ δὲ θἄθελες καὶ σύ. Ὄχι, ἡσύχασε, δὲ μὲ εἶδε κανείς! Παραφύλαξα, μπῆκα, κρύφτηκα, σκαρφάλωσα ὡς ἐδῶ πάνω, καὶ δὲ μὲ εἶδε κανείς.

Ἰσαβέλλα: — Θέ μου!

Ἐρμᾶνος: — Κι' οὔτε θὰ μὲ ἰδῇ, ἔννοια σου. Μπορῶ νὰ μείνω ἐδῶ, μαζί σου, ὡς τὴν αὐγή. Οἱ ἄνθρωποί σου ὅλοι κοιμοῦνται κι' ὁ πατέρας σου λείπει στὸ πυργάκι. (Πλησιάζει).

Ἰσαβέλλα, ὀπισθοχωρεῖ.— Ὄχι! ὁ Στάθης σὲ εἶδε!

Ἐρμᾶνος.— Ὤ, τοῦ φάνηκε πὼς μὲ εἶδε. Ἀφοῦ ψάξανε μὲ τὸν πατέρα σου, τὸν ἄκουσα νὰ τοῦ λέῃ: «Ἀφέντη, μπορεῖ νὰ γελάστηκα...» (Χαμογελᾶ).

Ἰσαβέλλα.—Πῶς δὲ γαύγισε ὁ σκύλος;

Ἐρμᾶνος.—Ἐφρόντισα νὰ τὸν κάμω φίλο... πιστό. Εἶναι μιὰ βδομάδα τώρα, ποὺ μένω ἐδῶ-κοντά, στὸ χτῆμα τῆς θείας μου. Κι' ὁ Ἀζὸρ ἔρχεται συχνὰ ὡς ἐκεῖ, γιατὶ ἡ θεία μου ἔχει μιὰ Σεμίρα ποὺ τοῦ ἀρέσει.

Ἰσαβέλλα: — Ἐσύ, γιατ' ἦρθες τώρα ἐδῶ; Τὶ θέλεις;

Ἐρμᾶνος: — Αὐτὸ εἶναι ἄλλος λόγος! Ἔχουμε καιρό.

Ἰσαβέλλα, ἀγρια.— Ὄχι, θὰ μοῦ πῇς! θὰ μοῦ πῇς ἀμέσως!

Ἐρμᾶνος: — Μὰ βέβαια ποὺ θὰ σοῦ πῶ... Πές μου ὅμως πρῶτα ἐσύ: Παντρεύεσαι;

Ἰσαβέλλα, θαρρετά.— Ναί!

Ἐρμᾶνος: — Σοῦ ἄρεσε λοιπὸν αὐτὸς ὁ Κορφιάτης ποῦ σοῦ κουβάλησε ὁ πατέρας σου;

Ἰσαβέλλα: — Ναί.

Ἐρμᾶνος: — Οἱ ἄλλοι δύο, προτήτερα, ὄχι... Αὐτὸς τώρα, ναί;

Ἰσαβέλλα: — Ναί!

Ἐρμᾶνος: — Καὶ θὰ τὸν πάρῃς;

Ἰσαβέλλα: — Ναί.

Ἐρμᾶνος: — Μά... ἔχεις τὸ δικαίωμα;

Ἰσαβέλλα: — Καὶ γιατί;

Ἐρμᾶνος: —Γιατ' εἶσαι δική μου!.. Γιατὶ σ' ἔχω κάνει δική μου!

Ἰσαβέλλα: —Ἐγώ;!.. Ἐσὺ ἔχεις κάνει δικήσου ἐμένα;... Μὰ πῶς; Ἔτσι, μὲ τὴ βία; Σ' ἕνα μεθύσι; σὲ μιὰ περιπέτεια; σὲ μιὰ τρέλλα; Μ' ἕνα... κακούργημα;... Ἄ, ὄχι! ἔχεις πολὺ μεγάλο λάθος! Δὲν κάνουν ἔτσι δικές τους... γυναῖκες σὰν κι' ἐμέ!

Ἐρμᾶνος: — Ἀδιάφορο! Ἐγὼ σὲ θεωρῶ δική μου καὶ μὲ κανένα τρόπο δὲν θ' ἀφήσω νὰ σὲ πάρῃ ἄλλος. Αὐτὸ ἦλθα νὰ σοῦ πῶ.

Ἰσαβέλλα: — Κι' ἂν θέλω ἐγὼ νὰ πάρω... ὅποιον θέλω, μὲ τὶ τρόπο θὰ μ' ἐμποδίσῃς ἐσύ;

Ἐρμᾶνος — Μὲ τὸν ἀπλούστερο: Ὁ ἀρραβωνιαστικός σου θὰ τὰ μάθῃ ὅλα!

Ἰσαβέλλα: — Ἀπὸ ποιόν;

Ἐρμᾶνος: — Ἀπὸ μένα!

Ἰσαβέλλα: — Ἔννοιά σου, γιατὶ προτήτερα θὰ τὰ μάθῃ ἀπὸ 'μέ!

Ἐρμᾶνος: — Καὶ νομίζεις;..

Ἰσαβέλλα: — Ὤ, εἶμαι τόσο βέβαια! Θἄταν ἀνάξιος τῆς ἀγάπης μου ἄν...

Ἐρμᾶνος, τὴ διακόπτει.— Ναί, τὸ ξέρω. Ἡ προῖκα σου, τὸ πατρικό σου ὄνομα εἶναι τόσο μεγάλα, ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ σκεπάσουν πολλά. Μὰ κι' ὁ Ἔνερης τοῦ κόντε-Πιέρη εἶναι ἄρχοντας, κι' ἕνας ἄρχοντας τίμιος, γιὰ ὅλα τὰ μιλλιούνια τοῦ κόσμου, δὲν παίρνει γιὰ γυναῖκα του μιά... ἀτιμασμένη.

Ἰσαβέλλα: — Ὄχι! δὲν εἶμαι ἀτιμασμένη ἐγώ! Δὲν ἔκαμα καμμιὰ ἀτιμία ἐγώ!.. Ἕνα δυστύχημα μόνο μοῦ συνέβη, ὅπως μποροῦσε νὰ συμβῇ στὴν καθεμιά!.. Πῆγα, κρυφ' ἀπὸ τὸν πατέρα μου,— τὸ μόνο μου λάθος, μὰ λάθος τόσο μικρό!—σὲ μιὰ διασκέδαση ποὺ τὴ φανταζόμουν ἀθῶα, τίμια, κι' ἔπεσα, ἀνῆξερη, στὰ χέρια ἑνὸς παληανθρώπου, ἑνὸς κακούργου, ἑνὸς λῃστή....

Ἐρμᾶνος: — Ἐγὼ δὲν εἶμαι αὐτὸς ποὺ λές. Καὶ θὰ σοῦ τὸ δείξω!

Ἰσαβέλλα, χωρὶς προσοχὴ στὴ διακοπή του ἐξακολουθεῖ.— Μ' ἐπλήγωσε, ναί. Μὰ δὲ φτάνει γιὰ ν' ἀτιμάσῃ μιὰ τυχαία, μιὰ ἀθέλητη πληγὴ στὸ σῶμα, ὁποιαδήποτε!.. Κι' ὁ Ἔνερης ποὺ εἶναι λογικὸς ἄνθρωπος,—τὶ λέω; ποῦ εἶναι ἀνώτερος ἄνθρωπος,— δὲν μπορεῖ παρὰ ν' ἀναγνωρίσῃ πὼς εἶμαι τόσο ἀτιμασμένη ἀπὸ τὴν πληγή σου, ὅσο κι' ἂν εἶχα ἕνα σημάδι ἀπὸ καρφὶ ποὺ μὲ τρύπησε στὸ πόδι, ἢ ἀπὸ τοῦβλο ποὺ μὲ χτύπησε στὸ κεφάλι!.. Πές μου! πές μου!.: Σ' ἀγάπησα ἐγὼ ποτέ; Εἶχα καμμιὰ σχέση μαζί σου. Σοῦ ἔδωσα καμμιὰ ὑπόσχεση; Σὲ ξαναεῖδα ἀπὸ τὴ φοβερὴ ἐκείνη νύχτα στὸ Καζίνο;.. Ξέρω κἂν ποιός εἶσαι; Καλὰ-καλὰ δὲν ξέρω οὔτε πὼς σὲ λένε!

Ἐρμᾶνος: — Ἐρμᾶνο μὲ λένε. Ἐρμᾶνο Δεκούζη. Κι' εἶμαι γιὸς τοῦ...τοῦ μακαρίτη τοῦ γιατροῦ Γιούλιου Δεκούζη. Φτωχὸς ναί, γιατί... γιατὶ ἔχασα τὸν πατέρα μου ἀπὸ μικρός, μὰ κι' ἐγὼ εἶμαι ἀπὸ σπίτι. (Δείχνει τὰ οἰκόσημα). Ἔχουμε καὶ μεῖς τέτοια!...

Ἰσαβέλλα: — Δεκούζης, ναί... Τὸ θυμᾶμαι· ἀπὸ τὸ γράμμα ποὺ εἶχες τὸ θράσος νὰ μοῦ στείλῃς τότε καὶ ποὺ τὤσχισα χωρὶς καμμιὰ ἀπάντησῃ...

Ἐρμᾶνος: — Κι' ὅμως ἔπρεπε νὰ μοῦ ἀπαντήσῃς, Ἰσαβέλλα!... (Τὸ ὕφος του γίνεται μαλακότερο, τρυφερότερο, ταπεινότερο σχεδὸν ἱκετευτικό:) Ἂν ἤξερες τὴν καρδιά μου, ἂν ἤξερες πόσο ἀληθινὰ ἦταν τὰ λόγια τῆς ἀγάπης ποὺ εἶχα τὸ «θράσος» τότε νὰ σοῦ γράψω!... Ἐσὺ τώρα τὸ ξέρω. Δὲ μὲ θεωρεῖς παρὰ σὰν ἕνα παληάνθρωπο, σὰν ἕνα κοινὸ ἐκβιαστή, ποὺ θέλει νὰ ἐπωφεληθῇ ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ περιστατικό, γιὰ νὰ πάρῃ τὴν ὑπέρπλουτη μοναχοκόρη τοῦ κόντε Δελάζάρη.

Ἰσαβέλλα: — Τί ἄλλο;

Ἐρμᾶνος: — Ὄχι, Ἰσαβέλλα, ὄχι! Μόνο ἡ ἀγάπη ποὺ ἔχω γιὰ σένα, μ' ἔφερε ἀπόψε ἐδῶ ποῦ μὲ βλέπεις. Μόνο ἡ ἀγάπη μ' ἔκανε ν' ἀψηφήσω τὰ πάντα, καὶ τὴ ζωή μου ἀκόμα, γιὰ νὰ φτάσω ὥς τὴ σάλα τοῦ πύργου σου καὶ νὰ προλάβω αὐτὸ τὸ γάμο, ποὺ θὰ μ' ἐβύθιζε στὴ δυστυχία, γιὰ πάντα. Πίστεψέ με Ἰσαβέλλα! Ἄνθρωπος ποὺ θὰ τὸν ἔσπρωχνε μόνο τὸ συμφέρο, ἕνα ταπεινὸ καὶ πρόστυχο ἐλατήριο, σὰν

αὐτὸ ποὺ μοῦ ἀποδίδεις, θᾶχε πολὺ λιγωτερο θάρρος, ἀπ' αὐτὸ ποὺ σοῦ δείχνω ἀπόψε ἐγώ !

Ἰσαβέλλα : — Ἄνθρωπος ὅμως ποῦ φέρνεται σὲ μιὰ κόρη ὅπως φέρθηκες σὲ μένα σύ, δὲν μπορεῖ ποτὲ ν' ἀγαπήσῃ εὐγενικά, οὔτε πρῶτα, οὔτε ὕστερα.

Ἑρμᾶνος — Μὰ δὲ σ' ἐγνώριζα, δὲν ἤξερα ποιὰ εἶσαι, ὅταν...

Ἰσαβέλλα (τὸν διακόπτει) : — Μ' ἐμέθυσες !

Ἑρμᾶνος : — Καὶ νομίζεις πῶς ἤμουν λιγώτερο μεθυσμένος ἐγώ ;... Νομίζεις πῶς ἤξερα τί ἔκανα ὅλη τὴ νύχτα; Νά, σὲ πῆρα γιὰ μιὰ τρελλοκοπέλλα, ὁποιαδήποτε, ἀπ' αὐτὲς ποῦ βάζουν τὸ Καρναβάλι μιὰ μάσκα καὶ πᾶνε στὴ Φέστα τοῦ Καζίνου νὰ βροῦν ἕνα ἀγαπητικὸ τῆς στιγμῆς. Κ.' ἀφοῦ σοῦ ἔβγαλα ἀκόμα τὴ μάσκα. Γιατὶ δὲ σὲ γνώριζα, σοῦ εἶπα. Ἤξερα πῶς ὁ κόντε Δελάζαρης εἶχε μιὰ πανόμορφη 6υγατέρα, μὰ δὲν τὴν εἶχα ἰδῇ ποτέ. Μικρή, ἔλειψες, χρόνια, στὰ ξένα. Μεγάλη τὸ περισσότερο καθόσουν στὴν ἐξοχή.... Καὶ χωριστήκαμε, κείνη τὴ νύχτα, χωρὶς νὰ μάθω ποιὰ εἶσαι... Ὕστερα ὅμως, μετὰ καιρό, σὰ σὲ ξανάειδα μιὰ μέρα στὸ πλάϊ τοῦ πατέρα σου καὶ κάποιος μοῦπε : «νά, ἡ θυγατέρα τοῦ Δελάζαρη !» ὤ, Ἰσαβέλλα νἄξερες τί ἔγεινε μέσα μου !... Μὰ ὄχι, τὸ ξέρεις ! Σοῦ τὰ ἔγραψα ὅλα σ' ἐκεῖνο τὸ γράμμα...Δὲν ἔπρεπε νὰ τὸ σχίσῃς... Εἶπα : ἦταν τῆς τύχης μου ! Ἦταν γραφτό μου ! Ἦταν ἕνα θαῦμα Θεοῦ, νἀπαντήσω ἐγὼ αὐτὴ τὴ κόρη καὶ νὰ δεθῶ μαζί της σὲ τρόπο ποὺ νἆναι δική μου γιὰ πάντα.

Ἰσαβέλλα : — Ὄχι !... ὄχι !...

Ἑρμᾶνος, ἐξακολουθεῖ —Γιατὶ συμβαίνουν κι' ἄλλα πολλά...πολλά... ποὺ δὲν τὰ ξέρεις, Ἰσαβέλλα, καὶ ποὺ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τὰ μάθῃς !... Πολλά, ποῦ μᾶς χωρίζουν, ναί, μὰ ποῦ καὶ μᾶς ἑνώνουν ἐμᾶς τοὺς δυό, ναί, ποῦ μᾶς ἑνώνουν !

Ἰσαβέλλα :— Τί; τί ἄλλα συμβαίνουν;...

Ἑρμᾶνος : — Δὲν θὰ σοῦ πῶ.....δὲν πρέπει νὰ σοῦ πῶ...

Ἰσαβέλλα : — Μὰ δὲν μπορεῖ νὰ συμβαίνῃ τίποτα ποὺ νὰ μᾶς ἑνώνῃ ἐμᾶς τοὺς δυό... Ἀδύνατο ! Ἐσύ.... δὲν πιστεύω νὰ μόγαπᾶς. Κι' ἐγὼ σὲ μισῶ !

Ἑρμᾶνος : —Ὄχι, Ἰσαβέλλα. Αὐτὸ μὴ τὸ λές ! Αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ τὸ λές !... Δὲν μοῦ ἀξίζει !... Σκέψου ! Ἐξαγνίστηκα μὲ τὴ θερμότερη ἀγάπη ποὺ μπορεῖ νὰ οἰσθανθῇ ἕνας ἄντρας μὲ μιὰ γυναῖκα· κι' εἶμαι βλέπεις ἕτοιμος νὰ ἐπανορθώσω τὸ κακὸ ποῦ σοῦ ἔκαμα, χωρὶς νὰ τὸ θέλω καὶ χωρὶς νὰ σὲ ξέρω. Ἀπὸ σένα καὶ μόνο ἐξαρτᾶται νὰ μείνῃ μυστικὸ δικό μας γιὰ πάντα, νὰ μὴν τὸ μάθῃ ποτὲ οὔτε ὁ πατέρας σου, οὔτε ὁ ἀρραβωνιαστικός σου, οὔτε ὁ κόσμος. Πέντε χρόνια τῶρα τὸ φυλάω, ὅπως τὸ φυλᾶς κι' ἐσύ. Καὶ εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα δὲ ζῶ παρὰ μὲ τὴν ἀγάπη σου πιὸ μυστικὴ κι' ἀπὸ τὸ μυστικό μας καὶ μὲ τὴν ἐλπίδα πῶς μιὰ μέρα θὰ σ' ἔκανα δική μου.

Ἰσαβέλλα : — Ὥστε δὲ μ' ἔχεις κάνει ἀκόμα! Τῶρα ὁμολογεῖς καὶ σὺ πῶς τὸ «μυστικό» μας δὲν ἔχει καμμιὰ σημασία κι' ἄν τὸ μάθαινε ὁ ἀρραβωνιαστικός μου....

Ἑρμᾶνος, ἀπογοητευμένος.—Μιλεῖς πάλι ὅπως στὸν ἐκβιαστὴ ποὺ μὲ νομίζεις !

Ἰσαβέλλα : — Μὰ δὲ μπορῶ νὰ σὲ νομίσω διαφορετικό ! Ὡς αὔριο νὰ μοῦ λές, τὰ λόγια σου θὰ πᾶν' χαμένα ! Τὴν ἀγάπη σου δὲν τὴ πιστεύω, οὔτε τὴ θέλω, οὔτε μοῦ χρειάζεται. Ἂς στὸ πῶ μιὰ γιὰ πάντα, νὰ τελειώνουμε : Θὰ προτιμοῦσα νὰ πεθάνω,—νὰ πεθάνω ! — παρὰ νὰ πάρω ἐσέ. Ὄχι μόνο σὲ μισῶ, παρὰ κι' ἀγαπῶ ἄλλον. Καὶ θὰ πάρω αὐτὸν ποὺ ἀγαπῶ !

Ἑρμᾶνος : — Εἶνε ὁ τελευταῖος σου λόγος ;

Ἰσαβέλλα : — Ναί ! Καὶ τῶρα, σὲ παρακαλῶ νὰ φύγῃς ὅπως ἤλθες ! Στιγμὴ νὰ μείνῃς ἀκόμα, φωνάζω ! (Τρέχει καὶ πιάνει τὸ κορδόνι τοῦ κουδουνιοῦ).

Ἑρμᾶνος, ἀκίνητος.—Ὄχι !

Ἰσαβέλλα : — Ναί, γιατὶ ξέρεις καλὰ τῶρα, πῶς ὅ,τι ἔχεις νὰ φανερώσῃς, δὲν ἀξίζει τίποτα. Ἂς τὸ μάθῃ κι' ὁ πατέρας μου ! Τῶρα ποὺ ἔχω τὸν Ἔνερῃ, δὲ φοβᾶμαι !

Ἑρμᾶνος, βλοσυρός, ἀπειλητικός:— Ναί, μὰ δὲν εἶναι μόνο αὐτό ! δὲν εἶναι μόνο αὐτό !.. Εἶναι καὶ κάτι ἄλλο, φριχτό, ποὺ ἂν τὸ μάθῃ ὁ Ἔνερής σου, ἀμέσως θὰ γυρίσῃ στὴν Κέρκυρα ! Δὲν ἤθελα νὰ σοῦ τὸ πῶ, μάρτυς μου ὁ Θεὸς πῶς δὲ θὰ σοῦ τῶλεγα ποτέ, μὰ σὺ μὲ ἀναγκάζῃς !

Ἰσαβέλλα, ἔντρομη, ἀφίνοντας τὸ κορδόνι.—Τί ; !

Ἑρμᾶνος : — Κτύπησε τὸ κουδούνι, φώναξε...

Ἰσαβέλλα : — Γιὰ τὸ Θεό !.. Μίλησε !..

Ἑρμᾶνος, σιγά —Θὰ μιλήσω. (Κάθεται σὲ μιὰ πολυθρόνα, σὰν ἀπὸ κούρασῃ, σὰν ἀπὸ συγκίνησι). Ἔχεις παρατηρήσει, πῶς καὶ τὶς τρεῖς φορὲς ποῦ δοκίμασε νὰ σὲ παντρέψῃ ὁ πατέρας σου, σοῦφερε γαμπρὸ ἀπ' ἄλλον τόπο ;.. Τὶ σημαίνει αὐτό ;

Ἰσαβέλλα : — Τίποτα ! Σύμπτωση. Ὁ πατέρας μου ἔχει δικοὺς καὶ φίλους παντοῦ. Ὁ κόντε-Πιέρης, ὁ πατέρας τοῦ Ἔνερῃ, στάθηκε παιδικός του φίλος... Στὴν Κέρκυρα, στὴν Ἰταλία, σπουδάσανε μαζί. Ὕστερα εἶχαν ἀλληλογραφία. Κι' ἀπὸ χρόνια ὀνειρευόνταν νὰ ἑνώσουν μιὰ μέρα τὰ παιδιά τους.

Ἑρμᾶνος : — Μπορεῖ. Ἀλλὰ δὲν εἶν' αὐτό !

Ἰσαβέλλα : — Ἔπειτα... ἀπὸ τοὺς νέους τοῦ τόπου, δὲν ἔτυχε ν' ἀρέσῃ κανένας τοῦ πατέρα μοι, οὔτε μένα.

Ἑρμᾶνος : — Ὄχι, δὲν εἶν' αὐτό. Δὲν εἶνε σύμπτωση, δὲν εἶνε τύχη. Γίνεται μὲ σκοπό. Ὁ πατέρας σου θέλει νὰ σοῦ δώσῃ ξένο, γιὰ νὰ σὲ ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὸν τόπο. Γιατὶ σοῦ κρύβει ἕνα μυστικό !

Ἰσαβέλλα : — Μυστικό ; Τὶ μυστικὸ μοῦ κρύβει ὁ πατέρας μου ;

Ἑρμᾶνος : — Κάτι φριχτότερο ἀπ' αὐτὸ ποὺ τοῦ κρύβῃς ἐσύ !.. Μά, περίεργο ! δὲν τὸ αἰσθάνεσαι, δὲν τὸ αἰσθάνθηκες ποτὲ γύρω σου, στὸν ἀέρα ;... Δὲν εἶνε ὧρες-ὧρες σὰν κάτι ποῦ σὲ βαραίνει, ποῦ σὲ πνίγει ;... Αὐτὴ ἡ αἰώνια ἐρημιά, αὐτὴ ἡ ἀπομόνωση ποῦ σοῦ ἐπιβάλλει ὁ πστέρας σου ;...

Ἰσαβέλλα : — Ὁ πατέρας μου δὲ μοῦ ἐπιβάλλει τὴν ἀπομόνωση ! Ἐγὼ τὴν ἀγαπῶ ! ἐγὼ ἀποφεύγω ὅσο μπορῶ τὸν κόσμο. Καὶ ξέρεις ἀπὸ πότε καὶ γιατί... (Μὲ τρόμο ὑποψίας): Μὰ ναί !.. Ἴσως !.. ἔχεις δίκιο... Κι' ὁ πατέρας μου μπορεῖ... Μήπως ἐπειδὴ τοῦ κρύβω ἐγὼ ἕνα μυστικό, δὲν μπόρεσα ἀκόμα νὰ καταλάβω πῶς μοῦ κρύβει ἄλλο ἕνα κι' ἐκεῖνος ;... Ἀλήθεια ! Εἶνε στιγμὲς ποὺ ὁ ἀέρας γύρω μου πυκνώνει, καὶ βαραίνει, καὶ μὲ πνίγει !.. Τὶ εἶν' αὐτὸ τὸ φριχτό ;... Φοβᾶμαι, τρέμω, μὰ θέλω νὰ τὸ μάθω !.. Κι' ἂν εἶνε τόσο φοβερό, κι' ἂν θὰ μοῦ κάμῃ κακό, πολὺ φυσικὸ νὰ τ' ἀκούσω ἀπ' τὸ στόμα τὸ δικό σου ! Μίλησε !.. Λέγε !..

Ἑρμᾶνος, διστάζει, σωπαίνει, παλαίει. Σὲ λίγο.—Ὄχι ! Τῶρα δὲν μπορῶ !.. Καλύτερα νὰ μὴ τ' ἀκούσῃς ἀπ' τὸ στόμα τὸ δικό μου. Ρώτησε ὅμως τὸν πατέρα σου. Κι' ἀφοῦ τὸν ἀναγκάσῃς νὰ σοῦ μιλήσῃ, σκέψου καὶ κρῖνε μόνη σου, ἄν, ξέρωντας, μαθαίνωντας τέτοιο πρᾶγμα, μπορῇ ποτὲ νὰ σὲ πάρῃ ὁ Ἔνερης τοῦ κόντε-Πιέρη, ἢ ὁποιοσδήποτε ἄλλος τίμιος ἄρχοντας, ξένος ἢ ντόπιος, ἐκτὸς ἀπὸ μένα !

Ἰσαβέλλα, κραυγάζει μὲ τρόμο.—Ἀ !.. ὄχι !.. Σῶπα !.. Δὲ θέλω τῶρα νὰ μοῦ πῇς τίποτα !.. Φτάνει !.. (Ἀλαλιασμένη). Τίμιος ἄρχοντας εἶπες ;... Τίμιος ;... Ὁ Ἔνερης !.. Δὲ θὰ μποροῦσε πιὰ νὰ μὲ πάρῃ αὐτός ; Ὥστε σὺ ποῦ θὰ μποροῦσες, δὲν εἶσαι τίμιος ; Τὸ εἶπες μόνος σου !

Ἑρμᾶνος, σηκώνεται.—Ὄχι ! Εἶμαι τίμιος ὅσο καθένας ! Μ' αὐτὸ εἶνε ἕνα ἔγκλημα, ποὺ μᾶς ἔκαμε τὸ ἴδιο δυστυχισμένους καὶ τοὺς δυό Καὶ μένα, καὶ σένα!

Ἰσαβέλλα : — Ἔγκλημα ; Τίνος ;

Ἑρμᾶνος : — Τοῦ πατέρα σου !

Ἰσαβέλλα, ὀπισθοχωρεῖ μὲ φρίκη : — Ἀ !

Ἑρμᾶνος : — Τὸν πατέρα σου ! Δὲν θὰ μισοῦσα στὸν κόσμο ἄνθρωπο περισσότερο ἀπὸ τὸν κόντε-Δελάζαρη, ἄν δὲν ἦταν πατέρας σου, Ἰσαβέλλα, κι' ἄν δὲν ἔκανε ὁ Θεός... Ἀλήθεια, πιστεύεις σὲ Θεό, Ἰσαβέλλα;

Ἰσαβέλλα, ἀλαλιασμένη : — Τοῦ πατέρα μου ; ἔγκλημα τοῦ πατέρα μου ;

Ἑρμᾶνος, μ' ἐπιμονὴ — : Πές μου αὐτό, Ἰσαβέλλα Πιστεύεις σὲ Θεό ;

Ἰσαβέλλα σιγά : — Δὲν ξέρω...Ὄχι !... Ἔχω διαβάσει κάποια βιβλία ποῦ μοῦ ἔβγαλαν ἀπὸ μέσα μου τὴν παλιὰ πίστη σ' ἕνα Θεὸ προσωπικό...

Ἑρμᾶνος : — Ἔ, ἄμα μάθῃς,θὰ τὸν ξαναπιστέψῃς!!

Ἰσαβέλλα : — Μὰ νὰ μάθω ! νὰ μάθω !! νὰ μάθω

(ὁρμᾷ τὸν πλησιάζει πολύ :) Λέ-γε ! Τῶρα εἶμ' ἕτοιμη !.. Δὲ φοβᾶμαι !... Θέλω !... Λέγε!... Τί ἔγκλημα εἶν' αὐτό; Τί ἔγκλημα ἔκαμε ὁ πατέρας μου;

Ἑρμᾶνος : — Ναί, μάθε το τῶρα ἀπὸ τὸ στόμα τὸ δικό μου! Ἀλήθεια ! Μόνο ἀπὸ τὸ στόμα τὸ δικό μου ἔπρεπε νὰ τἀκούσῃς !... Ὁ πατέρας σου ἐσκότωσε τὴν μητέρα σου !

Ἰσαβέλλα, μένει μιὰ στιγμὴ ἀποσβολωμένη κι' ἔπειτα μὲ παραφορά, μὲ μανία : —Ψέμματα !... Ψέμματα !... Κακοῦργε !... Ἄτιμε, Φύγε !...

Ἑρμᾶνος : — Εἶναι ἀλήθεια ! εἶναι ὅλη ἡ ἀλήθεια ! Ὁ πατέρας σου σκότωσε τὴ μητέρα σου ! Ψέμματα σοῦ λένε πῶς πέθανε φυσικὸ θάνατο ! Ψέμματα σοῦ λένε πῶς σοῦ τὴν πῆρε ὁ Θεός. Σοῦ τὴν ἐσκότωσε ὁ πατέρας σου, γιατὶ τὴν ἔπιασε νὰ τὸν ἀπατᾷ. Κι'αὐτὴν τὴ σκότωσε καὶ τὸν ἀγαπητικό της. Καὶ τοὺς δυό.

Ἰσαβέλλα, μουγγρίζει σὲ κάθε λέξη τοῦ Ἑρμάνου σὰ νὰ τὴν πληγώνει μαχαιριά, κι' ὁλοένα ὀπισθοχωρεῖ. Ἔπειτα στέκεται, σηκώνει ἀργὰ τὰ χέρια ὥς τὸ κεφάλι, καί, σὰ νὰ θυμᾶται μερικὰ πράγματα ποὺ τὴν πείθουν σὰ νὰ γίνεται μέσα της ξαφνικὰ ἕνα ἐκτυφλωτικὸ φῶς, ψιθυρίζει:—Ναί!.., Ναί... ἀλήθεια!... (Σπαρακτικά :) Μητέρα !.. Μητέρα !... (Πέφτει κάτω λιπόθυμη).

Ὁ Ἑρμᾶνος τρομάζει, τὴ βλέπει μιὰ στιγμὴ πεσμένη, κάνει μιὰ στιγμὴ νὰ τὴν πλησιάσῃ, τρομάζει πάλι σὰ νἄκουσε κρότο, κοιτάζει γύρω του σὰν τὸν κλέφτη καὶ βιαστικά, διασκελίζει τὸ μπαλκονάκι καὶ χάνεται).

ΑΥΛΑΙΑ

Ὁ κ. ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ
ὅπως εἶναι σήμερα

(Φωτ. Ν. ΖΩΓΡΑΦΟΥ)

Δεκάστιχα

I

Μ ΝΗΜΗ θερμὴ τῆς λυγερῆς μου ἀγάπης
Μοῦ κυκλώνει ἐπίμονα
Τὶς ζωντανές μου σἰσθήσεις,
Καὶ πυρὸ ρέει τὸ αἷμα,
Καὶ ἀναβράει πασίχαρον ἀηδόνι
Ὁ λόγος, ἔξαλλος καὶ ἀδρὸς
Τόσον, ὁποὺ θαρρῶ
Πῶς τ' ὁλοφώτεινο ὅραμα τῆς π' ἀγαπῶ
Μὲ ὑψώνει ἥρωα κι' ἐμέ,
Παρόμοιο ἕνα πετράδι ποὺ φορῶ.

II

Μῦρο ἀπαλό !
Ρόδο νὰ πεῖς ἢ κρῖνο ;
Φλογᾶτο ρόδο πορφυρό,
Ἢ ἀχνόκρινη εὐωδία ;
Ρῆμα ἱερὸ—τὴν ὥρα ποὺ σ' ἀφίνω,
Ἀτίθασσο ὅραμα, λαμπρό,—
Σὰ δὲ σὲ βλέπω πιά.
Πίνω τὴ στάλα τὴ στερνὴ καὶ λέω :
«Ἦταν αὐτό, ἡ λαχτάρα σου,
Δὲ γίνεται πιὸ ὡραῖο !»

III

Μάρμαρο πεντελίσιο καὶ θερμὸν ἐστήθηκες,
Σὰ σύμβολο ἀντικρύ μου,
Ράντισμα τοῦ ἔρωτα μου,
Τὸ σφυγμὸν ὄργωσες τῆς λατρείας,
Καὶ τὸ κορμί μου
Πύργωσε
Πλάϊ στὴν ἄχνα τῆς θωριᾶς σου,
Ἔρημο
Καὶ φλογᾶτο,
Ὡς ἡ καρδιά σου.

IV

Μαυρίλα γύρω,
Κι' ἂς περνῶ μέσ' στὸ ἄστρο σου περβόλι !
Ἔρεβος, κι' ἂς φωτίζει με τῆς φλόγας σου
Ρόλον ἐντύθηκες, [τὸ φῶς.
Κρυφὸ γιὰ νὰ μου ρίξεις βόλι,
Ὅμοια μαινάδα,
Ἢ ἄνεμος σφοδρός, ἢ κεραυνός,
Πόντισες τὸ εἶναι μου στὸ γαῦρο κῦμα τὸ πε-
Ἠδονικὸ καὶ σκοτεινὸ μάτι σου, [ρίσσο,
Τὸ ἐλαφίσο.

V

Μακρόσυρτο, πασίχαρο ὄνειρό μου,
Ἐλπίδα τῆς καρδιᾶς μου ἀδρὴ
Ὠκεανέ,
Ποὺ κυβερνᾶς τὸ στοχασμό μου,
Ὅσο καὶ νὰ παλαίψει
Δὲν μπορεῖ
Ὁ λόγος πλέρια νὰ σοῦ δώσει,
Ὦ ἐσύ,
Ἀβρὴ ἡρωΐδα
Τὸν παλμό μου.

ΝΙΚΟΣ ΠΡΟΕΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΕΡΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΥΧΗΣ ἔργον θὰ ἦτο, αἱ ἐπιστημονικαὶ θεωρίαι περὶ τῆς ἀμέσου φορολογίας νὰ εὑρίσκωσι πάντοτε τὴν πρακτικήν των ἐφαρμογὴν ἐν τῇ φορολογικῇ νομοθεσίᾳ, ἥτις πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἐφηρμοσμένη ἐπιστήμη. Ὁ κ. Σμπαρούνης εἰς μίαν του ὁμιλίαν εἶπεν, ὅτι εἰς τοὺς κοινωνικοπολιτικοὺς σκοποὺς τοῦ φόρου ἀντιτάσσεται ἡ νεωτέρα φασιστικὴ Σχολή, υἱοθετήσασα οὕτω πολὺ πρότερον ὑπὸ τῆς κλασικῆς Σχολῆς διακονισθείσας ἀρχάς. Ἀλλ' αἱ θεωρητικαὶ ἀρχαὶ συνήθως παραμερίζονται κατὰ τὴν διὰ νόμων ἐπιβολὴν τῶν φόρων, διότι ἐπικρατεῖ ἡ σκοπιμότης, ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν ἀδιακόπως ἐξογκουμένων κρατικῶν ἀναγκῶν.

Αἱ ἀνάγκαι δὲ αὗται προέχονται ἐξ αἰτίων πολιτειακῶν, πολιτικῶν, κοινωνικῶν καὶ δημογραφικῶν ἀκόμη, ἐκ τοῦ ἄκρως δημοκρατικοῦ, ὑπὸ τὴν εὐρυτέραν ἔννοιαν τῆς λέξεως, χαρακτῆρος τοῦ Λαοῦ καὶ ἐκ τῆς γενικωτέρας ἐπεκτάσεως τῆς κρατικῆς κοινωνικῆς προνοίας. Τὸ φαινόμενον δὲ τοῦτο ἐμφανίζεται καὶ εἰς τὴν χώραν ὑμῶν. Ἐφ' ὅσον ἀποφασίζονται καὶ δημιουργοῦνται ἐξακολουθητικῶς νέαι δαπάναι, ἐφ' ὅσον ἐπιβαρύνεται ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ Κράτους, ἄνευ ἀκριβοῦς σταθμίσεως τῶν λόγων, οἵτινες ἐπιβάλλουσιν αὐτάς, καὶ ἄνευ τινὸς μέτρου, ἐξογκοῦνται δὲ οὕτως ὑπερμέτρως καὶ ἀεννάως τὰ βάρη τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἐπὶ τοσοῦτον καθίσταται ἀναπόφευκτος νέα φορολογικὴ ἐπιβάρυνσις. ***Δημιουργία νέας δαπάνης σημαίνει ἀναπόφευκτος ἐπιβολὴ νέου φορολογικοῦ βάρους***. Καὶ τότε ἐπιβάλλεται ***συμπτωματικῶς*** πλέον, ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς ἀνάγκης, ἡ νέα φορολογία. Καὶ λόγῳ τῆς ἀδιακόπου ἐπανεμφανίσεως τῆς ἀνάγκης ταύτης, συστηματική, μεθοδική, ἐπιστημονικὴ μεταρρύθμισις τῆς φορολογίας ἀποβαίνει ἀνεπίτευκτος διότι προϋποθέτει ἄνεσίν τινα, εὐχέρειαν ἐν τῷ προϋπολογισμῷ, διὰ νὰ πραγματοποιηθῇ. Ὑπάρχουσι Κράτη λόγῳ τῶν ἰδιαιτέρων πολιτικῶν συνθηκῶν, ὑφ' ἃς διατελοῦσι, τὰ ὁποῖα ἠδυνήθησαν νὰ ἐπιβάλωσι πολιτικὴν περιορισμοῦ τῶν δαπανῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη καὶ ν' ἀποφύγωσι νέαν φορολογίαν. Καὶ στρέφων τὴν προσοχήν μου εἰς τοὺς Βαλκανικοὺς λαούς, παρατηρῶ, ὅτι ἡ φίλη Γιουγκοσλαυΐα, στερηθεῖσα μεγάλου μέρους τῶν ἐσόδων της, λόγῳ τῆς ἀναστολῆς τῶν ἐπανορθώσεων, προῆλθεν, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1931 μέχρι τοῦ 1934, εἰς ἐλάττωσιν κατὰ 30 ο)ο τῶν ἐξόδων τοῦ προϋπολογισμοῦ της, προβᾶσα ἐπανειλημμένως καὶ εἰς περικοπὴν μισθῶν καὶ ἀποδοχῶν.

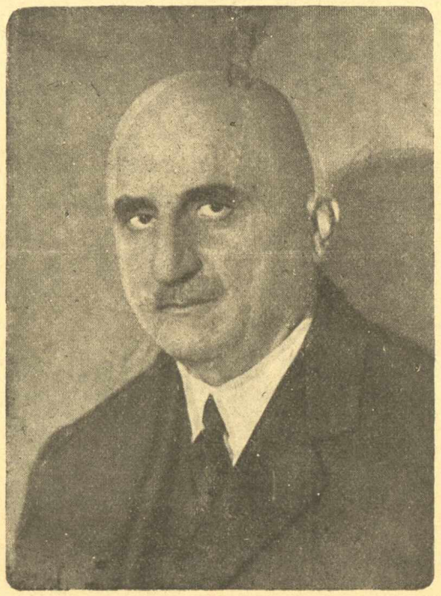

Ἐν Ἑλλάδι, ἀπὸ τριετίας ἤδη διετυμπανίζομεν, βασιζόμενοι ἐπὶ στατιστικῶν ἐπισήμων,— καὶ ποῖος δὲν τὰς πιστεύει; — ὅτι ἀποκλείεται οἱονδήποτε νέον φορολογικὸν βάρος, διότι ἡ χώρα ὑπερμέτρως φορολογεῖται. Ἐν τούτοις, μετ' οὐ πολύ, ἐπεβλήθη, νέα, ἀξιόλογος, φορολογία. Διότι, ὅταν ὑπάρχουν ἀνάγκαι τοῦ Κράτους, ὅταν ἀδιάκοπος εἶναι ἡ αὔξησις τῶν δαπανῶν, καὶ μάλιστα τῶν μὴ παραγωγικῶν, τότε ἡ νέα φορολογία εἶναι ἀναπόφευκτος. Τὸ Κράτος θὰ ἐπιβάλῃ νέους φόρους, παραβλέπον πᾶσαν ἐπιστημονικὴν περὶ τῆς φορολογίας ἀρχήν.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους, νομίζω, ὅτι πρωταρχικὴ βάσις ἀναθεωρήσεως τοῦ φορολογικοῦ μας συστήματος πρέπει νὰ εἶναι πολιτικὴ περιορισμοῦ τῶν δαπανῶν, ἀναχαιτίσεως τῆς ἀδιακόπου ἐξογκώσεως αὐτῶν καὶ μόνον, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ταύτην, νομίζω, ὅτι θὰ δυνηθῶμεν νὰ θεραπεύσωμεν τὰς ἀτελείας καὶ ἰδίως τὰς ὑπερβολὰς τοῦ ἐπαχθοῦς φορολογικοῦ μας συστήματος.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν δυσαναλογίαν μεταξὺ ἀμέσων καὶ ἐμμέσων φόρων, νομίζω, ὅτι εἰς χώραν, ὅπως ἡ Ἑλλάς, τροφοδοτουμένην, κατὰ μέγα μέρος, διὰ τῆς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγωγῆς, εἶναι ἐπόμενον νὰ καθίστανται, ἐκ τῶν κυριωτέρων ἐσόδων τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους, οἱ εἰσαγωγικοὶ δασμοί. Διὰ τῆς ἀναπτύξεως ὅμως, τῆς βαθμιαίας, τῆς ἐγχωρίας παραγωγῆς, ὡς εὐχαρίστως παρατηροῦμεν, ὅτι συμβαίνει, ἰδίως κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἡ χώρα, καθισταμένη μᾶλλον παραγωγικὴ καὶ αὐτάρκης, θ' ἀποκομίζῃ μεγαλείτερα ἔσοδα ἐξ ἀμέσων φόρων. Αὐτὴ νομίζω, ὅτι θὰ εἶναι ἡ φυσιολογικὴ ἐξέλιξις τῆς φορολογίας.

Πολλάκις ἐγένετο λόγος περὶ μεταρρυθμίσεως τῆς φορολογίας τῶν ἀνωνύμων ἑταιριῶν καὶ περὶ φορολογίας τῶν ἀποθεματικῶν. Ἀκούω συνήθως νὰ λέγουν, ὅτι δὲν φορολογοῦνται τ' ἀποθεματικά των. Ἐν τούτοις, ἡ ἀποταμίευσις ὑπέστη ἐν Ἑλλάδι τὴν βαρυτέραν τῶν φορολογιῶν. Ἕνεκα τῆς ὑποτιμήσεως τοῦ νομίσματος, ἐπανειλημμένως ἐπελθούσης, καὶ ἕνεκα τῆς πτωχεύσεως τοῦ Κράτους ἡ ἀποταμίευσις Λαοῦ,

φύσει οἰκονόμου καὶ ἀποταμιευτικοῦ, οἷος ὁ Ἑλληνικός, ὑπέστη ἀληθινὴν ἐξάτμισιν. Εἶναι δὲ τοῦτο λίαν ἀποθαρρυντικὸν διὰ χώραν, ὡς ἡ Ἑλλάς, πτωχὴν εἰς κεφάλαια καὶ δεομένην ἐνισχύσεως τοῦ πνεύματος τῆς ἀποταμιεύσεως. Διὰ τοὺς λόγους τούτους καὶ τὰ ἀποθεματικὰ τῶν ἀνωνύμων Ἑταιριῶν ἠκολούθησαν τὴν τύχην τῆς λοιπῆς ἐθνικῆς ἀποταμιεύσεως. Ἐξ ἄλλου, τ' ἀποθεματικὰ ταῦτα, παρὰ τὰ λεγόμενα, φορολογοῦνται ἐμμέσως, διὰ τῆς φορολογίας τοῦ μερίσματος, ἥτις φθάνει εἰς τὸ βαρύτατον ποσοστὸν τῶν 26 ο)ο, διότι ***κατ' οὐσίαν εἶναι κατ' ἀποκοπὴν*** φορολογία τῶν καθαρῶν κερδῶν, εἰς τὴν ὁποίαν συμπεριλαμβάνονται ἐμμέσως καὶ τὰ ἀποθεματικά, καθότι, ἐὰν καὶ ***κατὰ τύπους*** ἡ φορολογία ἤθελεν ἐπιβληθῇ καὶ ἐπὶ τῶν ἀποθεματικῶν, τότε βεβαίως θὰ ἠλαττοῦτο σημαντικῶς τὸ ποσοστὸν τοῦτο. Κατ' ἐμέ, εἶναι προτιμώτερον τὸ λειτουργοῦν ***κατ' ἀποκοπήν***, οὕτως εἰπεῖν: σύστημα φορολογίας τῶν καθαρῶν κερδῶν (δηλαδὴ ἡ φορολογία τοῦ μερίσματος) διὰ τὴν ἁπλότητά του, ἀντὶ τοῦ δυαδικοῦ συστήματος φορολογίας, ἐπιβαρύνοντος μὲ ἐλαφρότερον, μέχρι 15 ο)ο ποσοστόν, ἀφ' ἑνὸς τὸ σύνολον τῶν καθαρῶν κερδῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸ μέρισμα, καὶ διότι διὰ τῆς φορολογίας τοῦ μερίσματος ἡ οἰκονομικὴ ὑπηρεσία ἀποφεύγει ν' ἀπασχολῆται εἰς ἐλέγχους ἐνοχλητικοὺς διὰ τὸν φορολογούμενον.

Ἄλλο τὸ ζήτημα τῆς καταστολῆς τῶν φορολογικῶν ὑπεκφυγῶν τῶν διαπραττομένων παρ' ἀνωνύμων ἑταιριῶν οἰκογενειακῆς φύσεως, ἢ δι' ἄλλους λόγους, καὶ σκοπούς. Φορολογικαὶ ὑπεκφυγαὶ συμβαίνουσιν εἰς πάσας ἀδιακρίτως τὰς φορολογίας καὶ εἶναι σκόπιμον νὰ λαμβάνωνται μέτρα καταστολῆς των.

Ἀνομολογῶ, ὅτι, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἐγένετο μεγάλη πρόοδος εἰς τὴν διοίκησιν τῶν ἀμέσων φόρων. Τὸ προσωπικόν της, σπουδαίως ἐνισχυθὲν καὶ κατ' ἀριθμὸν καὶ διὰ τῆς ἀπονομῆς ἀνωτέρων βαθμῶν καὶ μισθῶν καὶ διὰ τῆς εἰσαγωγῆς νέων στοιχείων, ἐπιστημονικῶς κατηρτισμένων, ἐσημείωσε σημαντικὴν βελτίωσιν τῆς διοικήσεως. Θεωρῶ προσέτι, ὅτι ὁ Νόμος 5117 περὶ φόρου ἐπιτηδεύματος καὶ ὁ τροποποιήσας αὐτὸν καὶ ἐλαττώσας τὸν φόρον τοῦτον νεώτερος νόμος ἀπετέλεσαν ἀξίαν λόγου ἐπιτυχίαν, τιμῶσαν τοὺς συντάκτας του. Ἐν τούτοις, ὑπάρχει ἀκόμη καθυστέρησις, βραδύτης καὶ ταλαιπωρία περὶ τὴν διαδικασίαν τῆς βεβαιώσεως, ὀφειλόμεναι πρωτίστως εἰς ἀτέλειαν τῆς νομοθεσίας καὶ εἰς τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἀντιλαμβάνονται αἱ ὑπηρεσίαι τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς. Διὰ τοῦτο, θεωρῶ ἀναγκαίαν ριζικὴν μεταρρύθμισιν, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἁπλουστεύσεως τῆς διαδικασίας, τοῦθ' ὅπερ δὲν ἐπετεύχθη διὰ τοῦ γνωστοῦ νομοθ. Διατάγματος τοῦ 1929, τὸ ὁποῖον οὐδ' ἐτέθη κἂν ἐν ἰσχύϊ, κατὰ τὸ μέγιστον αὐτοῦ μέρος.

Κατ' ἐμέ, ὁ Οἰκον. Ἔφορος, δεχόμενος τὴν δήλωσιν τοῦ φορολογουμένου καὶ ἀποφαινόμενος ἐπ' αὐτῆς, δὲν εἶναι καὶ δὲν πρέπει νὰ εἶναι ***ἀντίδικος*** τοῦ φορολογουμένου. Ἐὰν δὲ ὁ φορολογούμενος, μὴ ἀποδεχόμενος τὴν ἐπὶ τῆς δηλώσεώς του ἀπόφασιν τοῦ Ἐφόρου, ἀσκῇ κατ' αὐτῆς τὸ ἔνδικον μέσον τῆς ἐνστάσεως, ἐπ' αὐτῆς θ' ἀποφανθῇ ἡ ἐκδικαστικὴ ἐπιτροπή, ἀσκοῦσα τὰ δικαιώματα τοῦ Ἐφόρου, ζητοῦσα καὶ λαμβάνουσα παρ' αὐτοῦ πληροφορίας, ἀλλ' ***ἄνευ ἀντιδικίας*** τοῦ Ἐφόρου, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ ἐπιτρέπηται ἡ ἄσκησις ἐνδίκου τινος μέσου κατὰ τῆς ἀποφάσεως τῆς Ἐπιτροπῆς. Πολλάκις παρετηρήθη, ὅτι ἡ ἄσκησις αὕτη γίνεται ἐκ πείσματος καὶ ἐξ ἐγωϊστικῆς ἀντιλήψεως περὶ τοῦ ἀλανθάστου τῆς κρίσεως τοῦ Οἰκον. Ἐφόρου, καὶ προκειμένου ἀκόμη περὶ φορολογίας μικρῶν περιουσιῶν ἢ προσόδων. Ἄλλως τε, ***οἵαν ἐμπιστοσύνην παρέχει ὁ νόμος ἀπ' ἀρχῆς τῆς διαδικασίας εἰς τὸν Οἰκον. Ἔφορον, τὴν αὐτὴν ἐμπιστοσύνην πρέπει νὰ παρέχῃ καὶ εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τῶν ἐνστάσεων, ἥτις ὡς πολυμελής, παρέχει μείζονας ἐγγυήσεις***. Οὕτως ἐπιταχύνεται ἡ περαίωσις τῆς διαδικασίας καὶ ἀποφεύγεται δαπάνη χρόνου καὶ χρήματος.

Ἐκτὸς δὲ τούτου, νομίζω, ὅτι πρέπει νὰ καταργηθῶσιν αἱ πρωτοβάθμιαι ἐκδικαστικαὶ ἐπιτροπαὶ τῶν ἐνστάσεων, αἱ λειτουργοῦσαι παρὰ ταῖς Οἰκον. Ἐφορίαις, διότι αὗται ἐπηρεάζονται σπουδαίως ἀπὸ τὸ ἐν τῇ Ἐφορίᾳ ἐπικρατοῦν φορολογικὸν πνεῦμα καὶ ἄνευ τινος βασάνου ἀκολουθοῦν συνήθως αὐτό. Δι' αὐτὸ ἐνδείκνυται, ὅπως αἱ σήμερον καλῶς λειτουργοῦσαι δευτεροβάθμιαι Ἐπιτροπαὶ μετατραπῶσιν εἰς πρωτοβαθμίους, ἐνώπιον τῶν ὁποίων νὰ ἐκδικάζωνται αἱ ἐνστάσεις τῶν φορολογουμένων, ***ἄνευ ἀντιδικίας τοῦ Οἰκον. Ἐφόρου***. Ριζικωτέρα ἐνδείκνυται μεταρρύθμισις ὡς πρὸς τὴν ἐπὶ φορολογικῶν ὑποθέσεων διαδικασίαν ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας. Νομίζω, ὅτι ἡ μακρὰ διαδικασία τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας εἶναι ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν ταχύτητα, μεθ' ἧς πρέπει νὰ διεξάγηται ἡ φορολογικὴ διαδικασία. Καὶ δι' αὐτὸ νομίζω, ὅτι αἱ ἐφέσεις, τῶν φορολογουμένων κατὰ τῶν ἀποφάσεων τῶν πρωτοβαθμίων ἐκδικαστικῶν ἐπιτροπῶν πρέπει ν' ἄγωνται ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, τὸ ὁποῖον θὰ καταοταθῇ οὕτω καὶ ***δικαστήριον τῆς οὐσίας***. Εἰς τὰς φορολογικὰς ὑποθέσεις, ***ἡ τε νομικὴ καὶ ἡ οὐσιαστικὴ ἄποψις εἶναι ἀλληλένδετος*** καὶ δι' αὐτὸ τὸ Ἀκυρωτικὸν τῆς Γαλλίας ἐπιλαμβάνεται καὶ κατ' οὐσίαν αὐτῶν. Ἀλλὰ καὶ ἡ ***παράλληλος προσφυγὴ*** εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας κατὰ τῶν πράξεων τοῦ Οἰκον. Ἐφόρου πρέπει νὰ ἐπιτραπῇ εἰς τὸν φορολογούμενον ἐπὶ φορολογικῶν ὑποθέσεων, διότι θὰ συντελέσῃ σπουδαίως εἰς τὴν ταχυτέραν λύσιν τῶν διαφορῶν καὶ διότι ἀνταποκρίνεται πληρέστερον εἰς τὸν γενικώτερον σκοπὸν τῆς συγκροτήσεως τοῦ Συμβ. τῆς Ἐπικρατείας.

Διὰ τῶν μέτρων τούτων, δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ ἀνακούφισις τῶν φορολογουμένων ἐκ μακρᾶς πολυδαπάνου καὶ ταλανιστικῆς διαδικασίας, ἁπλούστευσις αὐτῆς καὶ ἰδίως ἔγκαιρος βεβαίωσις καὶ εἴσπραξις τῶν ἀμέσων φόρων.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΟΦΙΝΑΣ

Η ΓΕΩΡΓΙΑ ΘΕΜΕΛΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΗΤΑΝ στὴν ἀπάνω κοιλάδα τοῦ Νείλου, πρὸς τὰ αἰθιοπικὰ ὀροπέδια; Ἦταν στὰ βουνὰ τῆς Ἀρμενίας καὶ τὰ ψηλὰ πλατώματα τοῦ Τουρκεστάν; Μπορεῖ νὰ ἦταν μαζὶ καὶ στὰ δυὸ αὐτὰ μέρη, ὅπου πρὶν ἑφτὰ ἢ ὀχτὼ χιλιάδες χρόνια οἱ ἄγριες ὀρδὲς τῶν πρωτόγονων ἀνθρώπων, ἑνῶ αἰῶνες καὶ αἰῶνες—μπορεῖ καὶ διακόσιες χιλιάδες χρόνια—πλανιόντουσαν ἀδιάκοπα μέσα στὰ παρθένα δάση καὶ τὰ ἀπέραντα λειβάδια, γυμνοί. ἀνήμποροι νάντιστεθοῦν στοὺς μύριους ἐχθρούς, ποὺ τοὺς τριγύριζαν, ἐχθροὺς φανερούς, τὰ ἄγρια θηρία κι' ἐχθροὺς κρυφούς, ποὺ μόνο τὶς καταδρομές τους ἔνοιώθαν—τὰ ἐνάντια στοιχεῖα τῆς Φύσης—ξαφνικὰ στάθηκαν, ὄχι κουρασμένοι ἀπὸ τὴν περιπλάνηση, μὰ μὲ δυνάμεις καινούργιες, ποὔκαναν τὸν Ἄνθρωπο μέσα σὲ λίγους αἰῶνες νὰ ὑποτάξῃ ὅλους τοὺς ἐχθρούς του, τοὺς φανεροὺς καὶ τοὺς κρυφούς, καὶ νὰ ὑψωθῆ κυρίαρχος σ' ὅλα.

Τί σταθμὸς σημαντικὸς στάθηκε στὴν ἱστορία τοῦ Ἀνθρώπου τὸ περιστατικὸ αὐτό, ποὺ ἄλλαξε τὴ ζωή του κι' αὐτὴ τὴ μοῖρα του ἀκόμα!

Πεινασμένος, ὡς τὴν ἐποχὴν ἐκείνη τρέχει πάντα πίσω ἀπὸ τὴν τροφή. Πόσος σκληρὸς ὁ ἀγῶνας του γιὰ νὰ χορτάσῃ τὴν πεῖνα του, τὸ ἀνήμερο αὐτὸ θηρίο ποὺ ἀδιάκοπα σκίζει τὰ σωθικά του! Μόνη τροφή του τἀγρίμια, ποὺ κατορθώνει νὰ σκοτώσῃ. Πόσες μέρες δὲ θἄμεινε νηστικὸς καὶ δὲ θὰ ζήτησε νὰ στομώσῃ τὴν πεῖνα του μὲ λίγους στιφοὺς καρποὺς ἀπὸ τὰ δένδρα ἢ τοὺς θάμνους καὶ μὲ λίγα χόρτα ἀτὸ τὰ λειβάδια, ὅπου τριγύριζε;

Ὅλη ἡ ζωή του μιὰ ἀγωνία, μιὰ προσπάθεια γιὰ τὴν τροφὴ καὶ γιὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ σίγουρο καταφύγιο ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς του.

Κατορθώνει τέλος νὰ ὑποτάξῃ στὴν ἐξουσία του μερικὰ ζῶα. Ἀπὸ κυνηγὸς γίνεται κτηνοτρόφος. Μὰ ἡ ζωή του λίγο ἀλλάζει. Ἐξακολουθεῖ, σὰν κυνηγημένος ἀκόμα, νἀλλάζῃ ἀδιάκοπα τόπους ζητῶντας νέες βοσκὲς γιὰ τὰ κοπάδια του. Προχωρώντας πάντοτε στ' ἄγνωστο, μὴν ἔχοντας καιρὸ νὰ γνωρίσῃ καλὰ τὸν τόπο, ποὺ μένει, ἀναγκαζόμενος νἀλλάζῃ τόπους σύντομα, εἶναί πάντα ἀπροφύλαχτος ἀπὸ τοὺς κινδύνους, ποὺ τὸν καρτεροῦν παντοῦ.

Κι' ἔξαφνα ἕνα μικρὸ περιστατικὸ μιὰ ἀνακάλυψη, ποὺ σήμερα τὴ θαρροῦμε ἀσήμαντη, ἀλλάζει συθέμελα τὴ ζωὴ καὶ τὴ μοῖρα τοῦ ἀνθρώπου. Σταματᾶν οἱ ἀτέλειωτες περιπλανήσεις του, παύει ἡ ἀγωνία γιὰ τὴν αὔριανὴ τροφή, χτίζει καλύβια, ποὺ τὸν προφυλᾶνε ἀπὸ τἀγρίμια κι' ἀπὸ τὶς καταδρομὲς τῆς Φύσης, κι' ὕστερα στὴ θέση τῶν καλυβιῶν ὑψώνονται σπίτια, τὰ χωριὰ γίνονται πολιτεῖες, κι' ὅταν ἡ ἀγωνία γιὰ τὴν τροφὴ καὶ γιὰ τὴν ὕπαρξή του παύει καὶ γίνεται σιγουριὰ γιὰ τὸ αὔριο νέες ἀνάγκες προβάλουν, ποὺ ἡ προσπάθεια γιὰ ἱκανοποίησή τους δημιουργεῖ τὸν πιὸ πολύχυμο καρπό, τὸν Πολιτισμό.

Ἡ μικρὴ αὐτὴ ἀνακάλυψη ποὺ σὲ λίγους αἰῶνες μέσα ἄλλαξε τὴ μοῖρα τοῦ Ἀνθρώπου καὶ τὸ πρόσωπο τῆς Γῆς, ποὺ στάθηκε τὸ πρῶτο βῆμα στὴ δημιουργία τοῦ Πολιτισμοῦ, ἦταν ἡ Γεωργία.

Σὰ θείαν ἀποκάλυψη δέχτηκεν ὁ Ἄνθρωπος τὴν ἀνακάλυψη αὐτὴ καὶ θεοποίησε τὴν πρώτη γυναῖκα, ποὺ ἀνακάλυψε τὴ Γεωργία.

Ἀναγκασμένη ἀπὸ τὶς φροντίδες τῆς μητρότητας ἡ γυναῖκα αὐτή, ὅπως χιλιάδες ἄλλες πρὶν ἀπ' αὐτή, ἀπόμεινε πίσω ἀπὸ τὶς περιπλανήσεις τῆς ὁρδῆς της. Ὅταν σώθηκαν τὰ κρέατα ποὺ τῆς ἄφησαν οἱ σύντροφοί της ἄρχισε νὰ μαζεύῃ ἄγρια χόρτα καὶ σπόρους ἀπὸ τὰ φυτὰ τῶν λειβαδιῶν. Ἔτσι παρατήρησε, πὼς τὰ φυτὰ φτιάνουν σπόρους κι' οἱ σπόροι αὐτοὶ πέφτοντας στὴ γῆ φυτρώνουν καὶ προσπάθησε κι αὐτὴ νὰ σπείρῃ τοὺς σπόρους, ποὺ μάζεψε ἀπὸ κάποιο ἄγριο χόρτο—ἴσως τὸ σιτάρι, ἴσως τὸ κριθάρι—καὶ κατώρθωσε μὲ τὴ βοήθεια κάποιου ὄστρακου νὰ καθαρίσῃ τὸ ἔδαφος ἀπὸ τὴν ἄλλη ἄγρια βλάστηση γιὰ νὰ βοηθήσῃ νὰ μεγαλώσουν μαζὶ στὸν ἴδιο τόπο τὰ φυτά, ποὖσπειρε.

Τὸ ὄστρακο αὐτὸ στάθηκε τὸ πρῶτο γεωργικὸ ἐργαλεῖο καὶ τὸ ἐπιπόλαιο αὐτὸ καθάρισμα τοῦ ἐδάφους ἀπὸ τὴν ἄγρια βλάστησῃ καὶ τὸ σπάρσιμο στὸν ἴδιο τόπο σπόρων ἀπὸ τὸ ἴδιο φυτὸ ἦταν ἡ πρώτη γεωργικὴ τέχνη.

Κι' ἡ πρώτη γυναῖκα, ποὺ ἀνακάλυψε τὴν ἁπλῆ μὰ τόσο σημαντικὴ γιὰ τὸν Ἄνθρωπο γεωργικὴ τέχνη, λατρεύτηκε ἡ θεὰ Ἴσιδα ἀπὸ τοὺς Αἰγύπτιους, ἡ Δήμητρα ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες, ἡ Céres ἀπὸ τοὺς Λατίνους, ἡ Κυβέλη καὶ ἡ Ἄγδιστη ἀπὸ τοὺς λαοὺς τῆς Μικρασίας. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ αὐτὴ πέρασαν αἰῶνες, χιλιετηρίδες ἴσως;ὡς τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ὅπου ἡΘεὰ Δήμητρα«ἀποκαλύπτει» στο γυὸ τοῦ βασιλιᾶ τῆς Ἐλευσίνας Τριπτόλεμο τὴν καλλιέργεια τοῦ σιταριοῦ. Ἡ ἱερουργικὴ αὐτὴ στιγμὴ ἀποθανατισμένη ἀπὸ ἄξιο τεχνίτη στὸ περίφημο ἀνάγλυφο τοῦ ἀρχαιολογικοῦ μας Μουσείου μᾶς δειχνει πόσο ἕνας λαός μὲ ἐξαιρετικὸ πολιτισμὸ τιμᾶ ἀκόμα σὰ θεῖα ἀποκάλυψη τὴ διδαχὴ τῆς γεωργικῆς τεχνης. Ἀλλὰ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες λατρέψανε ἀκόμη τὴ Δήμητρα, τὴν πρώτη θεοποιημένη γεωργό-γυναῖκα για θεὰ «θεσμοφόρο» γιὰ πρῶτο θεμελιωτὴ τῆς τάξης καὶ τοῦ Νόμου στὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων, γιὰ θεμελιωτὴ μἄλλα λόγια αὐτοῦ τοῦ Πολιτισμοῦ.

Ἡ γεωργικὴ τέχνη ὅπως ἀποκαλύφθηκε ἀπὸ τὴν πρώτη γυναῖκα-γεωργό, μέχρι τὴν ἐποχὴ ποὺ τὴ γνωρισανε οἱ κάτοικοι τῆς Ἑλλάδας ἀναπτύχτηκε ἀρκετα ἀπὸ τοὺς Ἀσσύριους, ἀπὸ τοὺς Αἰγύπτιους κι' ἀπὸ τοὺς ἄλλους λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ εἰκόνα τῆς γεωργικῆς τέχνης, ποὺ μᾶς δίνουν ὁ Ὅμηρος κι ὁ Ἡσίοδος εἶναι μιὰ εἰκόνα πολὺ προσδεμένη συγκριτικὰ μὲ τὴν πρωτόγονη εἰκόνα, ποὺ δόσαμε πάρα πάνω.

Μὰ πέρασαν ἀπὸ τότε ἄλλες μερικὲς χιλιάδες χρόνια καὶ ἡ εἰκόνα, ποὺ μᾶς παρουσιάζει ἡ σημερινὴ Γεωργία, μόνο θαυμασμὸ φέρνει, ὅταν τὴ συγκρίνουμε μὲ τὴ Γεωργία τοῦ Ἡσιόδου, τὴ Γεωργία τοῦ Βιργίλιου ἢ ἀκόμα καὶ μὲ τὴ Γεωργία, ποὺ μᾶς παρουσιάζει ὁ Olivier des Serres, ἕνας ὀνομαστὸς Γάλλος συγγραφέας τοῦ 16ου αἰῶνα.

Ἄλλοτε ἡ θεὰ Δήμητρα κατέβαινε ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους νὰ τοὺς διδάξῃ τὴ θεῖα τέχνη της. Σήμερα μιὰ ἄλλη θεά, ἡ Ἐπιστήμη, κατεβαίνει ἀπὸ τοὺς οὐρανούς της στοὺς ἀγροὺς καὶ γίνεται ὁδηγητὴς τῆς Γεωργίας καὶ μᾶς παρουσιάζει εἰκόνες ὑπέρσχες σήμερα, εἰκόνες γεμᾶτες μεγαλεῖο γιὰ τὴν αὔριο.

Ἀπὸ τὸ φτωχὸ ξύλινο ἀλέτρι τῆς χτὲς ποὺ τὸ σέρνει τὸ ζευγάρι τῶν βοδιῶν καὶ ποὺ μόλις ξύνει ἀλαφρὰ τὸ χῶμα, ἴσαμε τὸ σημερινὸ τρίϋνο ἢ τετράϋνο ἀλέτρι ποὺ τὸ σέρνει πετρελαιοκίνητη μηχανὴ ἢ τὸ πελώριο ἀτμάροτρο, ποὺ σχίζει βαθειὰ τὰ σπλάχνα τῆς γῆς γυρίζοντας σὰν κύματα φουρτουνιασμένης θαλάσσας τὰ χώματα, πόση ἀπόσταση ὑπάρχει!

Ἀνάμεσα στὴ ρυθμικὴ στοιχειώδικη κίνηση τοῦ χεριοῦ τοῦ σπορέα καὶ στὴ γραμμωτὴ σπαρτικὴ μηχανὴ πόση διαφορά! Ἡ ἐπιβλητικὴ κίνηση τῆς θεριστικῆς αὐτοδετικῆς μηχανῆς, ποὺ τόσο μεγαλόστομα τὴν ὕμνησεν ὁ Βεράρεν στὶς «Ἀφιονισμένες ἐξοχές του» καὶ ὁ πολύπλοκος ὄγκος τῆς ἁλωνιστικῆς μηχανῆς, ποὺ ἀντικαταστήσαν καὶ τὸν ἡλιοψημένο θεριστὴ καὶ τὸ ὑπομονετικὸ ποδοπάτημα τῶν ζώων στάλωνι, πόσο ἀλλοιώτικη εἰκόνα παρουσιάζουν τῆς σημερινῆς Γεωργίας συγκριτικὰ μὲ τὴ χθεσινή! Καὶ νὰ σκεφτοῦμε πὼς ἡ μηχανικὴ πρόοδο εἶναι ἡ μικρότερη ἀπ' ὅσες ἔχει νὰ δείξῃ ἡ σημερινὴ Γεωργία.

Μηχανὴ στὴ γεωργικὴ παραγωγὴ εἶναι τὸ φυτό, μηχανὴ ζωντανή, ποὺ γιὰ νὰ ὑποταχτῆ στὴν ἐξουσία τοῦ Ἀνθρώπου θέλει πολὺ περισσότερες προσπάθειες ἀπ' ὅσες ἡ ἄψυχη μηχανὴ τῆς βιομηχανίας. Πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτὴ τοὺς δυὸ τελευταίους αἰῶνες στράφηκε ὅλη ἡ προσπάθεια τοῦ Ἀνθρώπου καὶ κατώρθωσε μέχρι σήμερα πολλά.

Στὴν ἀρχὴ μελέτησε τὸν τρόπο, ποὺ τρέφεται τὸ φυτὸ καὶ τὸν τρόπο, ποὺ συμπεριφέρεται τὸ ἔδαφος ἀπέναντι στὸ φυτό. Τὰ λιπάσματα καὶ τὰ μεταπλάσματα (τὰ διορθώματα τῶν φυσικῶν ἰδιοτήτων) τοῦ ἐδάφους στάθηκαν μιὰ σημαντικὴ κατάκτηση τῆς νεώτερης Γεωργίας. Ὕστερα στράφηκε σ' αὐτὸ τὸ φυτό. Ἡ μελέτη τῆς βιολογίας τοῦ φυτοῦ ὡδήγησε στὴ δημιουργία νέων τύπων φυτῶν μὲ παραγωγὴ μεγαλύτερη, μὲ ποιότητα καλύτερη, κι' αὐτὴ εἶναι μία ἀπὸ τὶς πιὸ θαυμαστὲς ἐφαρμογές, ποὺ ἡ ὕραν μέχρι σήμερα οἱ ἐπιστῆμες. Μιὰ ἄλλη ἐφαρμογὴ τῆς βιολογίας στὴ σημερινὴ Γεωργία εἶναι καὶ οἱ «βιασμένες καλλιέργειες», ὅπου δημιουργώντας στὸ περιγύρισμα τοῦ φυτοῦ τεχνιτὸ κρῦο, τεχνιτὴ ζέστη καὶ παρατείνοντας τὴ φωτοσύνθεση μὲ κατάλληλη χρησιμοποίση τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς κατορθώνουν νὰ φτιάσουν πολύτιμα γεωργικὰ προϊόντα σ' ἐποχὲς ἀσυνήθιστες, συντομεύοντας τὸν καιρό, ποὺ συνήθως χρειάζονται τὰ φυτὰ γιὰ τὸ βιολογικό τους κῦκλο καὶ αὐξαίνοντας τὶς ἀποδόσεις τους.

Ἡ πρόοδος αὐτὴ τῆς γεωργικῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς γεωργικῆς τέχνης εἶχε σημαντικὴν ἐπίδραση στὴν οἰκονομικὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων καὶ στὸν πολιτισμό τους.

Μερικοὶ ἀριθμοὶ θὰ δείξουν τὸν παραπανιστὸ πλοῦτο ποὺ μέσα σὲ λίγα χρόνια δημιούργησε ἡ πρόοδος αὐτή.

Στὴ Γαλλία ἀπὸ ἐπίσημες στατιστικὲς βγαίνει πὼς οἱ ἀποδόσεις τοῦ σιταριοῦ στὸ ἑχτάρι τὸ 1816—20 ἦταν 10,22 ἑκατόλιτρα, τὸ 1851—60 φτάνει 13,99 τέλος τὸ 1901 — 05 φτάνει τὰ 17,56 ἑκατόλιτρα δηλαδὴ μέσα σὲ 90 χρόνια αὔξηση 70 ο)ο. Στὴν Ἀγγλία ἀπὸ τὸ 13ο μέχρι τὸ 19ο αἰῶνα οἱ ἀποδόσεις εἶναι χαμηλές, 45 χιλιόγραμμα στὸ στρέμμα, ἑνῶ σήμερα ἔχουν φτάσει τὰ 215 χιλιόδραμμα,δηλαδὴ πενταπλασιάστηκαν.

Στὴν Ὁλλανδία τὸ 1851—60 οἱ ἀποδόσεις εἶναι 19,3 ἑκατόλιτρα τὸ ἑχτάρι, τὸ 1861-70 φτάνουν τὰ 21 ἑκατολ., τὸ 1891-1900 φτάνουν στὰ 24,9 ἑκατολ. καὶ τέλος τὸ 1911-20 φτάνουν στα 32,9 ἑκατόλ. Δηλαδὴ σ' ἑξῆντα χρόνια μέσα αὔξηση 70ο)ο.

Μὰ ἡ πρόοδος αὐτὴ τῆς Γεωργίας δὲν ἀκολούθησε πάντοτε τὴν πρόοδο τῶν ἐπιστημῶν, μὰ ἔγινε ἀφορμὴ πολλὲς φορὲς στὴν πρόοδο αὐτή, καὶ μερικοὶ κλάδοι μάλιστα τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν χρωστᾶνε τὴ γένεσήτους στὴν ἔρευνα προβλημάτων ποὺ δημιούργησαν οἱ ἀνάγκες καὶ ἡ πρόοδος τῆς Γεωργίας.

Ἔτσι ἡ Γεωργία, ποὺ ἡ γένεσή της γίνηκε τὸ θεμέλιο τοῦ Πολιτισμοῦ, στάθηκε πάντοτε μέσα στοὺς αἰῶνες σημαντικὴ ἀφορμὴ γιὰ τὴν πρόοδο τοῦ Πολιτισμοῦ αὐτοῦ, καὶ σήμερα, ποὺ ὁ Πολιτισμός μας γέρασε κλεισμένος στὰ ἐργοστάσια καὶ στὶς πνιγερὲς πολιτεῖες καὶ ξεμακρυσμένος ἀπὸ τὴ Φύση, ξαναγυρίζοντας στὴ Μητέρα Γῆ θὰ ξανανειώσῃ βρίσκοντας νέους χυμοὺς στὶς αἰώνιες πηγὲς τῆς Ζωῆς.

ΝΙΚΟΣ Η. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΝΕΑ ΓΛΥΠΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

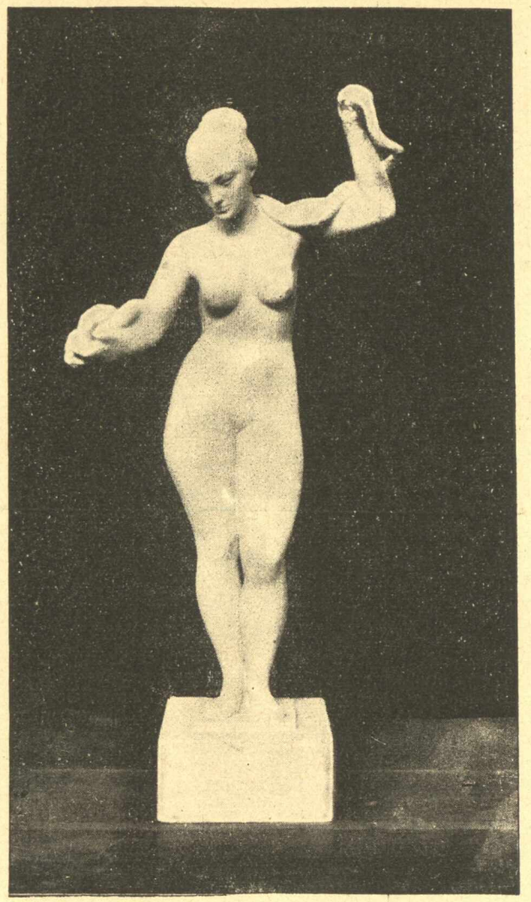

ΜΙΧ. ΤΟΜΠΡΟΥ: Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΦΕΙΔΙΑ

Πεζοτράγουδο

Ω ΜΗΝ ἀργήσεις ὕπνε αἰώνιε!
Μαργώσαν πιὰ στὴ δέηση τὰ γόνατά μου
κ' ἡ νύχτα εἶν' ἀξημέρωτη, βαρειά!...
Λύτρωσε τὴν ψυχή μου ἀπ' τὸ μαρτύριο
καὶ πέρνα με στὴν πλάση ποὺ ἐνοστάλγησα
προτοῦ ἀνυπόταχτοι ρυθμοὶ
τὸ νοῦ μου ἀπαρνηθοῦνε!
Καὶ σεῖς, ὦ ἰδεατὲς μορφὲς καὶ μάγα ὁράματα
νὰ σωματώσω τὸ ποιό σας ποὺ δὲν πρόφτασα
γενῆτε μου ὄνειρο παντοτεινό!

† ΑΠ. ΜΑΜΜΕΛΗΣ

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΙ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΤΥΠΟ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΠΟΤΕ ἐφευρέθη ἡ δημοσιογραφία; Καὶ ἐννοοῦμε τὴν δημοσιογραφία ὄχι ὑπὸ τὴν σημερινὴ περιωρισμένην ἔννοιαν τοῦ καθημερινῶς ἢ περιοδικῶς κυκλοφοροῦντος ἐπὶ τυπωμένου χάρτου ὑλικοῦ ἰδεῶν, ἀλλ' αὐτὴν τὴν οὐσίαν εἰς τὰ κυριώτερα στοιχεῖα της, δηλαδὴ τὴν δι' ὁποιουδήποτε μέσου εἴδησιν καὶ κριτικὴν γεγονότων. Ἄλλοι ἠθέλησαν νὰ δώσουν τὴν τιμὴν τοῦ πρώτου δημοσιογράφου εἰς τὸν Ἡρόδοτον, ἄλλοι εἰς τὸν Παυσανίαν καὶ ἄλλοι εἰς τὸν Ἀπόστολον Παῦλον. Ἀλλ' ἐγὼ νομίζω, ὅτι εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν ὑπῆρχε δημοσιογραφία, ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἔννοιαν, ἀφ' ὅτου ὑπῆρξαν καὶ ἄνθρωποι. Μόνον τὰ μέσα τῶν ἐκδηλώσεών της διαφέρουν κατὰ ἐποχὰς καὶ πολιτισμούς. Οἱ Μαῦροι τῆς Ἀφρικῆς εἶχαν ἕνα μάγον, τὸν δημοσιογράφον κάθε φυλῆς, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν βοήθειαν ἑνὸς κυμβάλου τοῦ ὁποίου οἱ ἦχοι ἐσήμαινον ἀνσλόγως διαφόρους φράσεις, ἀπέστελε εἰς τὰ διάφορα χωρία τῆς περιοχῆς ὄχι μόνον τὰς εἰδήσεις, ἀλλὰ καὶ τὰς προφητείας του ἀπὸ τὰς ἐπικοινωνίας μὲ τὰ πνεύματα. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἶχον τὰς διὰ ζώσης φωνῆς ἐφημερίδας των εἰς τοὺς Δελφοὺς καὶ τοὺς ἄλλους τόπους τῶν προσκυνημάτων. Οἱ Ρωμαῖοι ἐδημοσίευον εἰς τοὺς δρόμους καὶ τὰς πλατείας εἶδος ἐφημερίδων, αἱ ὁποῖαι περιελάμβανον ὄχι μόνον τὰ πολεμικὰ γεγονότα καὶ τὰ κατορθώματα τῶν ἀνὰ τὸν κόσμον διεσπαρμένων ρωμαϊκῶν στρατιῶν, ἀλλὰ καὶ νέα ἀπὸ αὐτὴν τὴν καθημερινὴν ζωὴν τῆς Ρώμης. Καὶ οἱ Αὐτοκράτορες τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπληροφοροῦντο τὰς βαρβαρικὰς εἰσβολὰς χάρις εἰς σειρὰν συνθηματικῶν πυρῶν αἱ ὁποῖαι μετέδιδον τὰ νέα ἀπὸ φυλακείου εἰς φυλάκειον καὶ ἀπὸ λόφου εἰς λόφον ἐκ τῶν πλέον ἀπομεμακρυσμένων συνόρων μέχρι τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἄλλη ἡ πλέον σοβαρὰ καὶ.....φοβερωτέρα πλευρὰ τῆς δημοσιογραφίας, ἡ κριτικὴ γεγονότων καὶ προσώπων, ἐξεδηλώθη ἀνέκαθεν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ ὑπὸ τὸν τύπον καυστικῆς σατύρας. Ὁ Ἀριστοφάνης ἀσφαλῶς, ἂν ἔζη εἰς τὴν ἐποχήν μας, δὲν θὰ ἦτο κωμωδιογράφος, ἀλλὰ δημοσιογράφος. Ἀλλὰ καὶ ὡς κωμωδιογράφος δὲν ὑπῆρξε κυρίως παρὰ ὁ δημοσιογράφος τῆς ἐποχῆς του, παραθέτων καὶ ἐξηγῶν γεγονότα ὅπως τὰ ἤθελεν αὐτός, κρίνων καὶ καυτηριάζων μὲ τὴν καυστικήν του σάτυραν τὰ πολιτικὰ καὶ κοινωνικὰ γεγονότα καὶ τὰς προσωπικότητας τῆς ἐποχῆς του. Ὁ σκοπός του δὲν ἦτο ἁπλῶς νὰ διασκεδάσῃ ἀλλὰ νὰ ἐπιρεάσῃ τὴν κοινὴν γνώμην καὶ μάλιστα νὰ τὴν ἐπιρεάσῃ ἐναντίον τῆς Δημοκρατίας καὶ τῶν πολιτικῶν της. Διότι, ὡς παλαιὸς ἀριστοκράτης καὶ συντηρητικῶν ἀρχῶν ποὺ ἦτο, δὲν ἐχώνευεν καθόλου τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα καὶ τὸ ἐσυκοφάντει εἰς κάθε εὐκαιρίαν. Ὄχι σπανίως μάλιστα ἔκανε καὶ «κιτρινισμόν» ὅπως θὰ ἐλέγαμεν σήμερον, διαστρέφων γεγονότα καὶ συκοφαντῶν πρόσωπα. Μήπως ὁ ἴδιος ὁ Σωκράτης δὲν τὸν κατηγόρησεν εἰς τὴν ἀπολογίαν του, ὅτι μὲ τὴν δημαγωγικήν του σάτυρα προδιέθεσε κακῶς ἐναντίον του τὸν λαόν; κατηγορία στρεφομένη ὄχι ἐναντίον κωμωδιογράφου ἀλλὰ δημοσιογράφου τῆς ἐποχῆς.

Οἱ δημοσιογράφοι δὲν ἔλειψαν οὔτε εἰς τὰς ἀχανεῖς ἐρήμους τῆς Ἀραβίας κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δράσεως Μωάμεθ τοῦ προφήτου. Ὑπῆρχον καὶ μάλιστα ἄφθονοι ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τῶν ποιητῶν, οἱ ὁποῖοι περιτρέχοντες τὰς πόλεις καὶ τοὺς καταυλισμοὺς τῶν Βεδουΐνων, ἀπήγγελον ἐμμέτρως τὰ διάφορα ἐπίκαιρα γεγονότα. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπὸ στόματος εἰς στόμα καὶ ἀπὸ ποιητοῦ εἰς ποιητὴν μετεδίδοντο ἕως τὰ βάθη τῆς ἐρήμου ὅλα τὰ νέα, ὄχι μόνον τῆς Ἀραβίας, ἀλλὰ καὶ τῆς Αἰγύπτου καὶ τοῦ Βυζαντίου. Τὸ κακὸν ἦτο, ὅτι οἱ ποιηταὶ αὐτοὶ δὲν ἀνήγγειλον ἁπλῶς τὰ γεγονότα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἔκριναν εἴτε μὲ ἐπαίνους εἴτε μὲ σατυρισμούς. Ἦσαν δηλαδὴ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως δημοσιογράφοι. Καὶ ὁ Μωάμεθ εὑρῆκεν κυριολεκτικῶς τὸν μπελᾶ του μαζύ των. Διότι ὅλοι αὐτοὶ οἱ ποιηταὶ —δημοσιογράφοι ἐστρατολογήθησαν ἀπὸ τοὺς πλουσίους ἐμπόρους τῆς Μέκκας, ἀσπόνδους ἐχθροὺς τοῦ Μωάμεθ. Διασπαρέντες ἀνὰ τὴν ἔρημον, ἀφιέρωνον ὅλα τὰ δῶρα τῆς μούσης των εἰς τὴν γελοιοποίησιν τοῦ Προφήτου καὶ τοῦ Κορανίου, ἀφηγούμενοι συγχρόνως εἰς τοὺς στίχους των διάφορα ταπεινωτικὰ πράγματα διὰ τὴν ζωήν του. Ὁ Μωάμεθ τόσον πολὺ ἐλογάριαζε τὰς «δημοσιογραφικὰς» αὐτὰς ἐπιθέσεις ὥστε ἔπνεε κυριολεκτικῶς μένεα ἐναντίον των. Βλέπων ὅμως, ὅτι οἱ μύδροι τοῦ Κορανίου δὲν ἤρκουν πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς δημοσιογραφικῆς ἐκστρατείας τῶν ἐχθρῶν του, ἠναγκάσθη νὰ καταφύγῃ καὶ αὐτὸς εἰς τὸ ἴδιον μέσον. Ἐστρατολόγησε δηλαδὴ μερικοὺς ποιητὰς προσηλύτους καὶ τοὺς ἐξαπέλυσε μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ ἐξυμνοῦν τὸν προφήτην καὶ τὸ ἔργον του καὶ νὰ ἀπαντοῦν εἰς τὰ ποιήματα τῶν ἀντιπάλων του. Μὲ ἄλλους λόγους δὲν εὑρῆκεν ἄλλον καλλίτερον τρόπον διὰ νὰ

ἀντιμετωπίσῃ τὴν ἀντίπαλον δημοσιογραφίαν, παρὰ ὀργανώνων καὶ αὐτὸς ἰδικήν του. Ἐν πάσῃ περιπτώσει Μωάμεθ ὁ Προφήτης διετήρησεν μέχρι τέλους τοῦ βίου του πολὺ πικρὰν ἀνάμνησιν τῶν δημοσιογραφικῶν αὐτῶν ἐκστρατειῶν τῶν ἀντιπάλων του. Κατὰ τὸ Κοράνιον, αἱ θύραι τοῦ Παραδείσου θὰ μείνουν πάντοτε κλεισταὶ διὰ τοὺς ποιητὰς καὶ φυσικὰ διὰ τοὺς δημοσιογράφους.

Κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους ἡ προφορικὴ καὶ ἔμμετρος δημοσιογραφία αὐτὴ ἔγινε πολὺ φοβερωτέρα εἰς τὰς δυτικὰς χώρας. Οἱ Βάρδοι, οἱ Τροβαδοῦροι καὶ οἱ «ζονγκλέρ», οἱ ὁποῖοι ἀπήγγελον ἢ ἐτραγουδοῦσαν τοὺς στίχους των εἰς τὰς πανηγύρεις καὶ ἄλλας δημοσίας συναθροίσεις δὲν ἠρκοῦντο καθόλου εἰς ἐρωτικὰ ποιήματα ἢ εἰς διαφόρους ἀσέμνους ἀφηγήσεις. Συγχρόνως περιέγραφον γεγονότα, ἐξύμνουν διαφόρους ἄρχοντας ἢ κατέκρινον καὶ ἐσατύριζον ἄλλους. Δὲν περιωρίζοντο δὲ καθόλου εἰς τὸν δημόσιον βίον των, ἀλλ' εἰσεχώρουν καὶ εἰς τὸν ἰδιωτικόν, μεγαλοποιοῦντες ἢ καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἐφευρίσκοντες σκάνδαλα διὰ νὰ ἱκανοποιοῦν περισσότερον τὴν νοσηρὰν περιέργειαν τοῦ κοινοῦ των. Ἡ ἐπίδρασίς των εἰς τὸν λαὸν ἦτο ἀνάλογος πρὸς τὴν δύναμιν τοῦ ποιητικοῦ ταλέντου των ἢ καὶ πρὸς τὴν συκοφαντικὴν βωμολοχίαν των. Ἔχομεν παραδείγματα ὅτι καὶ λαϊκαὶ ἐξεγέρσεις καὶ ἐπαναστάσεις προεκλήθησαν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ποιημάτων τῶν πλανωδίων αὐτῶν δημοσιογράφων, οἱ ὁποῖοι ἤξευρον κατὰ τὰς πιριστάσεις νὰ ἐξάπτουν τὸν λαὸν περιγράφοντες τὴν τυραννικὴν διαγωγὴν τῶν ἀρχόντων των. Τὸ δὲ χειρότερον εἶναι ὅτι πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἐπληρώνοντο ἀπὸ ὡρισμένους ἄρχοντας διὰ νὰ δυσφημίσουν καὶ νὰ γελοιοποιήσουν εἴτε τὸν δημόσιον εἴτε τὸν οἰκογενειακὸν βίον ἄλλου μὲ ἀπροκαλύψεις σκανδάλων καὶ σατυρισμούς. Δηλαδὴ ὁ «κίτρινος Τῦπος» ὡργίαζε καθ' ὅλον τὸν Μεσαίωνα εἰς τὴν Δύσιν. Πολλοὶ ἡγεμόνες ἔφθασαν μέχρι τοῦ σημείου νὰ ἀπαγορεύσουν ἐπὶ ποινῇ θανάτου τὴν ἀπαγγελίαν ποιημάτων εἰς τοὺς δρόμους καὶ ἔκλεισαν εἰς τὰ μπουδρούμια των ὅσους ποιητὰς—δημοσιογράφους κατώρθωσαν νὰ συλλάβουν.

Ἐν τούτοις τὰ σατυρικὰ ποιήματα δὲν ἔπαυον νὰ κυκλοφοροῦν ἀπὸ στόμστος εἰς στόμα, ἀκόμη δεικτικώτερα, κατὰ τῶν ἡγεμόνων. Καὶ τότε οἱ ἡγεμόνες καὶ οἱ ἄρχοντες κατέληξαν εἰς τὸ ἴδιον μέσον ποὺ κατέληξεν καὶ ὁ Μωάμεθ. Εἰς τοὺς συκοφάντας ἢ ἁπλῶς ἀντιπολιτευομένους ποιητὰς ἀντέταξαν ἄλλους ἰδικούς των τοὺς ὁποίους ἐπλήρωνον γενναίως διὰ νὰ ἐκθιάζουν μὲ τὰ ποιήματά των εἰς τὰς δημοσίας συγκεντρώσεις τὰ ἀνδραγαθήματα καὶ τὴν πρὸς τὸν λαὸν ἀγάπην τῶν ἡγεμόνων, ἀκόμη δὲ τὴν καλλωνὴν καὶ τὴν ἀγνότητα τῶν ἡγεμονίδων. Αὐτοὶ ἦσαν, οὕτως εἰπεῖν ὁ ἐπίσημος κυβερνητικὸς τύπος τῆς ἐποχῆς.

Ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω ὀλίγα παραδείγματα βλέπομεν, ὅτι ἡ τυπογραφία ὄχι μόνον δὲν ἐφεῦρε τὴν δημοσιογραφίαν ἀλλὰ καὶ ὅτι ἡ ἔντυπος ἐφημερὶς ἐλάχιστα ἐνεωτέρησε, ἀκολουθήσασα ἁπλῶς εἰς τὴν οὐσίαν τὰς παλαιὰς μεθόδους. Καὶ οἱ εἰδησεογράφοι καὶ φιλολογικοὶ συνεργάται καὶ ἀρθογράφοι, ἀλλά.....καὶ συκοφάνται καὶ λιβελογράφοι ὑπῆρχον ἀφ' ὅτου ὑπάρχουν καὶ ἄνθρωποι εἰς τὸν κόσμον.

ΑΠ. Β. ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ

Η ΕΙΚΩΝ τῆς σελίδος παριστάνει τὸν μεσαιωνικὸ ποιητὴ—δημοσιογράφο ἑνῶ ἀπαγγέλει τὰ νέα καὶ κάνει καυστικὴ σάτυραν, ἀποκαλύπτοντας σκάνδαλα κ.λ.π. (Ἀναπαράστ. ἀπὸ τὴν Διεθνῆ Ἔκθ. Τύπου Κολωνίας).

Η ΒΙΒΛΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ ΚΑΙ Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ

ΠΟΛΛΑ ἔχουν γραφῆ μέχρι τοῦδε διὰ τὸ πολυθρύλλητον ζήτημα τῆς μεταφράσεως εἰς τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ μάλιστα πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἔγιναν καὶ σοβαρὰ γεγονότα ἐν Ἀθήναις μὲ τὴν ἀποτολμηθεῖσαν τότε ὑπὸ τοῦ κ. Ἀλεξ. Πάλλη μετάφρασιν τοῦ Εὐαγγελίου. Καὶ ὅμως πρὸ ἑκατὸν εἴκοσι ἐτῶν ἔγινε μετάφρασις τούτου, κυκλοφορήσασα εἰς τὴν Ἑπτάνησον καὶ τυχοῦσα τῆς ἀναγνωρίσεως καὶ ἐπικυρώσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Περὶ αὐτοῦ ὁμιλοῦν ἐπίσημα δοκουμέντα, ἡ ἐπίσημος ἐφημερὶς τῆς ἀγγλοκρατουμένης Ἑπτανήσου «Ἐφημερὶς Ἰωνικὴ» εἰς τὸ φύλλον τῆς 25 Ἰανουαρίου 1816. Ἀλλὰ προτοῦ δημοσιεύσωμεν τὸ περιεχόμενον τῆς ἐφημερίδος ταύτης ἃς δώσωμεν μερικὰς ἱστορικὰς πληροφορίας διασαφιστικὰς ἐπὶ τοῦ προκειμένου.

Κατόπιν πρωτοβουλίας τοῦ λογίου Βαρώνου Ἐμμανουὴλ Θεοτόκη, ὁ ὁποῖος κατέλαβεν ἀνώτατα ἀξιώματα ἐπὶ Ἀγγλοκρατίας ἐν Ἑπτανήσῳ συνέστησαν δύο Ἑταιρεῖαι, ἡ περὶ προαγωγῆς καὶ καλλιέργειας τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης εἰς τὴν Ἑπτάνησον, περὶ τῆς ὁποίας θὰ ἀσχοληθῶμεν εἰς ἄλλο σημείωμά μας καὶ ἡ Ἰόνιος Βιβλικὴ Ἑταιρεία. Ἤδη εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἔδρα ἡ μέχρι σήμερον ὑπάρχουσα Βιβλικὴ Ἑταιρεία, σκοπὸν ἔχουσα τὴν μετάφρασιν εἰς ὅλας τὰς γλώσσας καὶ διάδοσιν ἀνὰ τὴν ὑφήλιον τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Ἁγίας Γραφῆς. Ἱδρυθεῖσα ἡ Ἑταιρεία ἐν Λονδίνῳ κατὰ τὸ 1810 ἐσκέφθη νὰ ἐκπεκτείνῃ τὴν δράσιν της καὶ εἰς τὴν νέαν Ἀγγλικὴν κτῆσιν τῶν Ἰόνιων νησῶν.

Ὁ λόρδος Teignmouth προϊστάμενος τῆς Ἑταιρείας ταύτης ἐνήργησε καταλλήλως εἰς τὴν Ἑπτάνησον διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἐξάπλωσιν τῶν μεταφράσεων. Τὴν πρωτοβουλίαν ἀνέλαβεν ὁ ρέκτης βαρῶνος Θεοτόκης. Καὶ πρώτη ἐνέργεια ἦτο ἡ δημοσίευσις τῆς ἀκολούθου ἐγκύκλιου, ὑπὸ χρονολογίαν 13 Ἰανουαρίου 1816 δημοσιευομένη εἰς τὴν ἐπίσημον «Ἐφημερίδα Ἰωνικὴν» τῆς Κερκύρας:

Μιὰ ἑταιρεία, ἥτις ἐσυστήθη εἰς τὴν Ἀγγλίαν μὲ τὸν θεάρεστον σκοπὸν διὰ νὰ πληθύνῃ καὶ νὰ ἐξαπλώσῃ περισσότερον τὰ φῶτα τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, ἐστοχάσθη νὰ μεταφράσῃ εἰς διαφόρους γλώσσας τὴν Καινὴν Διαθήκην καὶ ἐπέτυχεν εἰς τὸν σκοπόν της τοῦτον τὸ ἀποτέλεσμα τὸ πλέον αἴσιον. Μεταξὺ τῶν ἄλλων μεταφράσεων ἔγινε καὶ μία εἰς τὴν ἁπλοελληνικὴν γλῶσσαν. Καὶ αὐτὴ ἐτυπώθη εἰς μίαν καθαρωτάτην καὶ ἐξαίρετον ἔκδοσιν ὁμοῦ μὲ τὸ ἑλληνικὸν κείμενον παρὰ Ἰωάννου Τίλλινγ, ἐν Χελσαίᾳ τῆς Ἀγγλίας κατὰ τὸ ἔτος 1810. Ἡ ἰδία αὐτὴ ἔκδοσις πωλεῖται εἰς τὴν τυπογραφίαν ταύτην τῆς Διοικήσεως καὶ διὰ νὰ εὐγάλωμεν ἀπὸ ὅποιον ἤθελε νὰ τὴν ἀγοράσῃ κάθε ὑποψίαν περὶ τῆς εἰλικρίνειας καὶ ἀκριβείας τῆς αὐτῆς μεταφράσεως κρίνομεν χρέος μας νὰ τυπώσωμεν ὑποκάτω ὁλόκληρον τὴν περὶ ταύτης ἐπικύρωσιν τῆς Παναγιότητός του, τοῦ Παναγιωτάτου καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας τὴν ὁποίαν ἔδωκεν ὁ αὐτὸς τῇ αἰτήσει τῶν ἐκδότων ἑνὸς τοιούτου κοινωφελοῦς πονήματος. Πωλοῦνται πρὸς τούτοις εἰς

τὴν ἐδῶ τυπογραφίαν καὶ τὰ ἄλλα ὅσα σημειοῦνται ἐδῶ ὑποκάτω ὁμοῦ μὲ τὰς ἀγαλόγους τιμὰς τοῦ καθ' ἑνός, τὰ ὁποῖα ἐτυπώθησαν δαπανῃ τῆς αὐτῆς ἑταιρείας.

«Ἡ Καινὴ Διαθήκη μεταφρασμένη εἰς τὸ ἁπλοῦν ὁμοῦ μὲ τὸ ἑλληνικὸν κείμενον πωλεῖται δι' ἕνα τάλλαρον καὶ μισόν. Ἡ αὐτή, μεταφρασμένη εἰς τὸ ἁπλοῦν μόνον δι' ἕνα τάλλαρον. Ἡ αὐτὴ μεταφρασμένη γαλλιστὶ εἰς ἔκδοσιν στερεότυπον τῆς Λόνδρας καὶ ἐκδοθεῖσα κατὰ τὸ ἔτος 1810, διὰ δύο γρόσια. Παραινέσεις, ἰταλιστὶ γεγραμέναι παρὰ τοῦ Σεβασμιωτάτου Θεολόγου Π. Ροδρίγγε καὶ ἐκδοθεῖσαι εἰς τὴν Λόνδραν, κατὰ τὸ ἔτος 1819, διὰ δύο γρόσια καὶ μισόν».

Καὶ ἀμέσως κατόπιν ἕπεται ἡ ἐπικύρωσις τὴν ὁποίαν παρέσχεν εἰς τὴν Βιβλικὴν Ἑταιρείαν τοῦ Λονδίνου ὁ τότε Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Κύριλλος, ἔχουσα ὡς ἑξῆς:

ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΠΟΛΕΩΣ Ν. ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ:

Ἡ Ταπεινότης ἡμῶν διὰ τῆς παρούσης Πατριαρχικῆς Δηλοποιήσεως γνωστὸν ποιεῖ τοῖς πᾶσιν ὅτι ἐρευνήσαντες ἀκριβῶς καὶ μετὰ πάσης τῆς ὀφειλομένης ἐπιμελίας τὴν ἔκδοσιν τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἥτις ἔγινεν ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ ἑλληνιστὶ καὶ ἁπλοελληνιστὶ παρὰ τῆς ἑταιρείας τῆς ἐκεῖ συστηθείσης καὶ ἐτυπώθη εἰς τὴν Βρεττανικὴν Τυπογραφίαν τοῦ Ἰωάννου Τίλλινγ ἐν Χελσαίᾳ κατὰ τὸ 1810 ἔτος ἀπὸ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, δὲν εὕρομεν ἐν αὐτῇ οὐδὲν οὔτε ἀπατηλόν, οὐδ' ἄτοπον καὶ διὰ τοῦτο ἐκρίναμεν δίκαιον νὰ δώσωμεν ἄδειαν νὰ τὴν μετέρχωνται καὶ νὰ τὴν ἀναγινώσκωσι ὅλοι οἱ εὐσεβεῖς, οἱ ὁμόφρονες καὶ οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ καὶ νὰ πωλῆται ἐλευθέρως εἰς τὰ ἐργαστήρια τῶν βιβλιοπωλῶν καὶ νὰ ἀγοράζηται ἀπὸ οἱονδήποτε τὴν ἐπιθυμήσῃ χωρὶς κανέναν δισταγμόν. Ὅθεν εἰς τὴν περὶ τούτου ἔνδειξιν ἐξεδώκαμεν τὴν παροῦσαν Πατριαρχικὴν ἡμῶν Δηλοποίησιν.

Ἐξεδόθη τῇ δεκάτῃ τρίτῃ ἡμέρα τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς κατὰ τὸ 1814 ἔτος».

Κατόπιν τούτου ἡ μετάφρασις τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐπωλεῖτο ἐλευθέρως καὶ διεδόθη χωρὶς κανὲν ἐμπόδιον ἢ διαμαρτυρίαν, δεδομένου ὅτι ἦτο ἐπικυρωμένη καὶ ἀνεγνωρισμένη πλέον ἀπὸ τὴν ἀνωτάτην ἐξουσίαν τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας. Πλὴν τῆς Ἑπτανήσου αἱ μεταφράσεις αὐταὶ διεσπάρησαν καὶ εἰς διάφορα ἄλλα ἑλληνικὰ μέρη, ἰδίως εἰς τὴν Ἤπειρον, Θεσσαλίαν καὶ Ἀλβανίαν. Εἰς τὴν τελευταίαν μάλιστα ταύτην ἐστάλη καὶ ἀλβανικὴ μετάφρασις διὰ τοὺς ἀλβανοφώνους.

Κατ' ἔτος ἡ Ἑταιρεία ἐδημοσίευε περίληψιν τῶν ἐργασιῶν της. Κατὰ τὴν 2 Μαΐου τοῦ 1819 συνῆλθε Γενικὴ Συνέλευσις τῆς Ἑταιρείας εἰς τὸ μέγαρον τοῦ βαρώνου Ἐμμανουὴλ Θεοτόκη. Μεταξὺ τῶν παρευρεθέντων ἀναφέρονται ὁ ἀρχιερεὺς Μακάριος, ὁ καθολικὸς ἐπισκοπικὸς Τοποτηρητής, ὁ κλῆρος, οἱ Γερουσιασταί, οἱ δικασταὶ καὶ οἱ πλεῖστοι ἐκ τῶν ἄγγλων καὶ ἑπτανησίων δημοσίων ὑπαλλήλων.

Ὁ βαρῶνος Θεοτόκης ἐξεφώνησε εἰσήγησιν εἰς τὴν ὁποίαν ἐξέθηκε τὸν σκοπὸν τῆς ἑταιρείας καὶ τὰ μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἐπιτευχθέντα ἀποτελέσματα. Κατόπιν ἐξελέγη ἐπιτροπὴ ἡ ὁποία σκοπὸν εἶχε τὴν διεύθυνσιν τῶν ἐργασιῶν τῆς ἑταιρείας καὶ τὴν διάδοσιν τῶν μεταφράσεων τοῦ Εὐαγγελίου. Κατὰ τὸ καταστατικὸν ἕκαστον τῶν μελῶν τῆς ἑταιρείας κατέβαλε ποσὸν κατὰ βούλησιν του εἰς τὸ ταμεῖον διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου ὥστε νὰ συναθροίζεται ποσόν τι διὰ τοῦ ὁποίου νὰ ἀγοράζωνται ἀντίτυπα τῆς μετσφράσεως καὶ μοιράζωνται δωρεάν.

Ἡ Ἑταιρεία διωκεῖτο ἀπὸ ἕνα Πρόεδρον, ἕνα ἀντιπρόεδρον καὶ δώδεκα Κυβερνήτας, ἕνα ταμίαν καὶ ἕνα γραμματέα. Ἅπαξ τοῦ ἔτους συνήρχοντο τὰ μέλη εἰς Γενικὴν Συνέλευσιν εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Πρόεδρος ἐλογοδότει περὶ διαχειρήσεως, ἐνέργειας καὶ δαπάνης τῆς ἑταιρείας. Αἱ ὑπηρεσίαι τοῦ προεδρείου καὶ ἐν γένει πάντων τῶν ἐχόντων ἐν αὐτῇ ἀξίωμά τι ἦτο ἄμισθος.

Ἡ Γενικὴ Συνέλευσις ἐξέλεξε κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 2 Μαΐου 1819 πρόεδρον τὸν βαρῶνον Θεοτόκην, ὁ ὁποῖος καὶ ἐξεφώνησε τὴν ἀκόλουθον προσφώνησιν:

«Ὅσον πλέον οἱ ἄνθρωποι θέλουσιν εἶσθαι εἰς κατάστασιν νὰ κοινωνῶσιν ἀμοιβαίως μεταξύ των τοὺς ἐν ταῖς ἱεραῖς γραφαῖς θησαυρούς, θέλουν ἀνίστασθαι τροπαιοῦχοι ἐπάνω εἰς τὰ θυσιαστήρια τῆς ἀληθείας. Πολλὰ ὀλίγοι εἶναι ἐκεῖνοι ὅσοι ἐννοοῦσιν εἰς τὰς νήσους μας τὴν γλῶσσαν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν πατέρων μας. Εὐτυχεῖς ἐγκάτοικοι τοῦ Κράτους τούτου, ἐν ᾧ ἡ ἄφατος αὐτοῦ ἀγαθότης ὑπὸ τὴν κραταιὰν αἰγίδα ἑνὸς μεγαλοψύχου Μονάρχου, ὅστις σᾶς ἐντοποῖ ἕνα χαρακτῆρα μεγαλειότητος καὶ ἀνεξαρτησίας, δι' οὗ σᾶς ἀποκαθιστᾶ εὐσήμους ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν ᾧ αὐτὸς σᾶς δίδει τοὺς τρόπους νὰ ὠφεληθῆτε ἀπὸ τὰ μέσα ἑνὸς γενναίου, εὐφυοῦς καὶ ἐπιεικοῦς ἔθνους, ἐν ᾧ λέγω αὐτὸς σᾶς ἤνοιξε τόσας πηγὰς εὐδαιμονίας καὶ δόξης, σᾶς συνάγει σήμερον ὁμοῦ, διὰ νὰ κάμῃ μὲ ἀποκρύφους προτροπὰς τῆς ἀγάπης του νὰ διευθύνητε πρὸς τὸ καλὸν τὴν φυομένην ἤδη ἐλευθερίαν σας θέλησιν καὶ διὰ νὰ σᾶς φέρῃ πρὸς τὸ ἰδεασθὲν παρὰ τῆς θείας προνοίας τέλος. Ἀλλ' αἱ μὲν ἀρεταὶ παλαίουσι, νικᾶ δὲ ἡ ἐπίμονος σταθερότης μόνη. Ἆ! εἶθε ὁ Θεὸς ὁ ἅγιος καὶ ὑπέρτερος διαλογισμὸς περὶ Θεοῦ νὰ κατακυριεύσῃ κατὰ παντὸς τὴν ψυχήν σας ὅλην καὶ εἶθε διὰ τὴν εὐτυχίαν σας νὰ ἦσθε εὐτυχεῖς διὰ νὰ ὑπάρχητε δικαίως».

Οἱ λόγοι τοῦ Θεοτόκη ἐχειροκροτήθησαν ζωηρότατα καὶ ἀμέσως συνελέγησαν πλέον τῶν χιλίων ταλλήρων, διὰ τῶν ὁποίων ἐμοιράσθησαν Εὐαγγέλια εἰς τὰ σχολεῖα καὶ τοὺς ἀπόρους. Παρὰ τὴν Πατριαρχικὴν ἐν τούτοις ἐγκύκλιον πολλοὶ ἀμαθεῖς ἱερεῖς τῶν χωρίων ἤρχισαν ἀντίδρασιν καὶ παρεκίνουν τοὺς ἐνορίτας των νὰ ἀποφεύγουν τὰ κατηραμένα αὐτὰ βιβλία τῶν Καλβινιστῶν. Καὶ πράγματι κρυφὰ μεγάλη ἐγεννήθη ἀντίδρασις κατὰ τῆς Βιβλικῆς Ἑταιρείας.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙΡΟΦΥΛΛΑΣ

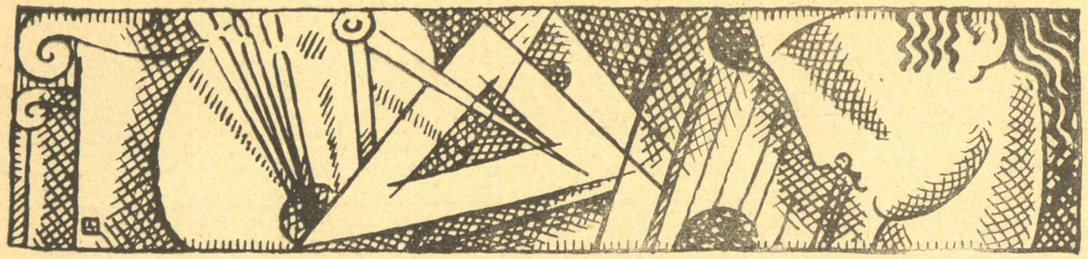

ΣΧΕΔΙΟ ΑΓΓ. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΣΥΝΗΘΕΙΑ τοῦ κάθε περιοδικοῦ στὸ πρῶτο φύλλο νὰ ἐξωμολογεῖται καὶ ν' ἀναπτύσσῃ τοὺς σκοπούς του, ποὺ βγαίνει· φυσικὰ δὲν μποροῦμε νὰ ξεφύγωμε καὶ μεῖς ἀπὸ τὸ ἔθιμο αὐτό. Στὴν ἀναγγελία ποὺ τυπώσαμε τὸ Δεκέμβριο γράφαμε σχετικὰ κι' ἐκτενῶς τοὺς σκοπούς μας. Γιὰ κείνους ποὺ δὲν ἔτυχε νὰ τὴ δοῦν σημειώνομε πὼς σκοπός μας εἶναι πρὸ παντὸς «νὰ δώσωμε ἕνα συγχρονισμένο περιοδικό, ὄργανο μελέτης καὶ ἔρευνας τῶν προβλημάτων ποὺ σήμερα ἀπασχολοῦν κάθε ζωντανὸ ἄνθρωπο, στὶς πιὸ ἔντονες ἐκδηλώσεις τῆς Ζωῆς καὶ τῆς Τέχνης». Τὸ περιοδικὸ αὐτὸ νομίζομε πὼς ὡς τώρα ἔλλειπε ἀπὸ μᾶς· ὅτι δὲν ὑπῆρχε,—καὶ ὁ λόγος ποὺ ἀνάγκαζε κάθε πνευματικὰ καλλιεργημένο ἄνθρωπο νὰ διαβάζῃ ὅτι δήποτε ἀπὸ τὰ περιοδικά μας, ἦταν μόνάχα αὐτός. Φιλοδοξοῦμε νὰ «μὴ μοιάζομε μὲ τ' ἄλλα περιοδικὰ κι' ἐνδιαφερόμαστε μὲ τὰ μικρὰ μέσα ποὺ διαθέτομε νὰ δημιουργήσωμε ἕναν πυρῆνα, ἕνα κέντρο, μιὰ γωνιὰ ὅπου καθένας θὰ μπορῇ νὰ πλουτίζῃ τὶς διψασμένες γνώσεις τους μὲ κάθε τὶ ποὺ ἀφορᾶ τὴν πρόοδο τοῦ Κόσμου σ' ὅλα». Ὁ τόπος μας προοδευμένος σήμερα αἰσθητὰ παντοῦ, προχωρημένος στὴ σκέψη καὶ στὴν πράξη, διψᾶ γιὰ καινούργια δημιοσεύματα ποὺ τὰ «Ἑλληνικὰ Φύλλα» θὰ προσπαθήσουν νὰ δώσουν ἐντελῶς διαφορετικὰ ἀπὸ τ' ἄλλα περιοδικὰ—κ' ἀπὸ τοὺς πιὸ εἰδικοὺς ἀπὸ τὸ ἐπιτελεῖο τῶν συνεργατῶν τους. Ἐλπίζομε **πραγματικά**, ὅπως τονίζομε καὶ στὴν ἀναγγελία μας, νὰ μὴ μοιάζομε μὲ τἄλλα περιοδικά, μὲ τὰ ὁποῖα θὰ μᾶς συνδέουν δεσμοὶ συναδελφότητας κι' ἀγάπης· καὶ ἐλπίζομε νὰ μᾶς βοηθήσουν τόσο οἱ ἀναγνῶστες μας, ὅσο καὶ αὐτά. Ὅσο γιὰ περισσότερα προγραμματικὰ λόγια, ἀφίνομε τὸ περιοδικὸ νὰ τὰ δείξῃ μὲ τὰ ἔργα του.

ΤΑ "ΠΕΠΡΩΜΕΝΑ,,

Ἡ ζωὴ παρουσιάζει συχνὰ συμπτώσεις ἐκπληκτικές. Ἀπὸ μιὰ τέτοια πηγάζει κι' ἡ σπαραχτικὴ τραγωδία τῆς Ἰσαβέλλας. Μὰ εἶναι τάχα σύμπτωση; Ὁ Ἔνερης τὴ βλέπει ψυχρά, φιλοσοφικά, σὰ μιὰ φυσική, λογικότατη συνέπεια προηγουμένων περιστατικῶν. Ὁ Ἑρμάνος πάλι ποὺ ἡ σύμπτωση τὸν πλήττει ὅσο καὶ τὴν Ἰσαβέλλα, βλέπει σ' αὐτὴ ἕνα θαῦμα, δάκτυλο θεῖο ἐκδικητικό. Τὴν ἴδια ἰδέα, ἀκόμα πιὸ μυστικόπαθη, σχηματίζει κι' ἡ Ἰσαβέλλα, ἡ σχεδὸν ἄθεη πρῶτα, ποὺ συνέρχεται μὲ τὸ κτύπημα, ξαναπιστεύει καὶ θέλει νὰ γίνῃ τὸ ἐξιλαστηριο θῦμα ὁλονῶν. Μονάχα ὁ κόντε-Δελάζαρης, ποὺ οὔτε θρῆσκος εἶναι οὔτε φιλόσοφος, ἀφοῦ τοῦ περνᾷ ἡ πρώτη κατάπληξη, δὲν ἐννοεῖ νὰ ἰδῇ στὸ «θαῦμα» παρὰ μιὰ ἁπλούστατη συντυχιά, περίεργη βέβαια, μὰ ποὺ μπορεῖ κανεὶς καὶ νὰ τὴν περιφρονήσῃ. Ἔτσι ἡ Σύμπτωση ἀποτελεῖ τὸ θ έ μ α αὐτοῦ τοῦ ἔργου ποὺ δὲν ἔχει ἄλλο σκοπό, παρὰ νὰ δείξῃ πῶς φέρνουνται, πῶς ἀ ν τ ι δ ρ οῦ ν σὲ μιὰ τέτοια ἔκτακτη περίσταση διαφόρων εἰδῶν καὶ ψυχοσυστάσεων ἄνθρωποι: τὰ κύρια πρόσωπα.

Εἶναι δηλαδὴ μιὰ τραγωδία, σὰν ἐκεῖνες, ὅπου μιὰ ἄγρια, ἀμείλικτη Μοῖρα ἐργάζεται σκοτεινὰ τὴν πλοκὴ κι' οἱ δύσμοιροι ἄνθρωποι, ἀφοῦ μάθουν πιὰ ὅλες τὶς συμφορὲς ποὺ ἀγνοοῦσαν, —«Οἰδίπους Τύραννος»— φέρνουν, ὅπως αὐτοὶ ξέρουν καὶ κρίνουν, τὴ λύση, τὴν κάθαρση καὶ τὸν ἐξαγνισμό. Κι' ἡ φόρμα εἶναι ἀνάλογη. τὸ Εἰκοσιτετράωρο τῆς τραγωδίας: Σ' ἕνα ἡμερόνυχτο μαθαίνει ὅλες τὶς συμφορές της ἡ Ἰσαβέλλα· κι' ὅταν δὲν εἶναι πιὰ τίποτ' ἄλλο φοβερότερο νὰ μάθῃ, κρίνει πὼς ἡ ζωή της ἔχει τελειώσει.

Ὅταν τὰ «Πεπρωμένα» παίχθηκαν ἀπὸ τὴν Κυβέλη μὲ τὸ Βεάκη, ἔκαμαν κατάπληξη, ὅπως καὶ τὸ «Ἀνθρώπινο», μὰ ὄχι καὶ μεγάλη σειρὰ παραστάσεων. Τὸ κοινό μας δὲν ἦταν ἀκόμα προετοιμασμένο νὰ «γουστάρῃ» τέτοιου εἴδους ἔργα. Σήμερα ὅμως εἶναι. Καὶ νομίζω πὼς μιὰ ἐπανάληψη τῶν «Πεπρωμένων» μὲ καλοὺς ἠθοποιοὺς καὶ μὲ τέλεια σκηνοθεσία—στὸ Ἐθνικὸ Θέατρο π. χ.—θὰ εἶχε μεγάλη ἐπιτυχία. Τὸ κρίνω κι' ἀπὸ τὸ μυθιστόρημα «Ἰσαβέλλα» ποὺ ἔβγαλα ὕστερα ἀπὸ τὸ θεατρικὸ ἔργο καὶ ποὺ διαβάσθηκε πολύ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΜΑΣ ΣΤΗΛΗ

Ἡ στήλη ποὺ θὰ ἐγκαινιάσομε ἀπὸ τὸ Μάρτη στὰ «Ἑλληνικὰ Φύλλα» εἶναι κάτι ποὺ χρόνια τώρα αἰσθανόμαστε ἀπόλυτα ἀπαραίτητο γιὰ τὴν πνευματικὴ ζωὴ τοῦ τόπου μας. Ἡ φιλοσοφία μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς πὼς εἶναι τὸ πιὸ παραμελημένο ἐπίπεδο ἐργασίας στὴν Ἑλλάδα· δὲν ξέρομε τοὐλάχιστο ἄλλη γλῶσσα ὅπου τὸ ὄνομά της νὰ ἔγινε συνώνυμο στὴν καθημερινὴ χρήση μὲ τὴν ἀστήριχτη φαντασία καὶ τὰ ξεμωραμένα τρυλίσματα. Τὰ Πανεπιστήμιά μας, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ἐφοδιάζουν τοὺς νέους ποὺ θὰ ἦταν κατάλληλοι γιὰ θεωρητικὴ ἐργασία καὶ σοβαρὸ στοχασμὸ—καὶ εἶναι πολλοὶ τέτοιοι στὴν Ἑλλάδα, καὶ ὅπως ἔγραψα πολλὲς φορές, ἡ φοιτητικὴ ἡλικία ἀνάβει πιὸ εὔκολα ἀπ' ὅλες μὲ τὶς ἀνάερες φωτιὲς τῆς ὑψηλῆς θεωρίας—μὲ φτωχότατα σκελετώδη ἀχνάρια ξεπερασμένων Ἀκαδημαϊκῶν ἀποδείξεων καὶ σειρὲς ξερῶν ἀσήμαντων φιλολογικῶν μᾶλλον πληροφοριῶν παρὰ μὲ ζωντανὴ ἀνησυχία, ἢ μὲ ὠφελιμιστικὲς ἑρμηνεῖες καὶ δῆθεν κοινωνιολογιστικὲς συσχετίσεις τῶν μεγάλων θεωρητικῶν οἰκοδομημάτων τοῦ παρελθόντος, ποὺ τὸ κάνουν νὰ φαίνονται σὰν ἄχρηστα πράματα γιὰ τὴ σημερινὴ ζωή.

Ὑποστηρίζομε—δογματικά, ἀναπόδειχτα γιὰ τὴν ὥρα, μὲ τὴ θέρμη τῆς πίστης μᾶλλον παρὰ λογικά, ὅπως θέλει ἂς τὸ χαρακτηρίσει κανεὶς—πὼς ὁ φιλοσοφικὸς στοχασμὸς εἶναι τὸ σπουδαιότερο πράμα τοῦ κόσμου, ἰδίως γιὰ τοὺς νέους, πὼς εἶναι ἐκεῖνο ποὺ μᾶς λείπει περισσότερο ἀπὸ κάθε τὶ ἄλλο στὴν κρίσιμη τούτη στιγμὴ τῆς ἱστορίας μας, πὼς ἡ θερμασμένη, ἀερολογικὴ γιὰ τοὺς ὠφελιμιστές μας συζήτηση καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς γιὰ τὶς φιλοσοφικὲς θέσεις, ταλιὲς καὶ νέες, εἶναι ἐκεῖνο ποὺ προετοιμάζει καλύτερα ἀπ' ὅλα μιὰ γερή, ἀντρικὴ γενεά, μιὰν ἀνθρώπινη ἀντιμετώπιση τῆς ζωῆς, μιὰν ὑστερνὴ ἰσορροπία, μιὰ συνείδηση τοῦ ἑαυτοῦ μας καὶ τῶν ἄλλων. Στὴ στήλη αὐτὴ πρόκειται νὰ δώσομε μιὰ γενικὴ ἐπισκόπηση τῶν φιλοσοφικῶν προβλημάτων ὅπως στέκονται καὶ βρίσκονται σήμερα στὴ ζωντανὴ Εὐρωπαϊκὴ σκέψη, μιὰ παρακολούθηση τῶν συγχρόνων ἐμφανίσεων σὲ βιβλία καὶ περιοδικά, ἕνα κίνητρο γιὰ νὰ ξαναμποῦμε καὶ μεῖς στὸ στρόβιλο τῶν ἰδεῶν πού συγκλονίζει κάθε τόσο ὁρμητικώτερα, ἀλλὰ συνεχίζεται ὁλόενα κάτωθέ της, τὴ ζωὴ τῆς διανόησης. Δὲ θὰ δώσομε λύσεις—γιατὶ ἂν τὶς εἴχαμε ἕτοιμες δὲ θὰ ἤμαστε ἱκανοὶ νὰ κάνομε αὐτὸ ποὺ ὑποσχόμαστε, ἀλλὰ θὰ ἀναμασσούσαμε συνειδητὰ ἢ ὄχι, σὲ κάθε εὐκαιρία, τὸ συστηματάκι μας. Καὶ τοῦτο εἶναι τὸ

τρίτο κακὸ ποὺ θέλομε ὁπωσδήποτε νὰ μετριάσομε: Θέλω νὰ πῶ πὼς οἱ νεώτεροί μας καθηγητὲς καὶ ὑφηγητὲς τῆς φιλοσοφίας, κινημένοι ἀπὸ τὶς προτιμήσεις τους ἢ καὶ ἀπὸ κάποια μοιραία τύχη ποὺ τοὺς ἔρριξε στὸ ἄλφα ἢ στὸ βῆτα κέντρο τῆς ἔρευνας, γύρισαν ἀπὸ τὴν Εὐρώπη μὲ μιὰν ἔτοιμη θεωρία ὁ καθένας—καὶ ὄχι καὶ δική τους, βέβαια,—μιὰ θεωρία ποὺ ἀντιπροσωπεύει μιὰ μικρὴ ἢ μεγαλύτερη σχολή, ἕνα παρακλάδι μεγάλων φυσικῶν ὀργανισμῶν, ὅπως βλέπομε τὶς φιλοσοφικὲς σχολὲς, ἕνα μικρὸ λιμανάκι ὅπου σταλιάζουν νερὰ ποὺ ξέφυγαν ἀπὸ τὸ μεγάλο ρεῦμα, καὶ καθρεφτίζουν αὐτάρεσκα τὰ γύρω βουναλάκια καὶ τὶς γραφικότητες τοῦ τοπείου. Καὶ ἡ σχολὴ αὐτὴ τρίβεται, ὅπως κάνει στὴ Γερμανία, ν' ἀποδείξει τὸ ἀσήριχτο τῶν ἀντιθέτων θεωριῶν, γιὰ τὶς ὁποῖες ἐμεῖς δὲν ἔχομε ἀκούσει τίποτα ὡς τώρα, καὶ αὐτὲς τὶς συζητήσεις τὶς μεταφυτεύομε μὲ καλὴ πίστη ἐδῶ-πέρα καὶ ὁ ἕνας ρίχνει τοὺς κεραυνοὺς του ἐναντίο τοῦ ψυχολογισμοῦ, καὶ ὁ ἄλλος ἐναντίο τῆς πειραματικῆς ἢ μὴ ψυχολογίας, ὁ τρίτος ἐναντίο τῆς θεωριας τῶν ἀξιῶν, ἄλλος ὑπὲρ τῆς ἀτομικῆς ψυχολογίας καὶ ἐναντίο τοῦ Φροϋδ. Αὐτὲς τὶς συζητήσεις εἶναι καταδικασμένος ὅποιος ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴ φιλοσοφία νὰ παρακολουθησει, εἰδεμή, τίποτα. Μιὰ σαφῆ, περιπου σωστὴ γνώση τῶν μεγάλων θεωριῶν, τῆς σχετικῆς θέσης ποὺ κατέχουν στὴ σημερινὴ ἀνανέωση τῆς γενικῆς κοσμοθεωρίας, ποιὸς ἐνδιαφέρθηκε ὡς τώρα νὰ δώσει;

Τάζομε πολλά, καὶ θὰ ἐκπληρώσομε λίγα—κανεὶς δὲν τὸ ξέρει καλύτερα ἀπὸ μᾶς τοὺς ἰδιους. Καὶ λέμε κάτι ποὺ δὲ γίνεται: πὼς εἶναι δυνατὸ νὰ ὑπάρξει ἀμερόληπτη, ἀπροκατάληπτη φιλοσοφία, ἢ ἔκθεση τοῦ παραμικρότερου φιλοσοφικοῦ συστήματος. Γιὰ τὴν πρώτη ἀντίρρηση θὰ πάρομε ὡς ἔμπνευση καὶ δικαιολογία τὸ ρητὸ τοῦ Γκαῖτε: Τράβα γιὰ τὸ ἀνώτατο, ἂν θέλεις νὰ πετύχεις τὸ μέτριο. Καὶ θὰ εὐχηθοῦμε μὲ ὅλη μας τὴν καρδιὰ ἂν δὲν τὸ κατορθώσομε ἐμεῖς, νὰ βρεθεῖ κανεὶς ἄλλος νὰ τὸ κάνει καλύτερα. Γιὰ τὴ δεύτερη, μολονότι ἀναγνωρίζομε πὼς θὰ ὑπάρξει σὲ ὅλα μας τὰ γραφόμενα μιὰ γενικὴ κατεύθυνση, ἀρνούμαστε ὅμως πὼς εἴμαστε προσκολλημένοι σὲ μιά ὁποιαδήποτε ὡρισμένη σχολὴ. Δὲ λατρεύομε κανένα καθηγητή μας. Ὡσὰν πειρατὲς τῶν μεγάλων ὠκεανῶν, περιπλανηθήκαμε σὲ πολλὰ λημέρια—καὶ θὰ περιπλανηθοῦμε ἴσως ἀκόμα. Ὅσο μποροῦμε περισσότερα ἀπὸ τὰ λάφυρά μας θὰ ἐκθέσομε γιὰ τοὺς ἀναγνῶστες τῶν «Ἑλληνικῶν Φύλλων». Καὶ θὰ μοιραστοῦμε μαζί τους τὰ περασμένα καὶ μελλούμενα θεάματα ποὺ θὰ ξανοιχτοῦν στὰ μάτια μας.

ΕΛΛΗ ΛΑΜΠΡΙΔΗ

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΚΙ' ΟΙ ΚΑΛΕΣ ΤΕΧΝΕΣ

Λυπούμαστε εἰλικρινὰ ποὺ ὁ χῶρος δὲν μᾶς ἐπέτρεψε νὰ δώσωμε ὅ,τι ἀκριβῶς ἠθέλαμε γιὰ τὸ πρῶτο τεῦχος μας, ποὺ νὰ μᾶς χαρακτηρίζη ἔτσι καὶ προγραμματικά. Καὶ ἡ λύπη μας μεγαλώνει ποὺ δὲν πρόλαβαν νὰ μποῦν ἐδῶ τὰ σχετικὰ περὶ Θεάτρου καὶ Ζωγραφικῆς-Γλυπτικῆς ἄρθρα τῶν εἰδικῶν κριτικῶν συνεργατῶν μας· ἄλλη ὕλη μᾶς ἀνάγκασε νὰ τὰ παραλείψωμε. Τὸ θέατρο σήμερα καὶ οἱ καλὲς τέχνες εἶναι ἐκδηλώσεις ἀπὸ τὶς πιὸ ἔντονες τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς, καὶ ἕνας τόπος προοδευμένος κρίνεται τὶς περισσότερες φορὲς ἀπὸ τὴ διανοητικότητά του σ' αὐτὲς τὶς τέχνες. Ἐξαιρετικὰ μάλιστα γιὰ τὴν ἐποχή μας ποὺ εἶναι στὶς κατηγορίες αὐτὲς ἀναρχούμενη, καὶ οἱ περισσότεροι νέοι καλλιτέχνες μας ἀναζητοῦν ἀκόμα τὸν ἑαυτό τους μέσα ἀπὸ τὸ ἔργο τῶν παλῆων, ἢ τῶν διαφόρων ξένων σχολῶν ποὺ κυριάρχησαν. Παρ' ὅλα αὐτὰ οἱ ἐκθέσεις καθημερινῶς καὶ πληθύνονται, χωρὶς νὰ μένωμε ἱκανοποιημένοι κι' ἀπὸ τὸ π ο ι ὸ ν ποὺ μᾶς προσφέρεται ἀλλοπρόσαλλο τὶς περισσότερες φορὲς καί ἀλληλοσυγκρουόμενο μεταξύ του.

Συμβαίνει τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὸ θέατρο; Ἀκοῦμε συχνὰ πὼς ὑπάρχουν ἐδῶ πολλοὶ νέοι θεατρικοὶ συγγραφεῖς ποὺ ὅμως δὲν μᾶς δίνουν τίποτα. Φταῖνε ἄραγε τὰ θέατρα ποὺ δὲν ἀνεβάζουν τίποτα δικό τους, τίποτε τὸ ἑλληνικό; Φταῖνε οἱ ἴδιοι μήπως μὲ τὸ νὰ μὴ γράφουν τίποτα;

Μὲ θλίψη βλέπομε ὅτι τὸ σοβαρὸ θέατρο δὲν ἔχει πλέον καμμιὰ πέραση στὸν τόπο μας καὶ ὅτι τὸ ἐλαφρὸ κατακλύζει κάθε σκηνή, ξετρελλαίνοντας κάθε εἴδους κοινό. Μέχρι τινὸς ἐπιστευόταν ὅτι τὸ «Ἐθνικὸ Θέατρο» δὲν ἀνέβαζε παρὰ μόνο ξένα κι' ἔγινε ὁλόκληρη ἐκστρατεία ἐναντίον του ἀπὸ ὅσους εἶχαν ἢ δὲν εἶχαν συμφέροντα.

Σήμερα τὰ πράγματα διαψεύδονται: ἡ μοναδική μας αὐτὴ ἐθνικὴ σκηνή, μᾶς ἔδωσε πλούσια ἀνεβασμένα καὶ τεχνικῶς ἄρτια (οἱ ἐξαιρέσεις εἶναι πολὺ λίγες), δυὸ ἔργα τοῦ Ξενόπουλου, ἕνα τοῦ Χόρν, ἕνα τοῦ Μελᾶ, ἕνα τοῦ Λιδωρίκη, ἕνα τοῦ Μάτεση καὶ ἄλλα, ποὺ δείχνει πὼς ἔχει τὸ διαθεση ν' ἀνεβάσει καὶ ἄλλα, ἀρκεῖ νὰ ἱκανοποιοῦν τίς σημερινὲς ἀπαιτήσεις τῆς τέχνης· τῆς τέχνης μόνο—καὶ ὄχι ἐκεινῶν ποὺ τὰ κρίνουν. Καὶ τώρα περιμένουμε τὴ συνέχιση τῶν ἑλληνικῶν παραστάσεων τοῦ «Ἐθνικοῦ» μὲ συμπλήρωση καὶ ἄλλων ἔργων ὅπως τοῦ Συναδινοῦ, τοῦ Χόρν, τοῦ Ξενόπουλου, κ. ἄ.

Μ.Β.

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Μέχρι σήμερον κράτησα τὴν ἀρχὴ νὰ μὴ κρίνω καὶ νὰ μὴ σχολιάζω τὰ μέτρια πράγματα ὅ,τι ἔχω γραμμένα μέχρι σήμερα σκοπὸν ἔχουν εἴτε νὰ μεταδώσουν θαυμασμό, χαρὰ καὶ ἐγκώμια, εἴτε νὰ κρυγάσουν τὸν ἀποτροπιασμὸ γιὰ κάτι εἴτε πολὺ καλὸ εἴτε πολὺ κακό. Ἐμφανίζονται πολλὲς φορὲς ἔργα, ποὺ κάπου ἀπόμερα κρύβουν κάποιο θησαυρὸ ὄχὶ προσιτὸ χώρις πολὺ παρατήρηση ἢ καὶ καποια κριτικὴ εἰδίκευση· καθῆκον τοῦ κριτικοῦ εἶναι νὰ ξεψαχνίση αὐτὰ τὰ σπάνια ἀγαθοποιὰ σπέρματα καὶ νὰ τὰ δείξη καὶ στοὺς ἄλλους γιὰ ν' ἀντλήσουν ἀπὸ κεῖ ὅλοι χαρὰ καὶ νὰ μάθουν νὰ ἑκτιμοῦν ὅ,τι ἔχει πραγματικὴ ξέχωρη ἀξία

Καὶ ἄλλες πάλι φορὲς συμβαίνει σὲ ἔργα φαινομενικὰ ἀβλαβῆ ἢ οὐδέτερα νἀναι χυμένο τὸ φαρμάκι, νὰ βλέπουν τὰ ἔργα σὲ σκοποὺς πολὺ βλαβεροὺς ἢ νὰ βγαίνουν ἀπὸ ψυχὲς διαστραμμένες καὶ κακές, ὁπότε καλὸ καὶ τέχνη δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξη ἀλλὰ μονάχα τὸ πονηρό. Χρέος πάλι τοῦ κριτικοῦ εἶναι νὰ καταγγείλη αὐτὸ ποὺ ὁ ἴδιος ἔτυχε νὰ μπορῆ νὰ αἰσθάνεται, ὥστε νὰ γινουν προσεκτικοὶ καὶ οἱ ἄλλοι καὶ νὰ μὴ παρασύρονται εὔκολα. Μὲ τὸν τρόπο τοῦτον μπορεῖ νὰ συμβάλη ὁ κριτικὸς καὶ στὴν ἔμμεση διαπαιδαγώγηση τοῦ κοινοῦ, ἀρκεῖ ὅμως νὰ εἶναι ἐντελῶς ἀνώτερος ἄνθρωπος καὶ ἀπαλλαγμένος ἀπὸ κάθε ὑστερόβουλη σκέψη ἢ κακοπροαίρετη διάθεση ἀρκεῖ νὰ ξέρη νὰ γδύνεται τὸν ἑαυτό του, νὰ μὴ δουλεύη στὶς προσωπικές του διαθέσεις, ἀλλὰ νὰ γνωρίζη νὰ ἐξαίρεται ὑπεράνω τῶν ἀτομικῶν του ὀρέξεων καὶ νὰ εἰσδύη ἑκάστοτε στοὺς μύχιους σκοποὺς καὶ στὴν ψυχὴ τοῦ ἔργου πρὶν κρίνη, ἀνεπηρέαστος ἀπὸ πιθανὴ συμπάθειά του ἢ ἀντιπάθεια στὸ πρόσωπο τοῦ ὁποίου ἔργο κρίνη ἢ στὸν κύκλο τῶν ἰδεῶν του. Κακεντρέχεια εἶναι ἀντίθετη πρὸς τὸ σκοπὸ καὶ τὴν φύση τῆς κριτικῆς. Ἀγάπη πρέπει νὰ εἶναι τὸ κίνητρό της. Ἀγάπη πρὸς τὴν τέχνη καὶ ἀγάπη πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.

Προκειμένου νὰ ἀναλάβουμε τὴν στήλη τούτη τῆς κριτικῆς, δὲν πρόκειται νὰ κάνουμε τὴν παραμικρὴν ὑποχώρηση οὔτε παρέκκλιση ἀπὸ τὶς παραπάνω ἀρχές. Θὰ ἦταν τοῦτο κακὸ καὶ γιὰ μᾶς, καὶ γιὰ τὸ περιοδικὸ καὶ κυρίως γιὰ τὸ κοινὸ πρὸς τὸ ὁποῖο καθένας ποὺ γράφει ἢ κρίνει ἀπευθύνεται. Ἑπομένως ἂς μὴν ἐκπλαγοῦν, ὅσοι περιμένουν ἐξαίρετες κρίσεις καὶ διαφημίσεις γιὰ ἔργα τους ποὺ δὲν προσθέτουν τίποια στὸ ἄφθονο ἀλλὰ συζητήσιμο ὑλικὸ τοῦ τόπου μας. Ἂς θεωρήσουν τὴν σιωπή μας γιὰ ἐπιείκεια. Εἶναι τόση ἡ σωρεία τῶν μετριοτήτων ποὺ ἐπιδίδονται στὸ γράψιμο, ὥστε δουλειά μας καταντᾶ νὰ ξεδιαλέγουμε τὶ ἀπὸ τὸν σωρὸ αὐτὸν ἀξίζει τὸν κόπο ν' ἀγαπηθῆ ἢ νὰ πολεμηθῆ. Τὰ μέτρια πράγματα, ὅπως καὶ τὰ μέτρια πρόσωπα, εἶναι καταδικασμένα ἀπὸ τὴν ἴδια. τους φύση νὰ ζήσουν τὴ μικροζωοῦλα τῆς ἀφανείας, ποὺ τὸ καλλίτερο ἀντίκρυσμά της εἶναι ἡ σιωπή.

Πέντε βιβλία βρίσκονται μπροστά μου πρὸς κρίσιν καὶ δημιουργεῖται ὁλόκληρη ἡ πάλη τῶν τάξεων. Τὸ ἐξωτερικὸ τῶν δύο ἀπὸ αὐτὰ τὰ βιβλία θυμίζει πολὺ διακοσμητικὴ νοοτροπία τῆς Μόσχας. Ἐπαναστατημένα

ξώφυλλα καινούργιας τέχνης. Καὶ τὸ ἐκδοτικό τους κατάστημα ἄλλως τε—ὁ ἐκδοτικὸς οἶκος Γκοβόστη—θυμίζει ἀριστερίζοντα πράγματα. Τὰ βιβλία αὐτὰ εἶναι «ὁ Συνταγματάρχης Λιάπκιν» τοῦ Μ. Καραγάτση καὶ τὸ «3ον Παρθεναγωγεῖον» τῆς Ἕλλης Δασκαλάκη.

Ἅμα τὰ διαβάσουμε καὶ τὰ δύο, στὴν ἀρχὴ διερωτῶμεθα, μήπως σφάλαμε καὶ βιασθήκαμε νὰ τὰ χαρακτηρίσουμε ἐντελῶς ἐπιπόλαιά, ἀπὸ τὸ ἐξωτερικό τους· γιὰ ἀριστερίζοντα; Ἀπὸ ἀπόψεως νόμου καὶ προπαγάνδος δὲν ἔχουν τίποτα τὸ «ψεκτόν».

Ἔχουν πολλὲς καὶ μεγάλες ἀρετὲς καὶ τὰ δύο. Ζωντάνια, ὡραῖα ἀφηγηματικὰ προσόντα, γλῶσσα μεστὴ περιγραφὲς φωτεινές. Τὸ πρῶτο περιγράφει τὴ Θεσσαλικὴ ἀγροτικὴ ζωὴ τῆς γεωργικῆς σχολῆς καὶ τοῦ κάμπου καθὼς καὶ τὴ χωριάτικη καὶ ἐπαρχιώτικη ζωὴ μὲ γοητευτικὸ τρόπο. Καὶ τὸ δεύτερο περιγράφει τὶς κακομοιριὲς ἑνὸς ἐπαρχιακοῦ σχολείου τῆς Κρήτης, φτωχοσχολείου, κακορρίζικου καὶ τὴν ἀντανάκλασή τους στὴν ψυχὴ καὶ στὴ ζωὴ μιᾶς νέας κοπέλλας ποὺ ἀπὸ τὴ τύχη βρέθηκε νὰ γίνῃ δασκάλα, ἐπίσης μὲ τρόπο πολὺ ἐλκυστικὸ γεμάτον ρεαλισμὸ ἀλλὰ καὶ συμπόνια καὶ λογίκευση. Ὁ «Συνταγματάρχης Λιάπκιν» ὅμως κύριο σκοπὸ ἔχει ἄλλον: νὰ μᾶς δώσῃ πλήρη τὴ ζωὴ καὶ τὴν ψυχοσύνθεση τῶν ρώσσων ποὺ ξενητεύθηκαν πρόσφυγες στὰ πέρατα τῆς γῆς, μακρυὰ ἀπὸ τὴν χαλασμένη πατρίδα τους. Ἂν παρουμε, πὼς αὐτὸς εἶναι ὁ σκοπὸς τοῦ βιβλίου, τότες θὰ σκεφθοῦμε ἄθελα, πὼς μικραίνει τὸ ἐνδιαφέρο μας, γιατὶ ἔχουμε ἕνα ξένο θέμα πρὸς τὴ ζωή μας, ποὺ ἀνακατεύεται στις ὑποθέσεις μας ἀλλὰ ποὺ μένει ξένο ὡς τό τέλος. Ἕνας ἕλληνας συγγραφέας ἔχει τόσα πράματα νὰ ἐξετάσῃ δικά μας, ποὺ δύσκολα τοῦ συγχωρνᾶται νὰ βαλθῇ νὰ μπῇ σὲ ξένη ψυχή, τόσο μάλιστα περίπλοκη. Ἂς ἀφήσουμε τοὺς ρώσσους, μπολσεβίκους καὶ λευκοὺς, νὰ αὐτοαναλυθοῦνε μόνοι τους, ποὺ τόσο μάλιστα ἀρέσκονται σὲ αὐτὸ τὸ παιχνίδι. Ἂν καλοεξετάσουμε ὅμως τὸ βιβλίο, θὰ ἰδοῦμε ποὺ δὲν θέλησε ὁ συγγραφέας του νὰ περιοριοθῇ στὸ ξένο τοῦτο θέμα.

Τὸν ἔσπρωξε στὴν ἱστορία του ἡ συμπάθεια καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τοὺς μισογώριμους κόσμους τῆς Μόσχας. Τὸ πρόβλημα τῶν ἐξόριστων ρώσσων βέβαια εἶναι μεγάλο: Τί δείχνουν μὲ τὴν παθητικὴ σύτοεξορία τους; παθητικὴ κατάσταση, ἀποτυχημένη ζωή, ἀδυναμία ν' ἀντικρύσουν τὰ γυρίσματα τοῦ κύκλου, μαρασμό, νοσταλγία πρὸς τὴν πατρίδα τῆς νεότητάς τους, προοπτικὴ θανάτου χωρὶς ἐλπίδα, ἴσως ἴσως μάλιστα μερικοὶ καὶ μετάνοια γιὰ τὴ διαγωγή τους, εὔθιχτοι καθὼς εἶναι στὶς ψυχολογικὲς καὶ μυστικιστικὲς καταστάσεις. Αὐτὰ τὰ συμπεράσματα ἐξάγει καὶ ὁ Καραγάτσης. Ἀλλὰ ἐπὶ πλέον, μὲ τὸ νὸ παρασταίνει, σὰν ἔκφυλους ὅλους τοὺς λευκούς, σὰν ἰδανικὸ κόσμο, τὸν ὑγιῆ κόσμο τῆς Μόσχας, καὶ κάτι τέτιους ὑπαινιγμούς, φαίνεται σὰν νὰ ὑποδεικνύῃ πὼς τὸ πρόβλημα τῶν ἐξορίστων ἀπὸ τὴν πατρίδα τους ρώσσων εἶναι πρόβλημα ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ποὺ εἶναι πιὰ ἐκφυλισμένοι καὶ ὄξω ἀπὸ τὴν πραγματικὴ πατρίδα τοῦ προορισμοῦ τους, πού κατ' ἀναγκαῖο συμπέρασμα, πρέπει νὰ εἶναι ἕνα εἶδος Κομμουνισμοῦ. Ὅποιος εἶναι δυνατὸς καὶ ἄξιος ἀπὸ τοὺς ἐξόριστους, ξαναεπιστρέφει στὸν τόπο του, ὅποιος εἶναι ἀδύνατος ἀλλὰ εὐσυνείδητος καὶ βαραίνεται ἀπὸ ψυχικοὺς συγκλονισμοὺς μετανοίας, δὲν ἔχει μὲν τὸ θάρρος νὰ ἐπιστρέψῃ, ἀλλὰ αὐτοκτονεῖ καὶ τέλος ὅποιος εἶναι σάπιος καὶ ἀνήκει στὴν ἐκφυλισμένη κοινωνία, ἐξακολουθεῖ ἀμέριμνα τὴν ἀνήθικη ζωή του. Ἀπὸ αὐτὰ ὅλα συνάγει κανείς, πὼς δίκαια εὐθὺς ἀπὸ τὴ θέα του χαρακτηρίσαμε τὸ βιβλίο γιὰ ἀριστερίζον, γιὰ βιβλίο ποὺ ἔχει τὴ συνείδηση τῆς κατάπτωσης τῆς κοινωνίας καὶ ποὺ περιμένει μιὰ λύτρωση συμφυῆ μὲ τὰ δόγματα τοῦ Κομμουνισμοῦ.

Σὲ ἀνάλογα συμπεράσματα, ἀλλὰ ἀπὸ διαφορετικὸν δρόμο, φθάνομε καὶ διαβάζοντας τὸ βιβλίο τῆς Κας Δασκαλάκη. Δὲν πρόκειται μονάχα, ὅπως ἐξωτερικὰ φαίνεται, γιὰ τὴν ἀφήγηση τῆς ζωῆς μιᾶς δασκάλας. Οἱ μιζέριες καὶ οἱ δυστυχίες καὶ οἱ στενοκεφαλιὲς ποὺ ἔζησε, τὴν ἄλλαξαν, τὴν προίκισαν μὲ ψυχὴ διαφορετική, συντέλεσαν στὸ ν' ἀποβάλη τὸν παληὸν ἄνθρωπο, νὰ μεστώση, νὰ βγῆ ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴ νέκρα καὶ τὰ ψοφίμια ζωντανὴ καὶ ὥριμη γιὰ ἄλλον κόσμο ζωῆς καὶ πάλης.

Ἀξίζει νὰ διαβαστοῦν αὐτὰ τὰ δυὸ βιβλία μ' ἀγάπη, ἄσχετα ἀπὸ προκατάληψη, γιατὶ καὶ τὸ ἐλατήριο ποὺ ἔσπρωξε τοὺς συγγραφεῖς τους νὰ τὰ γράψουν ἦταν ἡ ἀγάπη πρὸς τοὺς ὁμοίους τους καὶ ὄχι ἡ ξερὴ φανατικὴ προπαγάνδα τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ συστήματος.

Μπορεῖ κάλλιστα νὰ μὴν πιστεύη κανεὶς στὴν ἰδεολογία τῆς Μόσχας καὶ στὴν ἐφαρμογή της, ὡς μόνα μέσα γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἀπὸ αὐτὸδὲν ἔπεται ὁτικαὶ ἡ ζωὴ καὶ ἡ κοινωνία ποὺ ζοῦμε εἶναι παράδεισος καὶ δὲν θέλει σχόλια, ἀνησυχίες καὶ ἀγωνία.

Ἐρχόμαστε τώρα σὲ ἄλλα βιβλία: «Στὴ Συκαμιὰ ἀπὸ κάτω» καὶ ἄλλα διηγήματα τῆς δίδος Κατίνας Παπᾶ, ἔκδοση Κολλάρου. Συντηρητικὸ βιβλίο, συντηρητικὸ ἐξωτερικό. Συμπαθητικὲς παιδιάστικες ἀναμνήσεις, τύπου μᾶλλον ἠθογραφικοῦ. Ὅπου ξεφεύγει ὁ χωριάτικος ἠθογραφικὸς χαρακτῆρας καὶ φθάνουμε σὲ κάτι κοσμικότητες, εἶναι μᾶλλον ἀνούσια καὶ κοινότυπα τὰ διηγήματα. Τὰ δύο μεγάλα σὲ ἔκταση ἀφηγήματα, τὸ «Στὴ Συκαμιὰ ἀπὸ κάτω» καὶ τὸ τελευταῖο, ποὺ εἶναι ἡ ζωὴ δυὸ φοιτητριῶν στὴν ἐξοχή, εἶναι συμπαθέστατα. Ἰδίως ἂν ἔλειπε τὸ θεατρικὸ τραγικὸ τέλος τοῦ πρώτου.

Στὸ δεύτερο ἔχει κάποιαν ἐπιπολαιότητα, ἔλλειψο ὑποκειμενικῆς ζωῆς καὶ βάθους, ἔλλειψη ψυχικότητος, ἀλλὰ διαβάζεται γοργὰ καὶ εὐχάριστα. Καλλίτερη ἀπ' ὅλα εἶναι ἕνα μικρὸ κομμάτι μᾶλλον πεζοτράγουδο, γιὰ τὸν «Βόθνα» τὴν νεραϊδόπληχτη σκοτεινὴ δασωμένη ρεμματιά. Ὅταν ὅμως ἔχουμε τὸ προηγούμενο τοῦ μέγιστου Παπαδιαμάντη σὲ αὐτὸ τὸ εἶδος, κάθε ἄλλη ἀπομίμηση μᾶς φαίνεται ὠχρὴ καὶ περιττή.

Ὁ κ. Πέτρος Φωτεινὸς ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη ἔβγαλε ἕνα βιβλίο «Σημειώματα» ὅπου συγκέντρωσε ὅσα χρονογραφήματα εἶχε γράψη σὲ κάποιαν ἐφημερίδα. Ὁ ἴδιος λέγει ὅτι δὲν εὕρισκε τὸν λόγο νὰ τὰ δημοσιεύση συγκεντρωμένα, ἀφοῦ προορισμός τους ἦταν ἡ δημοσίευση σὲ ἡμερήσια φύλλα, ἀλλὰ ὅτι οἱ φίλοι του τὸν ἔπεισαν μὲ τὴν ἐπιμονή τους. Τὸν βεβαιοῦμε καὶ μεῖς πὼς πολὺ κακὴ συμβουλὴ τοῦ ἔδωκαν οἱ φίλοι του.

Ἂν ἔχουν κάποια ζωὴ καὶ ἐνδιαφέρον αὐτὲς οἱ ἡμερήσιες σκέψεις τῶν ἐφημερίδων, συγκεντρωμένες δὲν δίδουν τίποτε ἀπολύτως. Καὶ τὸ ἐξωτερικὸ τοῦ βιβλίου εἶναι τόσο κοινότυπο, ὅσο καὶ τὸ ἐσωτερικό του.

Μυρίζει ἐπαρχιωτισμό, ἐνῶ δὲν θὰ ἔπρεπε, ἀφοῦ ὁ συγγραφεὺς ζῆ στὴν Θεσσαλονίκη, στὴ ζωντανὴ πρωτεύουσα τῆς Μακεδονίας.

***

Γιὰ νὰ μὴν ξεχάσουμε πὼς ὑπάρχει καὶ αἰσθητική, καὶ καθαρὴ τέχνη καὶ Ἀριστοκρατία ἐκλεπτυσμένη, ὁ κ. Ἀλέξαντρος Μάτσας μᾶς παρουσίασε ἕνα βιβλίο, θαῦμα ἐκδοτικῆς τέχνης, μὲ λιγοστὰ ποιήματά του, ποὺ μᾶς μεταφέρουν σὲ κόσμους ἄλλους. Ἐδῶ ξεχνᾶμε τὴν πάλη τῶν τάξεων. Παθαίνουμε τὴν Ἀφαίρεση ἀπὸ τὰ ἐγκόσμια. Μεταφερόμαστε στὴν πίστη πὼς ὑπάρχει κόσμος Τέχνης καὶ ὡραίου. Ἑλληνιστικῆς τέχνης ποιήματα, δῆθεν ψυχρὰ σύμβολα, σφύζουν ἐντούτοις, ἀπὸ ψυχικότητα. Ἀνήκουν μᾶλλον στὴν χορεία τῶν συνθέσεων τῶν νεώτερων ἄγγλων ποιητῶν, ποὺ θαμβωθήκαν ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸ φωτεινὸ θαῦμα, ὅπως ὁ Μπρουὶκ ἢ ὁ Φλέκερ. Δὲν εἶναι περίεργη αὐτὴ ἡ συγγένεια, μολονότι εἶναι ἕλληνας ὁ ποιητής.

Ἐξηγεῖται τοῦτο ἀπὸ τὸ γεγονὸς ποὺ σπούδαξε στὴν Ἀγγλία καὶ φυσικὸ εἶναι ν' ἀπόκτησε αὐτὴ τὴ διανοητικότητα. Συνάγω τοῦτο ἀπὸ τὴν ὑποσημείωση. Περὶ Ὀξφόρδης σὲ μερικὰ ποιήματα. Γιὰ τὸν ἴδιο λόγο ὑπάρχει φαινομενικὴ συγγένεια καὶ μὲ τὴν ποίηση τοῦ Καβάφη, ποὺ δὲν ἦταν ἄσχετη οὔτε πρὸς τὶς ἑλληνικὲς μορφὲς τέχνης, οὔτε πρὸς τὴν Ἀγγλικὴ νοοτροπία.

Ἀλλὰ μεταξὺ Καβάφη καὶ Μάτσα ὑπάρχει χτυπητὴ ἡ διαφορὰ μεταξὺ γερατειῶν καὶ νεανικότητος. Εὔχομαι στὸν κ. Μάτσα—ποὺ εἶναι τὰ πρῶτα τοῦ ἑλληνικὰ ποιήματα τοῦτα—νὰ ἐξακολουθήση τὸν λαμπρὸ δρόμο ποὺ ἄρχισε καὶ νὰ ζήση τὴ ζωὴ τῆς ἴδιας ἐντεταμένης ψυχικότητας, τόσο κατάλληλης γιὰ τοὺς ὡραίους κόσμους τῆς τέχνης.

Τ. Κ. ΠΑΠΑΤΣΩΝΗΣ

ΠΡΟΑΝΑΚΡΟΥΣΜΑ ΚΡΙΤΙΚΗΣ

Ἡ Μουσικὴ κριτικὴ ὅπως γίνεται στὴν Ἑλλάδα μοῦ θυμίζει κάτι λόγια τοῦ μεγάλου Γάλλου συνθέτη Claude Debussy: «Ἡ κριτικὴ μοιάζει συχνὰ μὲ λαμπερὲς βαριατσιόνες ἐπάνω στὸ θέμα γελάστηκα γιατὶ δὲν γράφετε ὅπως ἐγώ; Ἔχετε ταλέντο, ἐγὼ δὲν ἔχω, ἑπομένως αὐτὴ ἡ κατάσταση δὲν μπορεῖ νὰ ἐξακολουθήσῃ».

Ρίχνοντας μιὰ ματιὰ στὰ πολυάριθμα καὶ διάφορα μουσικο-κριτικὰ σημειώματα ποὺ δημοσιεύονται στὶς ἐφημερίδες καὶ τὰ περιοδικά, θὰ δοῦμε πὼς ἂν ἐξαιρέσουμε τὶς θετικὲς κριτικὲς τῶν μουσουργῶν μας Μαν. Καλομοίρη, Π. Πετρίδη, Λεβίδη, Φράνκ Σουαζὴ καὶ τῶν κυρίων Ι. Ψαρούδα καὶ «Φιλομούσου» τῆς «Ἑστίας», ἡ ἄλλη παράταξη τῶν μουσικοκριτικῶν μας ἀποτελεῖται ἀπὸ μερικὲς κυρίες καὶ μερικὰ κλειδοκυμβαλίζοντα δεσποινίδια ποὺ δὲν κάνουν τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ ξεσηκώνουν τὶς κριτικὲς τῶν παραπάνω. Ἔτσι μεταφράζουν ἀπὸ διάφορα ξένα περιοδικὰ τὰ μουσικοκριτικὰ σημειώματά των ποὺ εἶναι γιὰ ἔργα πασίγνωστα καὶ μὲ ἐφόδια γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς κριτικῆς των τὴν ἄγνοια τῆς μουσικῆς φόρμας, τῆς ἀρχιτεχτονικῆς καὶ τῆς ἁπλούστατης ἁρμονίας πρὸς ἀποφυγὴν τῶν προκαταλήψεων, ἐμφανίζονται δίχως καμμιὰ ντροπὴ ἢ ἔννοια.

Εἶναι καιρὸς πιὰ νὰ σταματήσουν τὰ διάφορα κριτικὰ παραστρατήματα, οἱ ὑστερικοὶ ὕμνοι ποὺ γράφονται γιὰ ἔργα ποὺ ἡ μόνη τους ἀξία στηρίζεται στὶς συνταγὲς μοντέρνων μουσουργῶν καὶ γνωστὰ ἐφέττα ὀρχήστρας γιὰ νὰ καλύψουν τὴν ἀνύπαρκτη ἔμπνευση τοῦ συνθέτη των.

Τώρα τελευταῖα κι' ἡ Ἀκαδημία ἔδωσε ἕνα πολὺ κακὸ παράδειγμα γιὰ τοὺς νέους ἕλληνες συνθέτες. Ἴσως ἄθελα νὰ ἔπεσε καὶ αὐτὴ θῦμα τῆς Μόδας καὶ τῆς εἰσηγήσεως τῆς ἐξωακαδημαϊκῆς ἐπιτροπῆς ποὺ ἔκρινε τὰ ἔργα καὶ ἐβράβευσε ἕνα ἔργο μὲ τὸ πρῶτο βραβεῖο τῶν 40 χιλιάδων δραχμῶν,—ἔργο ποὺ κάθε μαθητὴς τῆς τάξεως τῆς συνθέσεως ἑνὸς Εὐρωπαϊκοῦ Ὠδείου θὰ ἔγραφε καλύτερα. Ἴσως ὅμως οἱ μουσουργοί μας(!) ποὺ ἔκριναν τὸ ἔργο νὰ ἀνακαλύψαν τὴν μεγάλη Ἑλληνικότητα τῶν θεμάτων καὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴ γραμμὴ «τὸν αὐθόρμητο δραματισμὸ ποὺ τὸ διαπνέει, τὴ γερὴ ἔμπνευση ποὺ ροδίδει τὸν μουσικὸν δημιουργὸν» κ.λ.π. Ξέχασα ὅμως πὼς ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα εἴμαστε τόσο μουσικὰ προοδευμένοι ὥστε ἕνα κομμάτι γιὰ ὀρχήστρα νὰ εἶνε γραμμένο μὲ διαύγεια πολυτονικότητας.

Ἐμεῖς, ἔχοντες ἐφόδιο τὶς λίγες μας μουσικὲς γνώσεις θὰ προσπαθήσουμε σὲ γενικὲς γραμμὲς νὰ γνωρίσουμε τὶς πιὸ σημαντικὲς ἐκτελέσεις μουσικῶν ἔργων καὶ ἰδιαίτερα λεπτομερειακὰ τὴν Ἑλληνικὴ μουσικὴ παραγωγὴ γιὰ νὰ καταλήξουμε στὸ σύγχρονο πρόβλημα ποὺ ἀπασχολοῦν τὴν Διεθνῆ Μουσική.

Ὁ μουσικὸς κριτικὸς σκοπὸ ἔχει νὰ μορφώσῃ τοὺς φιλομούσους γιὰ νὰ μπορέσουν ἀργότερα μόνοι τους νὰ σχηματίζουν μία αἰσθητικὴ γνώμη γιὰ ἕνα μουσικὸ ἔργο· καὶ λέγω μονάχα αἰσθητικὴ γιατὶ ἡ τεχνικὴ ἑνὸς μουσικοῦ ἔργου δὲν εἶναι τόσο εὔκολο πρᾶγμα.

Ἂν κοιτάξουμε προσεχτικὰ τὶς διάφορες κριτικὲς ποὺ γράφονται στὸν τόπο μας θὰ ἰδοῦμε πόσο δύσκολο εἶναι νὰ ἐξηγήσῃ ὁ κριτικὸς τὰ τεχνικὰ μέσα ποὺ μεταχειρίσθηκε ὁ συνθέτης γιὰ νὰ μᾶς ἐξωτερικεύσῃ τὰ διάφορα συναισθήματά του. Ἡ ἀνάλυση ἑνὸς μουσικοῦ ἔργου τεχνικῶς εἶναι ζήτημα ποὺ χρειάζεται πεῖρα μεγάλη καὶ κοινὸ καλλύτερα προετοιμασμένο μουσικά.

Στὰ «Ἑλληνικὰ Φύλλα» δὲν θὰ γράφω κριτικὴ γιὰ ἔργα ποὺ δὲν ἀξίζουν, δὲν θὰ κάνωμε τὸ ἔργο ποὺ κάνουν οἱ ἀνατόμοι γιὰ νὰ βροῦνε τὴν ἀφορμὴ τοῦ θανάτου τοῦ ἀρρώστου. Γὰ μουσικὰ πτώματα δὲν μᾶς ἐνδιαφέρουν. Θ' ἀφίσουμε τὴν ἀσχολία αὐτὴν σὲ μερικοὺς ντιλετάντηδες καὶ κοσμικὲς κυρίες· ἂς ψάχνουν γιὰ νὰ βροῦν τὰ μουσικὰ διαμάντια, ὅπως κάνουν τὰ μωρὰ παιδιὰ ποὺ ἀνοίγουν τὰ παιχνίδια τους γιὰ νὰ βροῦνε τὸ μηχανισμό τους καὶ πολλὲς φορὲς βρίσκουν μόνον ἄχυρα.

Ἂν τὰ λόγια μας αὐτὰ πικράνουν μερικοὺς τοὺς θέτομε ἀντιμέτωπα μὲ τὰ λόγια αὐτά: «Μένω ψυχρὸς καὶ ἀδιάφορος πρὸς τοὺς χλευασμοὺς καὶ τὰς προσβολὰς ἐκείνων ὅσοι εἴτε δι' ἔλλειψιν ἀνατροφῆς εἴτε δι' ἄλλους λόγους ὑπερηδοῦν τὰ ὅρια τῆς κριτικῆς καὶ μεταβάλλουν αὐτὴν εἰς ὕβριν βάναυσον καὶ ἀηδή. Τὸ ἁμάρτημα τουτο εἶναι πρωτίστως Ἑλληνικὸ ἁμάρτημα». Τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ Ἀριστοτέλη Βαλαωρίτη νομίζομε πὼς μποροῦνε ἀκόμα νὰ χρησιμεύσουν καὶ σήμερα γιὰ μερικὲς κριτικές.

ΜΑΡΙΟΣ ΒΑΡΒΟΓΛΗΣ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΜΕ ΑΠΛΑ ΛΟΓΙΑ

Ὁ Πρωτόγονος ἄνθρωπος χρησιμοποιοῦσε τὰ σπήλαια γιὰ καταφύγιό του καὶ τακτοποιοῦσε τὸ ἐσωτερικό των γιὰ τὶς ἀνάγκες του καὶ τῆς οἰκογενείας του, διάλεγε δηλ. τὸ μέρος ποὺ θὰ ἔπεφτε νὰ κοιμηθῇ ἀπάγκιο καὶ προστατευμένο ἀπὸ τὶς ἐπιθέσεις τῶν ἄγριων θηρίων, τὸ μέρος ποὺ μαγείρευε ἢ ποὺ ἄναβε φωτιὰ γιὰ νὰ ζεσταθῇ κλπ. Στὰ μέρη ὅμως ποὺ ζοῦσαν οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶχε πάντοτε κοντὰ σπήλαια ἢ ρωγμὲς στὸ ἔδαφος γιὰ νὰ ζητήσῃ προστασία ἀπ' τὶς καιρικὲς μεταβολὲς ἢ ἀπ' τὰ ἄγρια θηρία καὶ τότε χρησιμοποιοῦσε τὶς κουφάλες τῶν κορμῶν μεγάλων δέντρων ἢ ἀνέβαινε καὶ ἔβρισκε πάνω σ' αὐτὰ κατάλληλο θέσῃ ποὺ μὲ κλαριὰ καὶ φύλλα ἔφτιανε τὴ φωλιά του. Κι' ὅπου ἦταν κάμπος χωρὶς δέντρα ἔφκιανε τὸ σπίτι του μὲ ξερολιθιά. Ὅταν εἶχε λόγο νὰ μένῃ κοντὰ σὲ μέρη βαλτώδη, ἢ ὅπου μαζεύονταν νερὰ τῆς βροχῆς καὶ πλημμύριζε ὁ τόπος ἔπερνε τότε μεγάλα κλαριὰ ἢ κορμοὺς μικρῶν δέντρων, τὰ ἔμπηχνε στὸ ἔδαφος καὶ κεῖ πάνω ἔφτιανε τὴν καλύβα του.

Καμμιὰ φορὰ γιὰ περισσότερη ἀσφάλεια ἀπ' τὶς συχνὲς ἐπιθέσεις τῶν θηρίων ἔδενε κορμοὺς δέντρων μὲ καλαμιές, λιγαριές, ἢ ἄλλο τι, κι' ἐπάνω στὴν πλάβα ποὺ σχηματίζονταν ἔχτιζε τὴν καλύβα του, καὶ διανυχτέρευε σὲ ἀπόσταση ἀπ' τὴν ἀκτή. Στὰ πολὺ ζεστὰ μέρη πάλι ἔσκαβε τὸ χῶμα θολωτὰ φτειάχνοντος τὴν κατοικία του. Κι' ὅπου δὲ λυώνουν τὰ χιόνια καὶ οἱ πάγοι ἔσκαβε μέσα τους κι' ἔφτειαχνε τὸ καταφύγιό του.

Αὐτὲς εἶναι ἡ πρῶτες μορφὲς τῆς ἀνθρώπινης ἀρχιτεκτονικῆς. Ὁ κάθε ἄνθρωπος ἔφτειανε τὴν κατοικία του ὅπως σοφίζονταν πὼς θὰ ἀντέχῃ καλύτερα στὶς μεταβολὲς τοῦ καιροῦ, ἀνάλογα μὲ τὶς συνθῆκες καὶ τὰ ὑλικὰ ποὺ ἔβρισκε στὸν κάθε τόπο καὶ μὲ τὰ μέσα ποὺ εἶχε πιὸ πρόχειρα.

Ὅταν ἀργότερα ἄρχισαν νὰ πληθαίνουν οἱ ἄνθρωποι στὴ γῆ καὶ νὰ ζοῦν ὁμαδικά, μερικοὶ εἰδικεύθηκαν στὸ κυνῆγι, ἄλλοι στὸ ψάρεμα, ἄλλοι στὸ χτίσιμο, στὰ ὅπλα κλπ. Ἄρχισαν ἔτσι νὰ κληρονομιοῦνται προγονικὲς συνθῆκες καὶ γνώσεις γιὰ κάθε ἐπάγγελμα καὶ φυσικὰ καὶ στὴν ἀρχιτεκτονική. Χτίστηκαν συνοικισμοί, χωριά, πολίχνες, πόλεις. Ἔγιναν δρόμοι, ἀποχετεύσεις, ὑδροληψίες, ὑδαταποθῆκες, σιταποθῆκες, λιμάνια, βωμοί, ναοί, κτίρια κοινωφελῆ πιὸ μόνιμα, μνημειῶδη, ποὺ χρησίμευαν τὰ ἴδια γιὰ πολλὲς γενεές, κλπ.

Ὁ ἄνθρωπος αἰσθανόταν τὴν ἀνάγκη νὰ κτίσῃ τὴν κατοικία του ὄχι μόνο στερεή, ἀλλὰ κι' ὅσο μποροῦσε πιὸ βολική, ἄνετη, πρακτικὴ κι' εὐχάριστη γιὰ νὰ ἐκπληρώσῃ καλύτερα τὶς βιωτικές του ἀνάγκες καὶ τὶς συνήθειές του. Μ' αὐτὰ τὰ στοιχεῖα ἡ κατοικία ἦταν ἱκανοποιητικὴ γι' αὐτόν, καλοκαμωμένη, ὄμορφη· ἔτσι σχηματίστηκε ἕνα μέτρο γιὰ σύγκριση τῶν προτερημάτων καὶ τῶν μειονεκτημάτων τοῦ κάθε σπητιοῦ κι' ὡς δεῖγμα γιὰ κάθε νέο χτίσιμο.

Οἱ ἄνθρωποι, συμπληρώνοντος τὰς γνώσεις τους καθένας στὸ εἶδος του διαδέχοντο τοὺς ἄλλους. Ἡ μιὰ γενὰ μάθαινε τὶς ἄλλες, ὁ ἕνας λαὸς τὸν ἄλλον ἔτσι φτάσαμε τώρα νὰ ἔχομε σχολειὰ ποὺ μαθαίνουν τὴν τέχνη καὶ τὴν ἐπιστήμη, δηλ. πὼς πρέπει νὰ χτίζονται τὰ διάφορα εἴδη τῶν κτιρίων ποὺ χρειάζεται ὁ ἄνθρωπος σὲ κάθε χώρα μὲ διαφορετικὰ οἰδοκομικὰ ὑλικά, ποὺ πιότερο ἀφθονοῦν στὸν τόπο του. Στὰ πιὸ κρύα μέρη τῆς γῆς οἱ ἄνθρωποι ἔδωσαν περισσότερη προσοχὴ στὶς κατοικίες τους, γιατὶ προπάντων τὸ χειμῶνα ἦταν ἀναγκασμένοι νὰ περνοῦν ἐργαζόμενοι

τὶς περισσότερες ὧρες τὸ εἰκοσιτετράωρο μέσα στὸ σπῆτι, κάτω ἀπὸ στέγη προστατευόμενοι ἀπὸ τὶς βροχὲς καὶ τὸ κάθε τί.

Ἐκεῖ ὅπου ἡ κλιματολογικὲς συνθῆκες καὶ ἡ συνήθειες ἄφιναν τὸν ἄνθρωπο νὰ ζῇ περισσότερο στὸ ὕπαιθρο σὲ συχνότερη καὶ στενότερη ἐπαφὴ μὲ τὴν ὁμορφιὰ τῆς φύσης, οἱ κατοικίες παραμελήθηκαν καὶ δόθηκε περισσότερη προσοχὴ στὸ χτίσιμο βωμῶν καὶ ναῶν, καὶ γενικὰ στὰ μνημειώδη κοινωφελῆ κτίρια, μὲ τὴν προσπάθεια τῆς προσαρμογῆς των στὴν ὁμορφιὰ τῆς γύρω φύσης συμπληρώνοντάς την μὲ τὰ ἔργα τους «κατ' ὁμοίωσιν» τῶν ἔργων ποὺ ἔκανε αὐτή. Πρὶν δὲ ἀπὸ τὴν πυκνὴ ἐπικοινωνία τῶν λαῶν ἀναμεταξύ των καθένας εἶχε ἀποκτήσει διαφορετικὲς συνήθειες στὴ ζωή του, στὴ θρησκεία του, στὴν ἀρχιτεκτονική,—σύμφωνα μὲ τὶς ἑκάστοτε ἀνάγκες του τὶς κλιματολογικὲς συνθῆκες, τὰ οἰκονομικὰ ὑλικά, ἀπ' ὅπου μορφώθηκαν ρυθμοὶ μὲ διαφορετικὲς καλλιτεχνικὲς ἀντιλήψεις καὶ μορφὲς στὰ διάφορα μέρη τῆς γῆς. Σιγὰ-σιγὰ δὲ μὲ τὶς προόδους, τὴν τυπογραφία, τὰ βιβλία, αὐτοὶ γνωρίστηκαν μεταξύ των, ἔμαθαν τὶς συνήθειές των κι' ἄρχισαν νὰ ἐπηρεάζονται καὶ νὰ μιμοῦνται ὅτι καλὸ ἔβλεπε ὁ ἕνας στὸν ἄλλον.

Ἔτσι καταλήξαμε σ' ἕνα σχεδὸν παγκόσμιο τρόπο ζωῆς, καὶ κινήσεως ὅπως ἀκριβῶς συνεννοηθήκαμε σχεδὸν καὶ σὲ ἑνιαῖο τρόπο ντυσίματος μὲ διαφορετικὰ μόνο ὑφάσματα καὶ ὑλικά. Τὸ ἴδιο περίπου συμβαίνει καὶ στὴν ἀρχιτεκτονική. Ἐκεῖνα ποὺ διακρίνουν τὴν ἀρχιτεκτονικὴ κάθε λαοῦ κάθε περιοχῆς εἶναι ἡ συνήθειες τῆς ζωῆς, ἡ ἀπαιτήσεις, ὁ προορισμὸς τοῦ κτιρίου, ἡ κλιματολογικὲς συνθῆκες, ἡ ποιότητα τῶν ὑλικῶν κι' ἡ χρησιμοποίησή των ἡ οἰκονομικὴ ἄποψη, κι' ἀντοχὴ τοῦ ἰδιοκτήτη, ἡ ἐργατικότητα, ἡ καλλιτεχνικὴ ἀντίληψη καὶ γενικὰ ὁ χαρακτῆρας καὶ ἡ στάθμη τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ.

Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ εἶναι πάντα κριτήριο τοῦ πολιτισμοῦ στὸν καθένα ἀφοῦ ἀπὸ αὐτὴν μπορεῖ κανεὶς νὰ καταλάβῃ τὸ χαρακτῆρα, τὴ μόρφωση, τὴν καλλιτεχνικὴ καλλιέργεια καὶ ἀντίληψη ὄχι μόνον ἀπὸ τὶς μορφές, ἀλλὰ στοὺς συνδυασμοὺς καὶ τὰ χρώματα τὴν ὑφὴ ἀκόμα τῶν ὑλικῶν, ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὸν τρόπο τῆς ἐπεξεργασίας των. Μπορεῖ ἀκόμα ν' ἀντιληφθῇ κανεὶς τὸν τρόπο τῆς ζωῆς ἑνὸς λαοῦ, τὸ συστηματοποιημένο ἢ ἀναρχούμενό του τὴν τάξη του, τὴν ἠθικὴ ἢ ἀνήθικότητά του τὴν ἐπιπολαιότητα ἢ τὴ βαθύτητα τῆς σκέψεώς του κ. ἄ. ἀπὸ τὰ χτίρια ποὺ στεγάζεται.

Ἀκόμα καὶ ὁ τρόπος ποὺ μαθαίνεται ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ τέχνη τῆς ἀρχιτεκτονικῆς παίζει πρωταρχικὸ ρόλο γιὰ νὰ καθιερωθοῦν τάσεις καὶ κονόνες μὲ τὶς ὁποῖες νὰ γίνεται προσπάθεια γιὰ νὰ λυθοῦν προβλήματα ποὺ καθεμέρα παρουσιάζουνται καὶ ξεφυτρώνουν στὴν ἀρχιτεκτονική.

Ἀπ' τὴν ἐποχὴ (τώρα καὶ 80 χρόνια) ποὺ βρέθηκε τρόπος νὰ ὑπολογίζεται ἡ ἀντοχὴ στὰ χρησιμοποιούμενα ὑλικὰ καὶ ἡ στατικὴ τῶν οἰκοδομῶν, κατηργήθηκε ὁ πειραματικὸς ὑπολογισμὸς στὶς διαστάσεις τῶν στοιχείων μιᾶς οἰκοδομῆς, πολλαπλασιάστηκαν ἡ νέες μορφὲς στὰ κτίρια, σύμφωνα μὲ τὸν προορισμὸ τοῦ καθενός, μὲ τὶς κλιματολογικὲς συνθῆκες τοῦ τόπου ποὺ κτίζονται, μὲ τὰ ὑλικὰ ποὺ μεταχειρίζονται, μὲ τὴν ἀντοχὴ τοῦ ἐδάφους καὶ τὴν οἰκονομικὴ ἄποψη ποὺ ἀντικρύζεται σὲ κάθε περίπτωση.

Πολλὲς πρακτικὲς προγονικὲς συνταγὲς ἀποδείχνονται τώρα μὲ τὸν ἐπιστημονικὸ ὑπολογισμό, σωστές. Βγῆκαν ἀπὸ τὴν πεῖρα τῶν αἰώνων καὶ γιὰ τὴ χρησιμοποίησή των ἔπρεπε νὰ ἐξετασθοῦν καὶ νὰ ἐλεγχθοῦν πρῶτα ἀπὸ τὴν Ἐπιστήμη. Ὅπως καὶ στὴν Ἰατρική, ἂν καὶ πέρασε ὁ καιρὸς τοῦ κομπογιανιτισμοῦ, ἀποδείχνονται τώρα ἀπ' τὴ Χημεία, τὴ Φαρμακευτικὴ καὶ τὴν Ὑγιεινὴ σωστὲς καὶ δικαιολογημένες γιὰ τὴ θεραπεία μιᾶς περίπτωσης ἀρρώστειας.

Ἡ πεῖρα καὶ ἡ ὀρθὴ διαίσθηση ποὺ ἀπέκτησαν οἱ πρόγονοί μας στὸ χτίσιμο τῶν κτιρίων των, πρέπει ἀπαραίτητα νὰ μαθαίνεται ἀπὸ τὶς τωρινὲς γενεές. Ἀλλὰ κοντὰ σ' αὐτὴ τὴ γνῶση πρέπει νὰ ἐλέγχεται κι' ἡ ἐπιστημονικὴ ἀκρίβεια τῶν κανόνων ποὺ μᾶς κληρονόμησαν γιὰ νὰ μποροῦμε δικαιολογημένα καὶ μὲ πεποίθηση νὰ ἀποκλείουμε λάθη ποὺ ἐπαναλάμβαναν ἀπὸ τὴν ἔλλειψη μέσων καὶ καταλλήλων ὑλικῶν. Πρέπει κοντὰ στὴν πεῖρα αὐτὴ νὰ μαθαίνεται συστηματικὰ καὶ ἡ ἐξέλιξη τῶν εἰδικῶν κτιρίων ποὺ χρειάζουνται γιὰ κάθε ἄλλο ἐπάγγελμα, ἡ διαβίωση σ' αὐτὰ ἡ κατάλληλη λειτουργία μέσα σ' αὐτά, δηλαδὴ τὴν κάτοψή τους, ποὺ ὀνομάζομαι Κτιριολογία. Πρέπει κοντὰ στὴν πεῖρα αὐτὴ νὰ μαθαίνουν οἱ ἀρχιτέκτονες τὴ συσχέτιση τῶν κτιρίων ἀναμεταξύ τους γιὰ ν' ἀποτελέσουν συνοικισμούς, χωριά, πόλεις καὶ πολιτεῖες, τὴν Πολεοδομία δηλαδή, κι' ἄλλες πολλὲς γνώσεις οἰκονομικοτεχνικὲς καὶ ἐγκυκλοπαιδικές. Στὴν τωρινὴ ἐποχὴ τὴν πολύπλοκη, πολυάσχολη καὶ μηχανοποιημένη γιὰ νὰ λογίζεται κανεὶς καλὸς ἀρχιτέκτων πρέπει νὰ ἔχῃ ἐγκυκλοπαιδικὴ μόρφωση πιὸ γερὴ ἀπ' ὅτι χρειάζεται σὲ κάθε ἄλλο ἐπάγγελμα καὶ μὲ πρακτικὸ πνεῦμα.

Κοντὰ ὅμως σ' αὐτὴ τὴν ἐπιστημονικὴ μόρφωση, ποὺ πρέπει ν' ἀποκτήσῃ ὁ ἀρχιτέκτων, χρειάζεται κι' ἔμφυτη καλαισθησία. Ἡ καλλιτεχνικὴ ἀντίληψη ἀπ' τὴν ὁποία ἐξαρτᾶται ἡ μορφὴ τῶν κτιρίων, πρέπει νὰ καλλιεργεῖται μὲ συστηματοποιημένη διδαχὴ σ' ὅσους ἔχουν ἔμφυτο καλλιτεχνικὸ τάλαντο, ὅπως τῆς ζωγραφικῆς, τῆς γλυπτικῆς, ποὺ χρειάζονται ὄχι μόνον γιὰ ν' ἀναπαριστᾶ ὁ ἀρχιτέκτων αὐτὰ ποὺ σκέπτεται στὸ χαρτὶ ἢ νὰ ἐκτελέσῃ, στὸ γύψο ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ βρίσκῃ τὴν ἁρμονικὴ λύση τῆς μορφῆς τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦ κτιρίου του, τὸ συνδυασμὸ τῶν χρωματισμῶν, τὴν ἐναλλαγὴ τῆς ὑφῆς τῶν ὑλικῶν καὶ τὴν καλύτερη ἀντίληψη καὶ κατανόηση τῶν ὄγκων καὶ τῶν χώρων τοῦ κτιρίου ὅπως καὶ τὴν ἰσορροπία ποὺ πρέπει νὰ ἔχουν ἡ διαστάσεις τῶν ὄγκων μεταξύ των. Ὁ ρυθμὸς στὴ μουσικὴ εἶναι ἡ εὔτακτη σύνθεση τῶν χρόνων. Στὴν ἀρχιτεκτονικὴ ρυθμὸς θὰ πῇ ὡρισμένη ἀναλογία στὴ σύνθεση τῶν οἰκοδομικῶν στοιχείων ἀναμεταξύ των, σύμφωνα μὲ ὡρισμένους κανόνας καὶ τάξη στὸ σχῆμα τῶν ὄγκων καὶ τῶν χώρων τῆς οἰκοδομῆς καὶ τὰ κοσμήματα τῆς ἐπιφανείας· «οἰκειοτέρα γὰρ ἡ τεταγμένη φύσει τῆς ἀτάκτου» λέγει ὁ Ἀριστοτέλης.

Αὐτὸ τὸ ρυθμὸ ψάχνει ὁ σημερινὸς ἀρχιτέκτων νὰ δημιουργήσῃ στὰ κτίριά του καὶ συνθέτει σύμφωνα μὲ τὴ δική του καλαισθησία καὶ τοῦ περιβάλλοντός του. Αὐτὴ τὴν καλαισθησία πρέπει νὰ καλλιεργήσῃ κοντὰ στὴν ἐπιστήμη ποὺ μαθαίνει γιὰ νὰ χτίζει σωστὰ καὶ ὄμορφα.

Ἀπ' τὰ παραπάνω βλέπομε πὼς γιὰ ν' ἀποκτήσουμε συστηματοποιημένη ἀρχιτεκτονικὴ ἀντίληψη καὶ στὴν Ἑλλάδα, ποὺ τόσα ἔχει νὰ δείξει στὴν ἀρχιτεκτονικὴ σ' ὅλες τὶς ἐποχὲς ποὺ ἄνθισε ὁ ἀνώτερός της πολιτισμός, πρέπει νὰ ἐξυψώσουμε καὶ νὰ καλλιεργήσουμε τὴν ἐπιστημονικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ μόρφωση σὲ κείνους ποὺ σπουδάζουν τὴν ἀρχιτεκτονική.

Αὐτὸ προσπαθεῖ νὰ κάμῃ μὲ τὶς λίγες σχετικὰ ἕδρες ποὺ διαθέτει ἡ Ἀρχιτεκτονικὴ Σχολὴ τοῦ Μετσοβείου Πολυτεχνείου μας.

Τὰ μέσα ποὺ διαθέτει τὸ Κράτος εἶναι ἀρκετὰ· ἀλλὰ ἐκεῖνο ποὺ τὸ ἐμποδίζει νὰ κάνῃ τὸ σωστὸ σὲ κάθε περίπτωση, εἶναι οἱ κομματικοὶ ὑπολογισμοί. Ἔτσι δίνει πρῶτο τὸ παράδειγμα ποὺ τὸ μιμοῦνται καὶ τὰ ἀνώτερα ἱδρύματά του σχηματίζοντας κλίκες μὲ προσωπικὲς ἐπιδιώξεις παραλύοντας τὴν ὀργάνωση τῆς ἐργασίας των καὶ τὴν ἐπίτευξη τοῦ σκοποῦ τῶν ἱδρυτῶν, ἔτσι καὶ στὴν Ἀρχιτεκτονική· ἡ ἄγνοια καὶ ἡ ἀναρμοδιότης κυριαρχεῖ καὶ στὸν τόπο μας. Ἀβελτηρία ἀσύγνωστη.

ΑΛ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ

Ὁ κόσμος μ' ἔκπληκτα μάτια βλέπει ἡμέρα μὲ τὴν ἡμέρα τὴν πρόοδον τοῦ κινηματογράφου, τῆς ἕκτης αὐτῆς τέχνης ποὺ μὲ τὴν πάροδο τοῦ καιροῦ ἐξελίσσεται ἀλματωδῶς ἐκπληκτικά. ὑποσκελίζοντας κάθε τὶ καὶ φέρνοντας σὲ ἀμηχανία μὲ τὶς τεχνικὲς προόδους της, τὸν πλοῦτο τῆς διακόσμησής της, τὰ παιχνίδια τοῦ φωτισμοῦ της κλπ. καὶ αὐτὸ ἀκόμα τὸ θέατρο. Εἰς τὸν τόπο μας, εὐτυχῶς, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς του ὁ κινηματογράφος μᾶς παρουσίασε τὶς πιὸ σοβαρὲς καὶ

ὑπολογίσημές του δημιουργίες, γι' αὐτὸ δὲν μποροῦμε παρὰ νὰ εἰποῦμε ὅτι ἔχομε μιὰ πρώτης τάξεως κινηματογραφικὴ κίνηση ποὺ πολλὲς φορὲς ἀμιλλᾶται μὲ τῶν μεγαλυτέρων Εὐρωπαϊκῶν πόλεων. Παράλληλα μὲ τὸ κινηματογραφικὰ ἔργα ἀξίζει νὰ εἰπωθῆ ὅτι καὶ οἱ ἐπιχειρηματίαι του ἐνδιαφέρθηκαν γιὰ τὴν εὐπρόσωπη στέγασή του. Δὲν μπορεῖ κανεὶς παρὰ νὰ θαυμάση τὴ σάλα τοῦ «Ἀττικοῦ» τοῦ «Πάλλας» τῆς «Τιτάνιας» π.χ., ὅπου ἄνετα καὶ μὲ ὅλες τὶς εὐκολίες ὁ θεατὴς παρακολουθεῖ τὶς ταινίες ποὺ παίζοντσι βοηθώντας τον ἔτσι στὴ συμπλήρωση τῆς εὐχαριστήσεώς του.

Ὑπάρχουν βέβαια δυὸ εἴδῶν—ἄν ὄχι περισσότερα—ἔργα ποὺ μᾶς δίνονται: τὰ μὲν ἔχουν θ έ μ α, εἶναι παρμένα ἀπὸ ἔργα σοβαρῶν συγγραφέων, καὶ ξετυλίγονται μὲ τ έ χ ν η, τ' ἄλλα εὐχαριστοῦν καὶ γοητεύουν τὸ μάτι μὲ τὰ παιχνίδια τους, μὲ τὰ τεχνικά τους «τρύκ». Καὶ τὰ δυὸ εἴδη εἶναι δοσμένα μὲ ἀ π α ι τ ή σ ε ι ς. Κι' εἶναι χαρά, γιατὶ μᾶς ἔρχονται συχνότατα στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ σοβαρά μας κινηματοθέατρα. Τόσο ἡ ἐπιχείρηση τοῦ «Πάλλας» ὅσο καὶ ἡ «Ἑλληνικὴ Κινηματογραφικὴ Ἕνωση» ἢ τὸ «Ἀττικό», ἐνδιαφέρονται γιὰ νὰ δώσουντὶς μεγάλες ἐπιτυχίες τῆς προοδευμένης αἰσθητὰ καὶ αἰσθητικὰ κινηματογραφίας. Οἱ «Ἐσκιμῶοι», ὁ «Ἀόρατος Ἄνθρωπος», οἱ «Ἄθλιοι», τὰ «Σκάνδαλα τοῦ 1934», τὸ «Τελευταῖο βᾶλς τοῦ Σοπέν», ἡ «Κυρία μὲ τὰς Καμελίας», ἡ «Ἰωάννα», ἡ «Μαντὰμ Μπατερφλάϋ», ἡ «Λίμνη τῶν Κυριῶν» καὶ τόσα ἄλλα ἔργα των ἦσαν προγματικὰ ἀριστοκρατικὴ πνευματικὴ τροφὴ γιὰ τοὺς θεατάς των. Τὸ μικρὸ αὐτὸ σημείωμα δίνεται ὡς ἀπαρχὴ τῆς στήλης ποὺ ἐγκαινιάζομε συστηματικὰ ἀπὸ τὸ ἄλλο φύλλο μὲ ἀκριβῆ παρακολούθησή του.

Ε. Φ.

Ο ΧΟΡΟΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ... ΦΥΛΩΝ

Μέσα στ' ἄλλα μας τὰ γλέντια, π' ἔγιναν ἕνα σωρό,
Καὶ τὰ «Φύλλα» μας θὰ δώσουν προσεχῶς ἕνα χορό.
Ἕνα γλέντι σὲ ταβέρνα:
—μὲ ρετσίνα, μεζεδάκια, καλαμπούρια καὶ λατέρνα.
Κι' ὅλοι μας οἱ συνεργάτες, καλλιτέχνες καὶ λογάδες.
δάσκαλοι, οἰκονομολόγοι, ἐπιστήμονες.....φαγάδες,
θἄρθουν μεταμφιεσμένοι.
Καὶ χωρὶς νὰ φαγωθοῦνε.....θὲ νὰ φᾶνε οἱ καϋμένοι!
Θὰ ὑπάρχη κομητάτο—ἔγιναν θερμὲς συστάσεις—
Ἀρχηγὸς καὶ Κ ο μ υ τ ά ρ χ η ς θἄναι ὁ Παπαναστάσης.
Ὁ διευθυντὴς Βαγιᾶνος καμαρώνοντας σὰν νύφη
θὰ προσφέρη πιὰ σὲ ὅλους... φ ύ λ λ ο, μὰ καὶ Κανταῖφι
Ὁ Ξενόπουλος θὰ ἔρθη ὡς.....Σ υ γ γ ρ α φ ο μ η χ α ν ὴ
Ἀπ' τὴ μιὰ χαρτὶ θὰ τρώη καὶ μελάνι μὲ ὀκάδες
Κι' ἀπὸ πίσω—οὐρανοί!—
θὲ νὰ βγαίνουμε οἱ Μαῖρες κ' οἱ Μαρίνες του χιλιάδες!
Ὁ Μελᾶς θαρθῆ Ἰ ο ύ δ α ς μὲ κομψότη καὶ μαλλιά....
ποὺ ἀκόμα στὸν Πετρώνιο θὲ νὰ βάζη τὰ γυαλιά.
Κι' ὁ Συναδινὸς μασκὲ Δὸν Κιχῶτος μεσ'στοὺς φίλους
θὰ μιλήση σοβαρὰ διὰ.....τοὺς ἀνεμομύλους.
Κι' ἡ Κυβέλη παρακάτω.
Ὡς Τ ρ α β ι ά τ α θὰ μᾶς πῆ, τὸ: Ἀντίο ντὲλ Πασάτο!
Ὁ Νιρβάνας ὡς γ ι α γ ι ὰ μὲ τὴν τακτικὴ συνήθεια
Θὰ λέη χρονογραφήματα ποὺ μοιάζουν παραμύθια.
Ὁ Γιαννουκάκης ἐπειδὴ.....ἐπάχυνε πολὺ
θὲ νὰ φορέση μοναχὰ Ἱ π π ο π ο τ ά μ ο υ κεφαλή!
Καὶ ὁ Γιάννης Κοκκινάκης μετὰ Λιδωρίκη νέου
Κ α ρ υ ά τ ι δ ε ς καὶ στῆλες στὸ ναὸ τοῦ «Βουτσιναίου».
Ὁ Σικελιανὸς θαρθῆ Ἀ π ό λ λ ω ν μουσηγέτης
Κι' ὁ ὑπογράφων στὸ ἐλαφρὸ θέατρο τ α ξ ι θ έ τ ις
Ὁ Δαραλέξης Π α ύ λ ο β α ποὺ μὲ χορὸ σκλαβώνει
Κι' ὁ Ἀντωνάκης ὁ Φωκᾶς σκερτσόζο μ ο δ ι σ τ ρ ό ν ι.
Ὁ Βουτυρᾶς θαρθῆ ὡς Π ᾶ ν, θεὸς βουκολικὸς
Κι' ὁ Σπ. Παναγιωτόπουλος θαρθῆ ὡς..... π α ν ι κ ό ς.
Ἡ Ἰακωβίδου ὡς Ἠ δ ο ν ή, ἡ Σαραντίδου ὡς Τ σ ά ρ κ α
Κι' ὁ Κανελλῆς ὡς Σ ά ρ κ α.
Ὁ Πέτρος...Χάρης σὰν μασκὲ ὡς ἐξωμότης Σ α ῦ λ ο ς
Κι' ὁ Ἀπόστολος Μελαχρινὸς ὡς Κ ύ κ λ ο ς, ὁλλὰ...
(φαῦλος!
Ὁ Νίκος Χάγερ μὲ στολὴ ὡς φίνο π α ν τ ε σ π ά ν ι
ποὺ ξέχασ' ἡ μαγείρισσα ζάχαρη νὰν τοῦ βάνη.
Οὐράνης—Θρύλος, ὡς Τ ο υ ρ ί σ τ τὸ ζεῦγος τὸ ἐκλεκτὸ
ποὺ ξέχασαν νὰ περπατοῦν καὶ πᾶνε μὲ...ὠτό!
Ὁ Σκίπης ὡς Ἀ ρ τ α ν ι ὰ ν μὲ ξίφος καὶ φτερὸ
καὶ μὲ περίσσια χάρη.
Καὶ ἡ Σπανούδη ὡς Ζ έ π π ε λ ι ν, μεγάλο, φοβερό...
ποὺ λὲς πὼς θὰ... κρεπάρη!
Καὶ κόσμος ἄλλος στὸ χορό μας θὰ παρευρεθῆ
ποὺ ἡ Μ ο ν τ α ὶ ν θὰ περιγράψη ἕναν ἕνα.
Κι' ἂς τὴν ἀφήσωμε, μὴν παραπονεθῆ
γιὰ τὰ οἰκόπεδά της τὰ καταπατημένα!

ΣΥΛΒΙΟΣ

ΤΑ ΝΕΑ

—Εὑρίσκεται ἀπὸ ἑβδομάδων στὴν Αἴγυπτο, ἐπιστρέψας ἀπὸ τὴ Σουηδία ὅπου εἶχε κληθεῖ γιὰ νὰ ἐκθέση ἔργα του, ὁ διεθνοῦς φήμης χαράκτης καὶ ζωγράφος μας κ. Δημ. Γαλάνης. Στὴν Αἴγυπτο ὁ μεγάλος αὐτὸς ἕλληνας καλλιτέχνης θὰ ἐκθέση ὅλη τὴν τελευταῖα του ἐργασία σὲ ἐκθέσεις στὴν Ἀλεξάνδρεια καὶ τὸ Κάϊρο ποὺ ἀνέλαβαν νὰ ὀργανώσουν φίλοι καὶ θαυμασταὶ τῆς τέχνης του ἀπὸ τὴν ἐκεῖ διεθνῆ παροικία.

—Ὁ γνωστὸς κι' ἀπὸ ἄλλες ἐπιτυχίες του στὸ γαλλικὸ θέατρο σκηνοθέτης τοῦ παρισινοῦ «Βὶε Κολομπιέ» κ. Γιαννούλης Σάραντίδης (Jean Saran) προσελήφθη γενικὸς «ρεζισαὶρ» στὸ «Ἀτελιέ». Ἡ «Κομέντια» καὶ ἄλλα περιοδικὰ μαζὶ μὲ φωτογραφίες του, γράφουν πάλι ἐνθουσιαστικὰ γιὰ τὸ νέο ἕλληνα καλλιτέχνη.

—Στὴ Λέσχη «Ἀτελιὲ» ἑτοιμάζεται γιὰ τὸν Ἀπρίλιο ἡ γενικὴ ἔκθεσις τῶν ἔργων τοῦ ἀλησμονήτου ζωγράφου Δημ. Στεφανοπούλου, ὀργανουμένη ἀπὸ ὁμάδα θαυμαστῶν καὶ φίλων του. Εἰς τὴν ἔκθεση αὐτὴν θὰ συγκεντρωθῆ ὅλη ἡ γνωστὴ μὰ καὶ ἄγνωστη ἐργασία τοῦ τόσο πρόωρα χαμένου καλλιτέχνου μας.

ΜΑΣ ΣΤΑΛΘΗΚΑΝ ΤΑ ΕΞΗΣ ΒΙΒΛΙΑ: «Ἡμερολόγιον τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος»: Ἱδρυτὴς-Διευθυντής; **Γεώργ. Δροσίνης**, 1935, Δρχ. 75 ἄδετο, 90 δεμένο.—«Ἡμερολόγιον Γρίβα»: Διευθυντὴς-Ἱδρυτὴς: **Ἄγγελος Ι. Ἀθανασόπουλος**, Ἀλεξάνδρεια 1935.— «Μέγα Ἐγκυκλ. Ἡμερολόγιον 1935»: Φιλολ. ἔκδοσις ἐφημερίδος «**Ἐλεύθερος Ἄνθρωπος**».—Γ κ α ῖ τ ε: «Ἑλένη» (μετάφρασις **Θρασυβούλου Σταύρου**) Ἀθῆναι 1934, Β'. ἔκδοσις—**Λιλῆς Ἰακωβίδη Πατρικίου**: «Σαράντα τραγούδια», Ἀθῆναι 1934: καὶ τὰ δύο ἐκδόσεις πολυτελεῖς τοῦ «Κύκλου».—**Ἕλλης Δασκαλάκη**: «Ἐν Παρθεναγωγεῖον», Ἀθῆναι 1934—**Μ. Καραγάτση**: «ὁ Συνταγματάρχης Λιάπκιν» Ἀθῆναι: ἐκδόσεις «Γκοβόστη» (Ἀκαδημίας 79).—**Γ. Σεραφίδη**: «ὁ Ἕλληνας ναύτης» Παρίσι 1933 (μὲ σύνθεση ἐξωφύλλου ἀπὸ τὸν Δ. Γ α λ ά ν η):—**Κατίνας Γ. Παπᾶ**: «Στὴ συκαμιὰ ἀπὸ κ«τω» διηγήματα, Ἀθῆναι 1934, ἔκδοση «Ἑστίας».—(μ' ἐπιμέλεια, πρόλογο καὶ σημειώσεις) **Octave Merlier**: «Ἀ λ. Π α π α δ ι α μ ά ν τ η, Γράμματα», Ἀθῆναι 1934, Δρχ. 40, ἔκδοσις «Ἰ. Σιδέρη».—**Δημοσθ. Βουτυρᾶ**: «Τὸ τραγοῦδι τοῦ κρεμασμένου-κι' ἄλλα διηγήματα», Ἀθῆναι 1935, δρχ. 30 ἔκδοσις «Ἀνεξαρτήτου».— **Πέτρου Φωτεινοῦ**: «Σημειώματα» (ἐκλογὴ ἀπὸ χρονογραφήματά του), Θεσσαλονίκη 1934, δρχ. 25.— **Πέτρου Μαρκάκη**: «Τὸ χτικιό» (θεατρικὴ ἠθογραφία), Ἀθῆναι 1935, δρχ 10 ἔκδοσις Σ. Φωτιάδου.—**Θράκη Θρύλου** «Λόρια Λάντη» δρᾶμα, Ἀλεξανδρούπολις 1934, δρχ. 25.— **Στέλιου Σπεράντσα**: «Ἡ δόξα τῶν Ψαρρῶν» (θεατρικὸ παιδικὸ μονόπρακτο) Ἀθῆναι 1935, ἔκδοσις «Παιδικοῦ Κόσμου».— **Γιάννη Φλιάσιου** «Ποιητικὲς δοξαριὲς» Ἀθῆναι 1933.—**Γερ. Κασόλα**: «Γιὰ τὴν Εἰρήνη», ποιήματα, Μεσολόγγι 1926, ἔκδοσις «Βίγλας».— (μ' ἐπιμέλεια τῆς Χιακῆς ἀδελφ. Ἀττικοβοιωτίας. ὁ «**Κοραῆς**») «Ὁ ἑορτασμὸς τῆς ἐπετείου τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Χίου», (λόγοι, ποιήματα κ.λ.π.) Ἀθῆναι 1934.— (μ' ἐπιμέλεια μοναχοῦ **Νήφωνος** καὶ ἱεροσπ. **Λ. Κουκουτσάκη**) «Συλλογὴ ἀποφθεγμάτων» Ἅγιον Ὄρος 1934.—

ΜΑΣ ΣΤΑΛΘΗΚΑΝ ΚΑΙ ΤΑ ΕΞΗΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ: «**Αἰὼν Προόδου**» (δεκαπενθήμερο): 1, 2, 3. Γραφεῖα Λεωφ. Πανεπιστημίου 6.— «Ἑλ ληνὶς» (μηνιαῖο) Ἰανουαρίου, Φεβρουαρίου. Γραφεῖα: Ἀλεξ. Σούτσου 26.— «**Θεσσαλικὰ Γράμματα**» (μηνιαῖο) Φεβρουαρίου. Λάρισσα.—«**Ὀφίλος τῶν ζώων**» (μηνιαῖο) Φεβρουαρίου. Γραφ. Βουκουρεστίου 21α.— «**Μυκονιάτικα Χρονικά**» (15θήμερο): 20 Ἰανουαρίου, ἀρ. φύλ. 26. Γραφ. Ἰκονίου 10.— «**ἡ Ἠχώ**» (μηνιαῖα): Ἰανουαρίου-Φεβρουαρίου. Γραφ. ὁδὸς Σταδίου (μέγ. Μετοχικοῦ).— «**Βιβλία**» (μηνιαῖο) 1,2,3,4, ἔκδοσις βιβλ. Κάουφμαν: ὁδὸς Σταδίου 28.— «**Ἡ κριτικὴ τοῦ βιβλίου**» 15θήμερος βιβλιογρ. ἐφημερίς): 3,4, ἔκδοσις Α.Ε. «Ἐλευθερουδάκης» Πλατ. Συντάγματος.

ΝΕΑ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ Ι. ΣΑΛΒΑΝΟΥ Δ. Φ.

ΟΔΟΣ ΒΙΚΤΩΡΟΣ ΟΥΓΚΩ 40 — ΤΗΛΕΦ. 20-051

ΜΟΝΑΔΙΚΟ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΜΑΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ
52 ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ

Πωλοῦνται ὅλες αἱ ἐκδόσεις.
Ἰδιαιτέρως συστήνομε τὴν Σειρὰν τῶν 14 «Ἡμερολογίων τῆς Μεγ. Ἑλλάδος», τὰ «Ἅπαντα» τοῦ Σκίππη, καὶ τὰ λεξικά μας.

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
Μ. Γ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ & Σ^ΙΑ
ΣΤΑΔΙΟΥ 48-ΤΗΛΕΦ. 22—895

Τὰ καλλίτερα βιβλία.
Αἱ ὠφελιμότεραι ἐκδόσεις.
Ζητήσατέ μας τιμοκατάλογον· ἀποστέλλεται παντοῦ δωρεάν.

ΠΑΙΔΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 10

Τὸ πιὸ συγχρονισμένο παιδικὸ περιοδικό. Ἐκδίδεται ἀπὸ τὸ 1930, ἐγκεκριμένον ἀπὸ τὸ Ὑπ. Παιδείας, μὲ τὴν μεγαλυτέραν κυκλοφορίαν εἰς περιοδικὰ τοῦ εἴδους του. Ὕλη μορφωτικὴ καὶ τερπνή, πρωτότυποι διαγωνισμοί, ἐπιμελημένη ἐμφάνισις

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΔΡΧ. 75

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ Ν. ΚΟΣΜΟΣ
ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
ΤΗΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΡΙΣΤΟΣ ΚΑΜΠΑΝΗΣ
ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥ ΟΙ ΠΛΕΟΝ ΓΝΩΣΤΟΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΑΙ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΜΑΣ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΚΟΥΜΠΙΩΝ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΙΩΑΝΝΙΔΗ
RUE PALAIS Nº 3, HADRA ALEXANDRIE

ΤΟ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΝ, ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΝ — ΤΟ ΜΟΝΑΔΙΚΟΝ ΕΙΣ ΤΟ ΕΙΔΟΣ ΤΟΥ. ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΖΕΙ ΚΟΥΜΠΙΑ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ ΚΑΙ ΜΕΓΕΘΟΥΣ, ΑΝΩΤΕΡΑ ΤΩΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ ΑΓΓΛΙΑΣ ΚΑΙ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

ΕΚΔΡΟΜΙΚΑ
ΜΗΝΙΑΙΟ
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ, ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
Τὸ μοναδικὸν εἰς τὸ εἶδος του
ἐκδιδόμενον ἀπὸ τὰ 1929
Διευθυντὴς: ΚΛΕΟΒ. ΔΕΝΔΡΙΝΟΣ, Κοραῆ 7

Συνεργάζοντσι οἱ πλέον εἰδικοὶ περὶ τὰ Τουριστικὰ καὶ ὀρειβατικὰ ζητήματα τῆς χώρας μας.
Περιλαμβάνει τουριστικὴν καὶ ὀρειβατικὴν κίνησιν, πλοῦτον εἰδησεογραφίας ἀλπινιστικῆς καὶ Τουριστικῆς, προτότυπον εἰκογράφησιν ἀπὸ ὅλην τὴν Ἑλλάδα.
Δὲν πρέπει νὰ λείπη ἀπὸ τὸ σπῆτι κάθε μορφωμένου ἢ φιλομαθοῦς.
Ἐτησία συνδρομή: Ἐσωτερικοῦ δρχ. 100

ΟΙΚΟΓ. ΑΣΤΗΡ
ΤΟ ΜΟΝΑΔΙΚΟ ΣΤΟ ΕΙΔΟΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΕΡΓΟΧΕΙΡΩΝ ΚΑΙ ΣΥΡΜΩΝ
ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΑ 1906
Γραφεῖα: Ἀγ. Μάρκου 8
Διευθυντὴς: Π. ΚΑΨΙΩΤΗΣ

ΑΓΟΡΑΖΕΤΕ ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΑΙΩΝ ΠΡΟΟΔΟΥ
Η ΠΙΟ ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΚΑΙ ΠΟΛΥΤΕΛΗΣ 15ΘΗΜΕΡΟΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 6 ΣΕΛΙΔΕΣ 40, ΔΡΧ. 10

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΜΑΡΙΟΥ ΒΑΙΑΝΟΥ, Κ. ΒΑΜΒΑΚΑ

ΛΕΥΚΩΜΑ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ ΟΙ ΕΙΔΙΚΩΤΕΡΟΙ ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΜΑΣ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ, ΛΟΓΙΟΙ, ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ, Κ.Λ.Π.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
1
ΜΑΡΤΙΟΥ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ Η
ΗΧΩ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΜΕΓΑΛΗ ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

Διευθυντής: ΚΩΣΤΗΣ ΜΠΑΣΤΙΑΣ
Ἀρχισυντάκτης: ΗΡ. Ν. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

Κυκλοφορεῖ σὲ λίγο
Α. Δ. ΠΑΠΑΔΗΜΑ
ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΑΝΟΙΞΙ
Σύγχρονα ἤθη
Ἐκδοτικὸς Οἶκος Μ. Βασιλείου, Σταδίου 48

ΕΚΔΟΣΙΣ ΑΠΛΗ ΔΡΧ. 7

ΤΥΠΩΜΑ: Φ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ-Ε. ΤΣΙΓΑΡΙΔΗ, ΜΠΕΝΑΚΗ 34